

การทดลองการถ่ายทอคมโรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่น
แก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัดนครปฐม

ปริญญาพนธ์
ของ
วรรณิ ศิวกุล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน 2524

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณา
ปริญญาบัตรฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....*P. S.*.....ประธาน
.....*Wences Juarez*.....กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

.....*P. S.*.....ประธาน
.....*Wences Juarez*.....กรรมการ
.....*M. S.*.....กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปรีติฐานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ เพราะได้รับคำแนะนำช่วยเหลืออย่างดี จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สอนา พรพัฒน์กุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ นวลละออ สุภานัด ผู้วิจัยผู้ศึกษาซึ่งในพระคุณของท่าน ขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ได้กรุณาให้เงินอุดหนุนในการทำวิจัยไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ชำนาญ รอดเหตุภัย อาจารย์ จุไรรัตน์ อุกมะ อาจารย์ละเอียก อนวงษา อาจารย์ ลินจี ใจงาม และคุณศรีพรรณ สิริศิริโชค ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือเป็นวิทยากร และให้คำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ใหญ่ คณะอาจารย์โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา และขอใจนึกเรียนทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นอย่างดี

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณแม่ ๆ เป็นอย่างสูงที่ได้ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดมา

วรรณิ กิ่งกุล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
วัฒนธรรม	9
ทัศนคติ	14
ค่ายพักแรม	16
งานวิจัยเรื่องการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อความรู้ความ เข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรม	18
งานวิจัยค่านักทัศนคติ	21
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	23
3 วิธีดำเนินการวิจัย	25
การเลือกกลุ่มตัวอย่าง	25
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	25
วิธีดำเนินการทดลอง	29
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	30

4	ผลการศึกษาค้นคว้า	33
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	33
	การวิเคราะห์ข้อมูล	34
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	34
5	บทยอสรุปอภิปรายผลและขอเสนอแนะ	41
	ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	41
	กลุ่มตัวอย่าง	41
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	41
	วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล	41
	การวิเคราะห์ข้อมูล	42
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
	อภิปรายผล	44
	ขอเสนอแนะ	48
	บรรณานุกรม	51
	ภาคผนวก	56

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	คำสถิติพื้นฐานของคะแนนความรู้ในมรคกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ก่อนดำเนินการทดลองถ่ายทอดและภาย หลังการถ่ายทอด	35
2	คำสถิติพื้นฐานของคะแนนทัศนคติต่อมรคกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ก่อนดำเนินการทดลองถ่ายทอด และภายหลังการถ่ายทอด	36
3	ค่านัยสำคัญของความแปรปรวนรวมของคะแนนความรู้ในมรคก ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม	37
4	คำสถิติพื้นฐานและการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยที่ ปรับแล้วของความรู้ในมรคกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่ม ตัวอย่างทั้งสามเป็นรายคู่	38
5	ค่านัยสำคัญของความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติทาง วัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม	39
6	คำสถิติพื้นฐานและการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยที่ปรับแล้ว ของทัศนคติต่อมรคกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่ม ตัวอย่างทั้ง 3 เป็นรายคู่	40

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ไทยเป็นชาติเก่าแก่ชาติหนึ่งใน เอเชียมีรกรกทางวัฒนธรรมหลายรูปแบบแสดงถึง ความเจริญและเอกลักษณ์ของชาติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้เราเห็นความมี อัจฉริยะของบรรพบุรุษไทยในการสร้างสรรค์ และสะสมรกรกนี้ไว้ให้เราจนถึงทุกวันนี้

วัฒนธรรมมีความสำคัญยิ่งในการดำรงอยู่ของชาติ เพราะวัฒนธรรมคือวิถี-ชีวิต (เจตนา นาควัชระ : 2521 : 17) การดำเนินชีวิตของคนในแต่ละสังคมหรือ แต่ละกลุ่มนั้นจะสืบทอดจากรุ่นหนึ่ง ไปยังอีกรุ่นหนึ่ง วัฒนธรรมคือสิ่งที่สั่งแกมที่สังคมนั้น ๆ ยอมรับเป็นแบบฉบับ เป็นกระจกเงาส่องความเป็นมาของชาติ ชาติที่เจริญโดยสมบูรณ์ จะมีชีวิตที่เจริญควบคู่วัฒนธรรมทั้งในทางวัตถุและจิตใจ ชาติหรือสังคมใดปราศจาก วัฒนธรรม สังคมนั้นจะคลอนแคลน และเกิดความไม่สงบสุข นักสังคมศาสตร์ (อาชง สุทธศาสตร์, 2519 : 137) พบว่า ในภาวะที่วัฒนธรรมคลอนแคลน สังคม นั้นจะประสบปัญหานานาประการ ตั้งแต่คนกระด้างกระเดื่องในการปฏิบัติตนต่อกฎ-เกณฑ์ของสังคม การเป็นโจรผู้ร้าย ตลอดจนอาชญากร ในทางตรงกันข้าม สังคม ที่มีวัฒนธรรมยึดถือ สังคมนั้นจะมั่นคงไม่เสื่อมสลายไปไฉนง่าย แม้จะตองรับภัย ด้วอย่างจากประวัติศาสตร์ชาติจีน ชาติใดสามารถเข้าปกครองจีนจนถึงราชวงศ์ใหม่ ขึ้นไค้ แต่ชาติใดกลับถูกจีนกลืนชาติก็ด้วยวัฒนธรรมที่แข็งแกร่ง ที่ยึดถือปฏิบัติกันมาช้านานแล้ว

ไทยเป็นชาติที่ร่ำรวยด้วยสมบัติทางวัฒนธรรมอย่างยิ่ง (วิทย์ พิณคันเงิน, 2519 : 28) เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เครื่องเล่น เครื่องบันเทิงใจ กลอนชาวยาน งานฝีมือ ประเพณี การเชาสังคม สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ล้วนเป็น สิ่งที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติ วัฒนธรรมหลายยุคเป็นที่ยอมรับของสากล นักท่องเที่ยวจากต่างชาติต่างมีจุดหมายมาชมศิลปะและวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ แม้ในค่านความประพฤติ จาก "สี่แผ่นดิน" นวนิยายสะท้อนสังคมสมัย รัชกาลที่ 5 - 8 ของคึกฤทธิ์ ปราโมท จดหมายที่ออกเขียนถึงแม่พลอย

แม่ของเขาว่า " ภิยามารยาทที่แม่สอน มาใช้โค้คี่ที่เกี่ยวในอังกฤษนี้ "

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เราจะเห็นว่าวัฒนธรรมมีคุณค่าสูง ควรส่งเสริมให้มีความเจริญงอกงามคงอยู่ต่อไป สนองตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในรัชกาลปัจจุบันว่า " ชาติไทยเรานั้นไคมีเอกราช มีภษาศิลปขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นของตนเอง มาช้านานหลายศตวรรษแล้ว ทั้งนี้เพราะบรรพบุรุษของเราไคเสียสละอุทิศชีวิต กำลังกายและใจ สะสมสิ่งเหล่านี้ไว้ให้แก่เรา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องรักษาสิ่งเหล่านี้ให้ถาวร เป็นมรดกของอนุชนรุ่นหลังต่อไป ข้าพเจ้าเห็นว่าโบราณวัตถุและศิลปวัตถุทั้งหลายนี้ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะชี้ให้เห็นอดีตอันรุ่งโรจน์ ของชาติไทยเรา เป็นประโยชน์แก่การศึกษาทั้งในประวัติศาสตร์ ศิลป โบราณคดีและวัฒนธรรม จึงควรที่ทุกฝ่ายจะไคช่วยกันทะนุถนอม และบำรุงรักษา อย่างใหญ่สุดสลายไป ----- "

(เฟื่องฟ้า , 2522 : 1)

อาชง สุทธาศาสน์ (อาชง สุทธาศาสน์ , 2519 : 138) กล่าวว่า วัฒนธรรมทุกวัฒนธรรมจะไม่คงที่ เปรียบเหมือนสิ่งมีชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงและเติบโตโตโต การเปลี่ยนแปลงอาจเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพภูมิศาสตร์ ภาวะเศรษฐกิจ สังคม การคมนาคม การติดต่อสื่อสารกับชาติอื่น ๆ ฯลฯ ทำให้มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นกับวัฒนธรรมใหม่ สงเขามาทางระบบต่าง ๆ นี้ ทำให้วัฒนธรรมเดิมเปลี่ยนแปลงหรือสูญหายไป

ปัจจุบันสภาพวัฒนธรรมของไทยสับสนมาก (คึกฤทธิ์ ปราโมช , 2521 : 5) เหตุที่เกิดความสับสนมีอยู่หลายประการ อาทิ การเปลี่ยนวัฒนธรรมโดยเจตนา เพื่อให้ชาติที่เจริญกว่ายอมรับ

การปล่อยให้วัฒนธรรมของต่างชาติ มามีอิทธิพลเหนือวัฒนธรรมของเรา โดยไม่เจตนา ไคแก่ การใช้ภาษาเพื่อแสดงทัศนคติต่าง ๆ ไครับอิทธิพลของคนตะวันตกมาก ทำให้การปฏิบัติต่อกัน และความสัมพันธ์ต่อกันก็เปลี่ยนไปควย เพราะสภาพเศรษฐกิจที่กำลังพัฒนา ต้องการความรวดเร็วในการปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์ควย

เช่น ความสัมพันธ์ของบุตรและบิดามารดา ครูกับศิษย์ เป็นต้น ทั้งชีวิตปัจจุบัน
 เด็กใครใคร่เห็นอะไรมาก ย่อมเกิดทัศนคติที่จะมองผู้ใหญ่ไปในเชิงวิจารณ์ใด
 จากการเปลี่ยนแปลงความคิดทำให้วัฒนธรรมไทยถูกทอดทิ้งไปทุกที ไม่ว่า
 จะเป็นด้านศิลปะ วรรณคดี ขนบธรรมเนียมประเพณี และความสัมพันธ์ต่อกัน เมื่อ
 วัฒนธรรมถูกทอดทิ้ง ไม่มีการศึกษากันอย่างแท้จริงมานาน คน เหตุของวัฒนธรรม
 ที่เคยรักนั้นก็ลืมไป ไม่มีใครบันทึกไว้ ไม่รู้อะไรมาจากไหน เกิดอย่างไร ศิลปะ
 บางอย่าง ขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างสูญไปแล้ว และกำลังสูญไปอีกก็มีมาก
 เช่น หนังใหญ่ การเล่นพื้นบ้าน สถาปัตยกรรมอยู่ในสภาพหยุดชะงัก ทุกวันนี้
 การสร้างโบสถ์ในวัดใหม่ จะเป็นแบบเดียวกันหมด ศิลปะในทางศาสนา ทั้งวิจิตร-
 ศิลปะ ปฏิมากรรมในวัดนับวันจะหมดไป ที่เหลือก็กลายเป็นของโบราณ เป็นของ
 พิธีรักษา

ความสับสนของวัฒนธรรมไทยประการสำคัญก็คือ การมองวัฒนธรรมใน
 ทัศนคติชาตินิยม เพราะคนไทยไม่ค่อยสนใจวัฒนธรรมด้านความซาบซึ้ง แต่มีความ
 ตองการจะรักษา ถวายทอดและเสริมสร้างวัฒนธรรม ด้วยความรู้สึกว่าเป็นของไทย
 เท่านั้น โดยไม่ไปพิจารณาถึงความเหมาะสม ความประณีตงดงามของวัฒนธรรม
 นั้นแต่อย่างใด ซึ่งในที่สุดก็รักษาไว้ไม่ได้

การที่จะให้คนไทยสนใจศึกษาวรรณกรรมประการหนึ่งก็คือ การปลุกฝังให้
 เด็กซึ่ง เป็นกำลังสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมต่อไปภายหน้า ให้มีทัศนคติต่อวัฒน-
 ธรรมในท้องถิ่น จะเป็นวิธีการทำนุบำรุงให้วัฒนธรรมท้องถิ่นคงอยู่สืบไป พระยา
 อนุมานราชธน กล่าววว่า วัฒนธรรมนั้นจะเจริญงอกงามด้วยการศึกษาอบรมเท่านั้น
 ไม่ใช่การบังคับ ต้องมีการรับและให้แลกเปลี่ยนกัน แต่การให้การศึกษาที่นั้นไม่
 ใช้การสอนอย่างเดียว ต้องปลุกฝังทัศนคติของเด็กให้มีความรักที่ต่อวัฒนธรรมด้วย
 ในปัจจุบันผู้มีหน้าที่ให้การศึกษาโดยตรงแก่เด็กคือครู ครั้งนั้นครูจึง เป็นผู้รับผิดชอบ
 ในการอบรม ถวายทอด รวมทั้งการให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมด้วย ซึ่งการ
 ปลุกฝังทัศนคติเป็นสิ่งที่ทำได้ ชรรนรส โชติกฤษ (ชรรนรส โชติกฤษ 2519,
 : 389) กล่าวว่าทัศนคติเป็นสิ่งปลุกฝังได้โดยการ เรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ

หรือสิ่งเร้า หรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เฟรย์ (ประเทิน มหาชนธิ 2523 : 4 อ้างอิงมาจาก Frey. 1953) ได้ศึกษาพบว่า การศึกษาระดับสูงมีอิทธิพลน้อยต่อการเปลี่ยนค่านิยมและทัศนคติของบุคคล ดังนั้นในการปลูกฝังทัศนคติหรือค่านิยมใด ๆ ก็ตามให้เด็ก ควรกระทำเมื่อเด็กอยู่ในระดับมัธยม จึงจะได้ผล เด็กในระดับมัธยมเป็นเด็กที่อยู่ในช่วงที่เรียกว่า วัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่กำลังสนใจเรื่อง วัฒนธรรม และเหมาะที่จะปลูกฝังทัศนคติที่ดีให้เด็ก เพราะช่วงนี้เป็นช่วงที่เด็กอยากรู้ อยากเห็น อยากเข้าใจ ธรรมชาติ สังคม ศาสนา ศิลปะ ฯลฯ อยากเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและสิ่งรอบ ๆ ตัวเด็ก คีคฤทธิ กล่าววว่า (คีคฤทธิ 2521 : 17) เด็กไทยทุกวันนี้ไม่ได้สัมผัสถึงวัฒนธรรมของไทยแต่อย่างใด ส่วนใหญ่ยังอยากรู้ อยากเห็น อยากเข้าใจ อยากปฏิบัติถ้าหากว่าแนะนำให้ดูหาโอกาสให้เข้าถึงวัฒนธรรมเหล่านั้นแล้ว เด็กไทยทุกวันนี้ยังพร้อมที่จะรับวัฒนธรรม และแสดงออกได้อย่างยิ่งทุกทาง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิธีการที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยไปสู่เด็กวัยรุ่นด้วยการทดลองสอนการถ่ายทอดวัฒนธรรม 2 วิธี เพื่อศึกษาว่า วิธีใดที่จะส่งผลต่อความรู้ ความเข้าใจ และก่อให้เกิดทัศนคติต่อวัฒนธรรมใดดีกว่ากัน ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกวัฒนธรรมในท้องถิ่น ด้วยเห็นว่าเป็นวัฒนธรรมที่เด็กใกล้ชิดอยู่แล้ว จึงสมควรเป็นสิ่งที่จะได้แนะนำให้เด็กได้รู้จักศึกษาสิ่งใกล้ตัวให้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องจนเกิดความภาคภูมิใจในมรดกของท้องถิ่นที่คนรุ่นก่อนได้ก่อกองมาเป็นอย่างดีแล้ว และเลือกวัฒนธรรมของจังหวัดนครปฐม เพื่อถ่ายทอดให้แก่วัยรุ่นในจังหวัดนี้ ด้วยเห็นว่านครปฐมซึ่งเคยเป็นเมืองเก่าเจริญรุ่งเรืองมาแต่สมัยทวารวดีเป็นเมืองที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเลือกเป็นสถานที่สร้างพระราชวังสนามจันทร์ ไว้เป็นที่ประทับชั่วคราวด้วยเหตุผลทางการเมืองนั้น มีวัฒนธรรมที่น่าสนใจ ภาคภูมิใจหลายด้านเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่สถาปัตยกรรม จิตรกรรม วรรณกรรมพื้นบ้าน การเล่นของไทย ประวัติศาสตร์ ขางฝีมือ ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนปรัชญา สุภาษิตต่าง ๆ เป็นต้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อ เปรียบเทียบผลของการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยวิธีการสอนในห้องเรียน วิธีอยู่อาศัยพักแรม และกลุ่มควบคุมที่มีต่อความรู้และทัศนคติต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นของเด็กวัยรุ่นในจังหวัดนครปฐม

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบว่าการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยวิธีสอนในห้องเรียน วิธีอยู่อาศัยพักแรมและกลุ่มควบคุม ว่าวิธีใดทำให้เด็กวัยรุ่นในจังหวัดนครปฐม มีความรู้และทัศนคติต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ดีกว่า

2. ทำให้ได้โครงการสอนสำหรับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมแก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัดนครปฐม

3. ทำให้ได้แบบทดสอบวัดความรู้ เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัดนครปฐม

4. เพื่อเป็นแนวทางในการ เสนอแนะแกผู้บริหาร โรงเรียน ผู้เกี่ยวข้อง กับเด็กวัยรุ่น ตลอดจนสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมในท่าขอมูลเหล่านี้ไปใช้เพื่อประกอบการวางแผนงานและส่งเสริมให้เด็กวัยรุ่นมีความรู้และทัศนคติที่ดีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วย

ขอบเขตในการค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล ปีการศึกษา 2524 จังหวัดนครปฐม จำนวน 60 คน โดยแยกเป็น

1.1	กลุ่มที่เรียนรู้อย่างอิสระตามธรรมชาติ	20 คน
1.2	กลุ่มตัวอย่างที่สอนแบบอยู่อาศัยพักแรม	20 คน
1.3	กลุ่มตัวอย่างที่สอนในห้องเรียน	20 คน

2. ตัวแปร ที่ใช้ในการศึกษา

2. ตัวแปร ที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีการถ่ายทอด 3 วิธี คือ

- วิธีการสอนแบบอยู่ค่ายพักแรม
- วิธีการสอนแบบอยู่ในห้องเรียน
- วิธีควบคุม

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

- ความรู้ความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดนครปฐม
- ทักษะมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดนครปฐม

3. วัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม ศึกษาในหัวข้อต่อไปนี้

3.1 สาขาศิลปะ (The Arts)

3.1.1 สถาปัตยกรรม เวียนทึบขวัญ

3.1.2 ประติมากรรม พระร่วงโรจนฤทธิ์

3.1.3 วรรณกรรมพื้นบ้าน

- นิทานพื้นบ้าน พระยาทรงพระยาพาน ท้าวแสนปม
- เพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก ปริศนาคำทาย

3.2 สาขามนุษยศาสตร์ (The Humanities)

3.2.1 ชนบธรรมเนียมประเพณี ประเพณีโบราณ

3.2.2 ประวัติศาสตร์ ศึกษาประวัติจังหวัดนครปฐม

3.2.3 โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศึกษาวัดพระปฐม-

เจดีย์ วัดพระเมรุ วัดพระประโทนเจดีย์

เสมาธรรมจักร พระพุทธรูปศิลาขาว

3.2.4 สถานที่น่าสนใจ ศึกษาพระราชวังสนามจันทร์

3.3 สาขาช่างฝีมือ (The Practical Crafts)

3.3.1 ช่างสาน ช่างทำตุ๊กตา

3.4 สาขากีฬาและนันทนาการ (The Sports and Recreation)

3.4.1 การละเล่นในเทศกาลต่าง ๆ ศึกษาการเล่น เพลงปรบโก การวิ่งวักคน การเล่นแยลกรู

3.5 สาขาคหกรรมศิลป์ (Domestic Arts)

3.5.1 สมุนไพร เช่น ชิง ข่า วานต่าง ๆ

3.5.2 อาหาร ชาวหลาม

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้ทราบความหมายของคำหรือข้อความที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน จึงกำหนดความหมายของคำหรือข้อความ ดังต่อไปนี้

1. มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลผลิตจากสังคมที่โคตยทอดกันมาแต่บรรพบุรุษของชาวจังหวัดนครปฐม ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 สาขาศิลป์
- 1.2 สาขามนุษยศาสตร์ ได้แก่ ชนบธรรมเนียมประเพณี ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ
- 1.3 สาขาช่างฝีมือ
- 1.4 สาขากีฬาและนันทนาการ
- 1.5 สาขาคหกรรมศิลป์

2. การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น หมายถึง การทำให้เด็กวัยรุ่นในจังหวัดนครปฐม เกิดการเรียนรู้ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีทัศนคติที่ค่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีการ 3 วิธี คือ วิธีสอนในห้องเรียน วิธีอยู่อาศัยพักแรม และวิธีควบคุม

3. วิธีสอนในห้องเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ และมีทัศนคติค่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ในทางที่จะอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เหล่านั้นให้คงอยู่ โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ

4. วิธีสอนแบบอยู่ค่ายพักแรม เหมือนกับวิธีสอนในห้องเรียน แต่ต่างกัน
ในสิ่งต่อไปนี้ คือ การทัศนศึกษา การทดลอง การอภิปราย การเล่านิทาน
การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในระยะเวลาที่กำหนด และการเรียนนอกห้องเรียน

5. วิธีควบคุม หมายถึง วิธีการที่ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดความรู้ทาง
วัฒนธรรม โดยขบวนการของสังคมซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ได้เป็นไปอย่างมีจุด
มุ่งหมายแน่ชัด ซึ่งในที่นี้เป็นสถานการณ์ปกติที่ไม่ได้รับการถ่ายทอดวิธีสอนในห้อง
เรียนและวิธีอยู่ค่ายพักแรม

6. ความรู้ ความเข้าใจ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในมรดกทาง
วัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ
ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

7. ทักษะคติอมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น หมายถึง ทักษะที่
ความรู้สึกเอนเอียงทางจิตใจของบุคคลที่มีต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งวัดจาก
แบบสอบถามวัดทัศนคติอมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ 5 ลักษณะ
คือ

7.1 ทักษะคติเชิงนิมาน (Positive Attitude) เป็นการ
แสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วย ชอบ สนับสนุน ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ

7.2 ทักษะคติเชิงนิเสธ (Negative Attitude) เป็นการ
แสดงออกในลักษณะตรงกันข้ามกับทัศนคติเชิงนิมาน คือ ไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่
ร่วมมือ ไม่ทำตาม

7.3 ทักษะคติเป็นกลาง (Neutral Attitude) เป็นการ
แสดงออกในลักษณะที่ไม่เป็นทั้งทัศนคติเชิงนิมาน และทัศนคติเชิงนิเสธ แต่อยู่ใน
ระหว่างกลาง ไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง เช่นรู้สึกเฉย ๆ เป็นต้น

8. เด็กวัยรุ่น หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 (ม.3) ในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2524 ซึ่งมี
ช่วงอายุระหว่าง 14 - 17 ปี

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วัฒนธรรม

วัฒนธรรม ตามความหมายในพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 (ประสิทธิ์ จำปา 2520 : 4) หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน นอกจากความหมายในพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติแล้ว ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า "วัฒนธรรม" อีกหลายท่าน กล่าวคือ พระยาอนุมา-ราชชน (พระยาอนุมาราชชน 2515 : 107) ได้ให้ความหมายว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีมนุษย์มีส่วนร่วมผลิตสร้างมันขึ้นมา โดยการเรียนรู้จากกันและสืบทอดเป็นความเจริญก้าวหน้า หรืออาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมเป็นส่วนทั้งหมดที่ซับซ้อนซึ่งประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณี วัฒนธรรมในความหมายของ สุพัทรา สุภาพ (สุพัทรา สุภาพ 2518 : 119) นั้นครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ วิธีในการปฏิบัติ การจัดระเบียบ ตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้ เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ ไคล์ คลักฮอห์น (สมบุรณ์ แก่นตะเคียน 2519 : 13 อ้างอิงมาจาก Cyde Kluch hohn.) ให้ความหมายวัฒนธรรมว่าเป็นแนวทางแห่งความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ เป็นแบบแผนพฤติกรรมที่ได้เรียนรู้มาแล้ว และเปลี่ยนแปลงต่อเนื่องกัน ซึ่งรวมทั้งทัศนคติ ค่านิยม ความรู้ และวัตถุ มีการถ่ายทอดสืบทอดกันในสังคม เป็นเครื่องแสดงความเจริญเติบโตของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน

จากความหมายข้างที่กล่าวมาแล้ว พอจะสรุปความหมาย "วัฒนธรรม" ได้ว่า "วัฒนธรรม" คือ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเองทั้งหมด เป็นแบบแผนพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ วิถีชีวิต ฯลฯ รวมทั้ง

ผลผลิตของพฤติกรรมดังกล่าวควย สมาชิกในสังคมมีส่วนเป็นเจ้าของ มีการ
 ถายทอดสืบต่อกันมา นอกจากนี้วัฒนธรรมก็ยังมี การเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอควย
 สิ่งซึ่งจะเป็นที่สัง เกตเพื่อนำมาวินิจฉัยว่า ชชาติใดมีวัฒนธรรมหรือไม่มีนั้น หลวง
 วิจิตรวาทการ (วิจิตรวาทการ, 2505 : 117) ให้ขอวินิจฉัยว่า จะตองพิจารณา
 ขนชาคนั้นว่ามีนิสัยอย่างไร ซึ่งนิสัยนี้เราอาจมอง เห็นได้จากสภาพความเป็นไป
 ของคนในชาคนั้น ในปัจจุบันหรือจากวัตถุสถานที่ก่อสร้างไว้ ซึ่งชาติที่มีวัฒนธรรม
 จะมีนิสัยอยู่ 4 ประการ คือ

1. นิสัยก่อสร้าง
2. นิสัยรักความประณีต
3. นิสัยมีความมกงามในความคิด
4. นิสัยกอดสู

เมื่อพิจารณาความหมายของ "วัฒนธรรม" พอมองเห็นลักษณะของวัฒนธรรม ว่า
 มีหลายแบบทั้งที่นักสังคมวิทยาหลายท่านได้จำแนกลักษณะไว้เป็นข้อ ๆ ดังนี้
 ประคิษฐ์ มัชฌิมา (ประคิษฐ์ มัชฌิมา 2522 : 17 - 18)

1. วัฒนธรรมเกิดจากการ เรียนรู้ เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ถ่ายทอด
 มาโดยการ เรียนรู้ ไม่ใช่ถ่ายทอดทางชีวภาพหรือกรรมพันธุ์
2. วัฒนธรรมเกิดจากการถ่ายทอด โดยมีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็น
 เครื่องมือสำคัญ
3. วัฒนธรรมจะตอง เป็นสิ่งสำคัญที่สังคมยึดถือหรือถือปฏิบัติร่วมกัน
4. วัฒนธรรมเป็นแบบฉบับหรือแนวทาง คำนินชีวิตที่ทุกคนยึดถือปฏิบัติตาม
5. วัฒนธรรมจะสร้าง ความพอใจใ้มนุษย์ได้ เช่น ประเพณีการบวช
 จะสร้าง ความพอใจใ้แกพอแม ญาติพี่น้องของผูบวชได้
6. เป็นผลรวมของหลาย ๆ สิ่ง คือเป็นผลรวมของแบบแผนหรือแนวทาง
 คำนินชีวิต
7. วัฒนธรรมมีการ เปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับสภาพภูมิศาสตร์
 สภาพเศรษฐกิจของสังคมนั้น ๆ

จากลักษณะของวัฒนธรรม เราก็ทราบว่าวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่ง ณัจจิตต์ อธิคมนันตะ (ณัจจิตต์ อธิคมนันตะ 2520 : 17) ได้อธิบายว่า ถ้าหากมนุษย์ยังยึดมั่นอยู่ในสิ่งเดิมโดยไม่เปลี่ยนแปลง ก็จะไม่มีความสามารถในการริเริ่มสร้างสรรค์ความก้าวหน้าให้แก่วัฒนธรรม เพราะถ้าสิ่งใดอยู่คงที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงนานมากเกินไป ก็จะสลายตัวลงจากตาชั่งเหตุการณ์ใหม่ไม่อยู่ การเปลี่ยนแปลงนี้เองทำให้วัฒนธรรมในสังคมยังมีอยู่ได้ แต่ถ้าวการเปลี่ยนแปลงนั้นทำไปโดยรวกเร็ว ก็จะเปลี่ยนบุคคลลักษณะของวัฒนธรรมนั้นหมดเอกลักษณ์ของตัวเอง การที่วัฒนธรรมจะมีความเจริญออกมาได้ ก็ต้องมีหลักในการเปลี่ยนแปลง คือต้องมีการเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงอยู่อย่างสม่ำเสมอ แต่ในขณะเดียวกันก็จะต้องมีเสถียรภาพอยู่ด้วย ไม่เช่นนั้นความเจริญก้าวหน้าของวัฒนธรรมก็จะมีขึ้นไม่ได้

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับกระบวนการความคิดของมนุษย์ ซึ่งได้แก่

1. การขอยืม (Borrowing) จากวัฒนธรรมอื่น เป็นการรับเอาเทคนิค แนวความคิด หรือวัตถุต่าง ๆ ของสังคมอื่น ส่วนใหญ่การขอยืมนี้มักเป็นเทคนิควิธีการต่าง ๆ มากกว่าค่านิยมการตีความคิด ทั้งนี้เพราะการรับเอาวิธีการจะสะดวกและง่ายที่จะใช้มากกว่า
2. การค้นพบ (Discovery) เป็นการพบข้อเท็จจริง (Facts) ซึ่งไม่เคยรู้มาก่อน ทำให้ได้ความรู้ใหม่
3. การประดิษฐ์ (Invention) ได้แก่ สิ่งที่เกิดขึ้นจากการรวมเอาเทคนิค วิธีการ หรือความคิดเดิมและความรู้ใหม่ เป็นการใช้ความรู้ที่มีอยู่แล้วเพื่อทำสิ่งอื่นขึ้นมา
4. นวัตกรรมหรือการคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ (Innovation) หมายถึง ความคิด พฤติกรรม หรือสิ่งของ ซึ่งเป็นของใหม่ รูปแบบและปริมาณแตกต่างจากรูปแบบที่เคยคงอยู่ นวัตกรรมจะครอบคลุมทั้งหมดในเรื่องการเปลี่ยนแปลงและเกิดสิ่งใหม่ขึ้น

5. การกระจาย (Diffustion) หมายถึงการที่วัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งกระจายไปยังสังคมอื่น การกระจายนี้เกิดขึ้นเมื่อสังคมมีการติดต่อกันเป็นกระบวนการที่มีทั้งการให้และการรับ เมื่อมีการปะทะสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมของแต่ละสังคม

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรม มีความหมายกว้างขวางมาก เพราะวัฒนธรรมประกอบด้วยองค์ประกอบหลาย ๆ อย่างมารวมกัน จึงได้มีผู้แบ่งวัฒนธรรมตามลักษณะขององค์ประกอบที่ผู้แบ่งให้เหตุผล ซึ่งได้แก่ พระยาอนุมานราชชน (พระยาอนุมานราชชน 2515 : 110) ได้แบ่งวัฒนธรรมอย่างกว้าง ๆ

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material Culture) ได้แก่แบบหรือวิธีประดิษฐ์โดยมีวัตถุเป็นหลัก เช่น เรื่องแบบแผนของการประกอบอาหาร, เครื่องนุ่งห่ม อาคารสถานที่ เครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นต้น

2. วัฒนธรรมทางใจ เป็นแบบอย่างของการปฏิบัติหรือแนวทางแห่งความคิด ความเชื่อ ศีลธรรมจรรยา ขนบธรรมเนียมประเพณี ปรัชญา พิธีกรรม ฯลฯ

ถ้าแบ่ง เป็นประเภทในทางปฏิบัติส่งผลอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ จะแบ่งเป็น (อนุมานราชชน, 2515 : 116 - 117)

1. วัฒนธรรมทางวรรณกรรม
2. วัฒนธรรมทางศิลปกรรม
3. วัฒนธรรมทางระเบียบประเพณี
4. วัฒนธรรมทางจิตใจ
5. วัฒนธรรมหญิง

แบ่งตามประกาศเมื่อตั้งกระทรวงวัฒนธรรมขึ้น คือ

1. คติธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมทางศาสนา ศีลธรรมและทางจิตใจ ซึ่งเป็นเรื่องของชาติ คือทางหรือหลักในการดำเนินชีวิต

2. เนติกรรม ไคแก่ วัฒนธรรมทางกฎหมาย หรือประเพณีที่มีความสำคัญเสมอกฎหมาย คือบางอย่างแม้ไม่มีในกฎหมายห้ามไว้ แต่หาใครทำเข้าก็เป็นที่น่ารังเกียจของสังคม ถือเป็นสิ่งที่เสียหาย

3. วัตถุกรรม ไคแก่วัฒนธรรมด้านวัตถุ ทั้งไคกล่าวมาแล้วข้างต้น

4. สหกรรม ไคแก่วัฒนธรรมทางสังคม เช่นการติดต่อเกี่ยวกับสังคม มารยาทต่าง ๆ ฯลฯ

แบ่งตามนักสังคมวิทยา (ประคิษฐ มัชฌิมา 2522 : 13 - 16) แบ่งออกเป็น

1. วัฒนธรรมทางความคิด (Ideas) คือความเชื่อถือ ความคิดของสังคม

2. วัฒนธรรมทางระเบียบประเพณี (Norms) สิ่งที่เป็นคคคคในสังคมยึดถือ ไคแก่ ระเบียบแบบแผนต่าง ๆ จารีตประเพณี กฎหมาย

3. วัฒนธรรมทางวัตถุ (Materials) สิ่งของเครื่องใช้ที่มนุษย์ประคิษฐขึ้น

และแบ่งวัฒนธรรมครั้งล่าสุด จากการประชุมพิจารณาขยายวัฒนธรรมแห่งชาติ ณ เขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี วันที่ 13 - 15 กรกฎาคม 2521 ไคแบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 5 สาขา ดังนี้

1. สาขาศิลปะ ไคแก่ ภาษา วรรณคดี คณิตรี พ็อนร่า วิจิตรศิลป์ ละคร สถาปัตยกรรม ปฏิมากรรม

2. สาขามนุษยศาสตร์ ไคแก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี คุณธรรม ศีลธรรม ศาสนา ปรัชญา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี มารยาทในสังคม การปกครอง ฯลฯ

3. สาขาการช่างฝีมือ ไคแก่ การเย็บปักถักร้อย การแกะสลัก การทอผ้า การจักสาน การทำเครื่องเขิน เครื่องเงิน เครื่องทอง การจัดดอกไม้ การทำตุ๊กตา การทอเสื่อ การประคิษฐ การทำเครื่องปั้นดินเผา ฯลฯ

4. สาขากีฬาและนันทนาการ ไคแก่ การละเล่น มวยไทย ฟันดาบ สวมมือ กระบี่กระบอง ฯลฯ

5. สาขาคหกรรมศิลป์ ได้แก่ ความรู้เรื่องอาหาร การประกอบอาหาร เรื่องเสื้อผ้า การแต่งกาย ความรู้เรื่องบ้าน การดูแลบ้าน ความรู้เรื่องยา ความรู้ในการอบรมคนดูแลเด็ก ความรู้ที่จะอยู่กับในครอบครัว มารยาทต่าง ๆ เช่น การกินอยู่ การต้อนรับแขก คหกรรมจักแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัว ฯลฯ

สำหรับการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นครั้งนี้ ได้ยึดหลักการแบ่งวัฒนธรรมตามการประสมพิจารณาโดยอายุวัฒนธรรมแห่งชาติ

ทัศนคติ

ทัศนคติ เป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพราะทัศนคติเป็นสิ่งที่จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะทัศนคติเป็นแรงจูงใจที่จะกำหนดทิศทางของพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานได้ (เคโซ สวานานท์ 2512 : 28) นอกจากนี้เป็นแรงจูงใจแล้ว ในทัศนะของสมจิต ขนสุกาญจน์ (สมจิต ขนสุกาญจน์ 2505 : 150) ทัศนคติเป็นสิ่งที่มียุทธวิธีผลต่อการคิดและการกระทำของคนเป็นอันมาก เพราะเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดแนวทางว่า ถ้าคนเรามีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใดแล้ว ย่อมมีความสนใจต่อสิ่งนั้นตามไปด้วย เฉลียว บุรีภักดิ์ (เฉลียว บุรีภักดิ์ 2517 : 15) ให้ความหมายเสริมต่ออีกว่า "ทัศนคติของบุคคลนั้นจะมีผลทำให้เกิดการปฏิบัติตามมา

สำหรับทัศนคติในความหมายของนักการศึกษาต่างประเทศ เช่น เฟริส (ประวัน สัตยธีรานนท์ 2513 : 6 อ้างอิงมาจาก Paris.) ทัศนคติ คือ สภาพความพร้อมทางจิตใจแบบหนึ่งหรือการแสดงออกที่รู้สึกสำนึก เป็นความโน้มน้าวที่จะกระทำ เป็นพลังกระตุ้นและกำหนดทิศทางแก่การแสดงออกของบุคคลนั้น ๆ ต่อสิ่งที่เขาสำนึก ซึ่งคล้ายกับความหมายของทัศนคติในทัศนะ เบิร์ต เอฟ โอเวน (ธรรมรส โชติบุญชร 2519 : 138 อ้างอิงมาจาก Bert F. Owen.) ที่ว่าทัศนคติ คือ ระดับสภาพหรือสภาวะของจิตใจและสมอง ในลักษณะที่พร้อมที่จะกำหนดแนวทางของการตอบสนองของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ต่อสิ่งเร้าอันใดอันหนึ่ง และทัศนคติที่จะแสดงต่อสิ่งเร้านี้ที่แล้ว แต่ว่าจะมีความคิดเห็นต่อสิ่งนั้นในเชิงนิมาน (การยอมรับ) หรือนิเสธ (การไม่ยอมรับ) (Bogardes. 1931 : 62)

จากความหมายต่าง ๆ ของทัศนคติ ดังกล่าวแล้วในข้างต้น ก็พอที่จะสนับสนุนข้อความบรรทัดแรกได้ และยังพอสรุปได้ว่า ทัศนคติประกอบกวยองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าว แบ่งออกได้เป็น 3 ชนิด คือ

1. องค์ประกอบด้านความคิด (Cognitive component) ประกอบกวยความเชื่อ (Beliefs) หรือความคิดต่าง ๆ (Ideas) ความเชื่อหรือความคิดเห็นดังกล่าวอาจเป็นไปได้ทั้งในทางดีหรือไม่ดี องค์ประกอบนี้เป็นเสมือนค่านิยมซึ่งเราได้กำหนดมาตรฐานไว้ในใจ เป็นสำคัญ

2. องค์ประกอบทางความรู้สึกหรืออารมณ์ (Feeling or affective component) ซึ่งก็คือความรู้สึกทางอารมณ์ เกี่ยวกับความเชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะแสดงออกโดยสีหน้า ท่าทาง เมื่อคิดหรือพูดสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบทางแนวโน้มของการกระทำหรือพฤติกรรม (Action tendency or behavioral component) คือ ความพร้อมที่จะสนองตอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ย่อมหมายถึง แนวทางปฏิบัติเพื่อแสดงออกโดยไม่ตอ้งฝืนต่อความรู้สึกและความคิด ในองค์ประกอบที่กล่าวแล้วข้างต้น เป็นที่รวางแนวทางไว้ล่วงหน้าว่าเมื่อถึงคราวจะปฏิบัติจริง ๆ ต่อสิ่งนั้น จะปฏิบัติอย่างไร

จากองค์ประกอบทั้ง 3 อย่างนี้ รวมเป็นทัศนคติของบุคคลซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อมีเครื่องกระตุ้นที่แน่นอน (Specific motive) ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งของ (Objects) หรือ สถานการณ์ (Situation) ใด ๆ โดยเครื่องกระตุ้นนั้นจะทำให้เกิดความพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจต่อสิ่งนั้น ๆ ใด เครื่องกระตุ้นทั้งหลายที่เกิดขึ้นกับบุคคล ถ้าทำให้เขาพอใจ ก็ถือได้ว่าบุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น (Newcomb และคณะ 1965 : 43)

เมื่อศึกษาความหมาย ลักษณะการเกิด และองค์ประกอบของทัศนคติแล้ว พอสรุปเป็นลักษณะสำคัญของทัศนคติได้ดังนี้ (ธรรมรส โชติกฤษกร 2519 : 389 - 392)

1. ทัศนคติ ไม่ใช่พฤติกรรมเปิดเผยที่มีต่อวัตถุหรือบุคคล แต่เป็นภาวะของจิตใจที่ใกล้ชิดต่อเนื่องก่อนการกระทำ
2. ทัศนคติเป็น เครื่องกระตุ้นอย่างสำคัญ ที่จะกำหนดพฤติกรรมเปิดเผยของบุคคล ในขณะที่ เกี่ยวกัน ก็อยู่ภายในขอบ เขตจำกัดของบุคคลิกภาพของบุคคลแต่ละคน
3. ทัศนคติที่จะต้องมีสิ่ง เรา เมื่อมีสิ่ง เราแล้ว ท่าทีหรือทัศนคติเป็นพฤติกรรมปกปิดที่ตอบสนองสิ่ง เรา
4. ทัศนคติเกิดขึ้น เพราะการ เรียนไม่ใช่คิดควมมาแต่กำเนิด คนเรา ใ้รับทัศนคติมาจากประสบการณ์ต่าง ๆ การเรียนรู้ และสิ่ง เราต่าง ๆ
5. ทัศนคติอาจจะ เป็นสิ่งถาวรติดตัวไปตลอดชีวิตก็ได้ และจะทำให้ พิจารณาส่งต่าง ๆ ไปตามทัศนคติของตน ทัศนคดีย่อมทำให้คนยึดมั่นจนถาวร ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย ๆ ใด

ดังนั้นการ เปลี่ยนแปลงทัศนคติจึง เป็นสิ่งทำได้ยากยิ่ง แต่ก็มีใช้สิ่งที่ยากจนทำไม่ได้ (กาญจนา คำสุวรรณ 2520 : 240) เพราะ

1. บุคคลสามารถ เปลี่ยนแปลงทัศนคติได้โดยอาศัยแรงจูงใจต่าง ๆ
2. บุคคลสามารถ เปลี่ยนแปลงทัศนคติได้โดยอาศัย เทคนิคของแต่ละบุคคล
3. บุคคลสามารถ เปลี่ยนแปลงทัศนคติได้โดยอาศัยการ กระทำ หรือปฏิบัติจริง ใ้รับประสบการณ์ตรง
4. บุคคลสามารถ เปลี่ยนแปลงทัศนคติได้โดยอาศัยหลักการ แห่ง เหตุผล ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง

จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงคาดว่า การทดลองการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีการทั้งสองวิธี โดยนำหลักการทั้ง 4 ข้อ ไปใช้ในการจัดกิจกรรม จะมีผลให้เด็ก เปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทางที่ดี

ค่ายพักแรม

ค่ายพักแรม (Camps) ตามคำจำกัดความของหนังสือ สารานุกรมบริแทนนิกา (Encyclopaedia Britannica) ว่าเป็นคำมาจากภาษาลาติน

ว่า "Camps" ซึ่งแปลว่า "Field" หรือทุ่งนา ที่โล่งแจ้ง สมัยโบราณ ใช้ในทางทหารเท่านั้น ต่อมาพลเรือนได้นำมาใช้ โดยการพักแรม หรือใช้ชีวิตในป่าช้าระยะหนึ่ง การจัดค่ายพักแรมได้พัฒนาขึ้น คือมีการจัดระบบระเบียบของค่าย จนในปัจจุบันค่ายพักแรมต่าง ๆ จึงเป็นค่ายพักแรมอย่างมีระเบียบ (Organized Camps) ซึ่งคณะกรรมการค่ายพักแรมของที่ประชุมสภาสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ได้ให้ความหมายของการจัดค่ายนี้ว่า เป็นการจักประสบการณ์ในทางสร้างสรรค์และในการศึกษา การใช้ชีวิตร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นคณะนอกเมือง เป็นการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาร่างกาย จิตใจและสังคม ซึ่งประสบการณ์นี้ย่อมได้เรียนรู้จากการแนะนำของผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมมาแล้วโดยเฉพาะเท่านั้น บรินเลย์ (จรินทร์ ธานีรัตน์ 2513 : 64 - 65 อ้างอิงมาจาก Brindley.) มีความเห็นความสำคัญของการจัดค่ายพักแรม ในด้านการศึกษาว่า ค่ายพักแรมเหมือนห้องปฏิบัติการ ซึ่งอาจมีกิจกรรมหลายอย่างของการศึกษานอกสถานที่ โดยถูกจัดเข้าเรียนในค่ายพักแรม และประสบการณ์ของค่ายพักแรมยังช่วยพัฒนาคุณภาพอันสำคัญของเยาวชน เพื่อให้เขาค่ารงชีพได้ดี เพราะค่ายพักแรมและการศึกษานอกสถานที่นี้ให้ประสบการณ์เด่น ๆ แก่เยาวชน 3 ข้อ คือ

1. เด็กได้รับผลทางด้านสังคม เพราะพวกเขาได้เรียนรู้ถึงวิธีการในการอยู่ร่วมกัน
2. ได้รับความเจริญงอกงามทางสติปัญญา เพราะกิจกรรมการศึกษานอกเมืองและการอยู่ค่ายพักแรมมีมาก และหลายอย่างที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ และประสบการณ์โดยตรงต่าง ๆ ในตัวเด็ก
3. เด็กจะมีสุขภาพอนามัยแข็งแรง เพราะได้ออกกำลังกายสูดอากาศบริสุทธิ์ ได้รับประทานอาหารและนอนเป็นเวลา คำนึงใจนั้นคือ กิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เด็กสนุกสนานเพลิดเพลิน

ในการจัดค่ายพักแรมอย่างมีระเบียบนี้ Silliman ผู้เชี่ยวชาญในการพักค่าย ได้ชี้ให้เห็นจุดประสงค์ของการอยู่ค่ายว่า : เป็นการสนองความต้องการ

ทางธรรมชาติแก่เด็ก เพราะเด็กในวัยนี้ชอบจดจำธรรมชาติ ทำให้การเรียนรู้
 เป็นไปอย่างธรรมชาติ การเรียนรู้กับชีวิตจริงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด จึง
 เป็นการให้การศึกษาคือ และผลของการอยู่อาศัยร่วมกันจะช่วยพัฒนาความเป็นพล-
 เมืองดีให้แก่เด็ก การเล่นฝึกกิจกรรม การศึกษานอกสถานที่ในระหว่างอยู่อาศัย
 จะเป็นเครื่องช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ เพราะความพอใจจากประสบการณ์ ย่อม
 เป็นเครื่องช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้ดีขึ้นได้

จากความหมายของการจัดค่าย วัตถุประสงค์ และความสำคัญของการ
 จัดค่ายพักแรม พอสรุปคุณประโยชน์ของการอยู่อาศัยพักแรม เพื่อการศึกษาได้
 ดังนี้

การอยู่อาศัยพักแรม เป็นการเรียนการสอนหรือวิธีการ ให้การศึกษา
 อย่างหนึ่ง โดยให้มีการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การปฏิบัติจริง ๆ และการ
 สันทนาการ โดยอาศัยธรรมชาติเป็นสื่อในการจัดประสบการณ์

ค่ายเหตุผลดังโลกแล้ว ผู้วิจัยจึงเลือกวิธีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม
 ด้วยวิธีอยู่อาศัยพักแรม เป็นวิธีการถ่ายทอดวิธีหนึ่ง โดยคาดหวังว่า นอกจากวิธี
 การถ่ายทอดแบบนี้จะช่วยให้การเรียนรู้ได้ผลดีแล้ว ยังมีผลให้เด็กมีทัศนคติต่อ
 มรดกทางวัฒนธรรมดีไปด้วย

งานวิจัย เรื่อง การเรียนการสอนที่ส่งผลต่อความรู้ ความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรม

การสอน คือการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ โดยครูเป็นผู้รวบรวม
 รวมความรู้ แล้วจัดความรู้ที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ ความจริงนั้นให้ง่ายและน่าสนใจ
 เพื่อสะดวกแก่การที่เด็กจะเข้าใจ และรับไว้ได้ วิธีการสอนที่จะให้เด็กเข้าใจ
 และรับไว้ได้คือนั้น ได้มีผู้ศึกษาหาวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในห้องเรียน
 ให้ได้ผลหลายท่าน คือ จิตรพันธ์ เชมะสุวรรณ (จิตรพันธ์ เชมะสุวรรณ 2517
 : 5A) ศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์สไลด์เทปเสียงในการสอนวิชาสุขศึกษาชั้น
 ม.ศ. 3 โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน กลุ่มแรกเป็น
 กลุ่มทดลอง สอนด้วยการใช้สไลด์ เทปเสียงประกอบ และกลุ่มควบคุมสอนด้วย

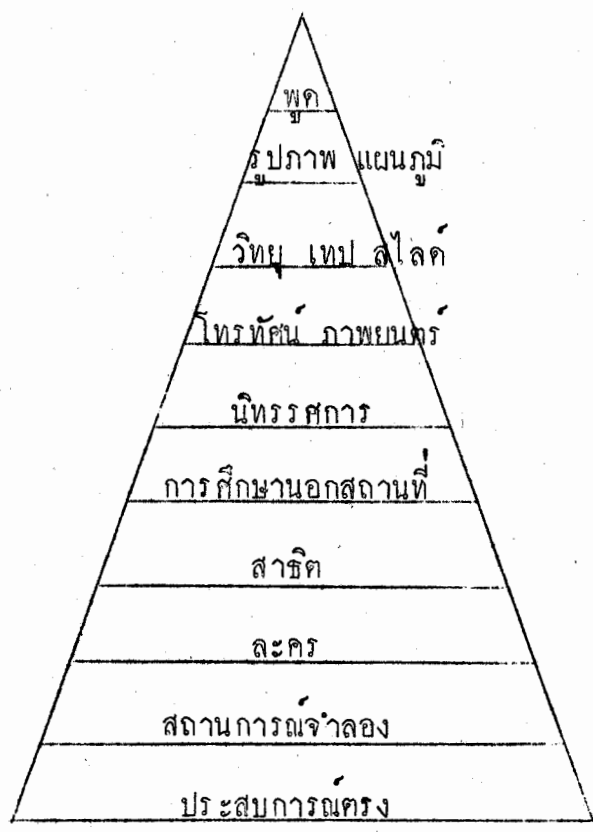
วิธีบรรยาย วิธีสอนทั้งสองวิธี ใช้น้ำหนักและครูคนเดียวกัน สอนในเวลาเท่ากัน ผลของการวิจัยสรุปได้ว่า การสอนโดยวิธีสไลด์เทปเสียงประกอบได้ผลดีกว่าการสอนแบบบรรยาย อีกวิธีหนึ่งได้จากการศึกษา ฉัตรนภา พรหมา (ฉัตรนภา พรหมา 2521 : 249) ได้ศึกษาค้นคว้าการศึกษาวิชา วิธีสอนคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษา โดยวิธีสถานการณ์จำลองของนักศึกษาวิทยาลัยครู โดยศึกษาผลวิธีสอน โดยวิธีสถานการณ์จำลองว่าจะมีผลแตกต่างจากวิธีสอนปกติหรือไม่ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และความสามารถในการปฏิบัติ การสอนคณิตศาสตร์ระดับประถม โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งสอนวิธีสอนโดยวิธีสถานการณ์จำลอง อีกกลุ่มสอนโดยวิธีปกติ ผลปรากฏว่า คะแนนความรู้ของนักศึกษาในกลุ่มหนึ่งสูงกว่ากลุ่มสองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนทัศนคติต่อการสอนสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

นอกจากการทดลองสอนทั้งที่ทดลองแล้ว ยังมีผู้ศึกษาสำรวจวิธีการสอนที่นักเรียนต้องการอีกคือ การศึกษาทัศนคติและความต้องการของนักศึกษาครูต่อการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาของ วรณี ศรีพิทธิและคณะ (วรณี ศรีพิทธิ และคณะ 2517 : 76) โดยทดลองศึกษากับนักศึกษาวินิจฉัยครูระดับปริญญาตรี ปีสุดท้าย 9 แห่ง จำนวน 351 คน พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้เขาใจที่สุดคือ การสาธิต การใช้อุปกรณ์ของจริง การทดลองปฏิบัติจริง และการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาบรรยาย ซึ่งผลของการศึกษาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยได้นำไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เพราะเห็นว่าจะช่วยส่งเสริมผลการเรียนรู้ของเด็กได้ดีกว่า การสอนแบบบรรยาย หรือการไม่สอนเลย เป็นอย่างมาก

นอกจากการเรียนการสอนในห้องเรียนที่จะส่งผลการเรียนรู้ของเด็กแล้ว ใ้มีผู้ศึกษาพบว่า กิจกรรมต่าง ๆ นอกห้องเรียนที่นักเรียนเข้าร่วมนั้นมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กด้วย จากการศึกษาของบุษกรวิวัลย์ วนิชจินดา (บุษกรวิวัลย์ วนิชจินดา 2514 : 3 - 4) พบว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมที่นักเรียนเข้าร่วม ได้แก่ การให้นักเรียนติดตามความเคลื่อนไหวประจำวันจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ จัดหน้าป้ายนิเทศ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย และ

การศึกษานอกสถานที่ มีผลต่อการเรียนวิชานี้มาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ
 จูโร สุทธิศรีสังข์ (จูโร สุทธิศรีสังข์ 2508 : 83 - 94) ศึกษาเรื่องความ
 สัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนอกโรงเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก
 นักเรียนในโรงเรียนรัฐบาล และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เบรานิส
 (Beranis. 1974 : 1892 - A) ที่ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมระหว่าง
 ปกติภาค ซึ่งได้แก่การอยู่ค่ายพักแรมและการเดินทางท่องเที่ยว ช่วยให้นักเรียน
 สามารถจำและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่เคยเรียนรู้จากโรงเรียนได้ดียิ่งขึ้นด้วย ซึ่งผล
 ของการศึกษาของ เบรานิส สนับสนุนผลการทดลองของ บรินเลย์ (จรินทร์
 ธานีรัตน์ 2515 : 64 - 65 อ้างอิงมาจาก Blinley.) ที่พบว่า นักเรียนที่ใช้
 ธรรมชาติเป็นวิชาเรียน จะเรียนวิชาที่เกี่ยวกับสถานที่นอกเมืองได้เร็วกว่า
 น่าสนใจมากกว่าการเรียนในห้องเรียนธรรมดา เพราะเด็กได้เรียนรู้ในการ
 ปฏิบัติจริง มีประสบการณ์ตรง ซึ่งจะช่วยให้เห็น เกิดการรับรู้ได้อย่างถูกต้อง
 และมีประสิทธิภาพ

เมื่อศึกษาจากงานวิจัยข้างต้นนี้แสดงว่า มีวิธีการหลายวิธีการ ที่ช่วยให้
 เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี แต่ไม่พบผลการศึกษาของใครที่ศึกษาเปรียบเทียบวิธี
 การสอนแบบอยู่ค่ายพักแรมกับวิธีสอนในห้องเรียนโดยใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เลย
 ดังนั้นในการตั้งสมมติฐาน ซึ่ง ผู้วิจัยได้ยึดหลักจากการศึกษาของนักการศึกษา
 ที่พบว่าอุปกรณ์ที่จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้คือนั้น จัดทำเป็นรูปกรวยประสบการณ์ของ
 เอ็ดการ์ เดล (วนิช บรรจง 2519 : 175 อ้างอิงมาจาก Edgar Dale.)

จากรูปกรวยประสบการณ์ แสดงว่าประสบการณ์ตรง สถานการณ์จำลอง จะเป็นอุปกรณ์การเรียนที่มีผลดีกว่าอุปกรณ์ส่วนบน ซึ่งวิธีการสอนในค่ายพักแรม นั้นจะมีอุปกรณ์การเรียนในคานกลางของรูปกรวยมากกว่า เช่น การศึกษานอกสถานที่ การชมงานฝีมือจริง ทดลองปฏิบัติจริง และที่สำคัญในระหว่างอยู่ค่าย เวลาว่างคืนจะมีการ เล่นแคมป์ไฟ โดยใช้สิ่งที่เด็กได้เรียนมาแล้วมาทำเป็น ละคร แล่นแคมป์อีกค่าย ค่ายเหล่านี้ผู้วิจัยจึง เลือกตั้งสมมติฐานว่า วิธีสอนแบบอยู่ ค่ายพักแรมจะส่งผลต่อการ เรียนรู้ของ เด็กไคมากกว่าวิธีสอนในห้อง เรียน

งานวิจัยคานทัศนคติ

ชรรมรส โชคิถุชช (ชรรมรส โชคิถุชช 2519 : 389 - 392) ไคสรูปลักษณะสำคัญของทัศนคติว่า ทัศนคติเกิดขึ้นเพราะการ เรียนรู้ และสิ่งเร้า ต่าง ๆ ไม่ใช่ติดตัวมาแต่กำเนิด และสามารถเปลี่ยนแปลงถ้ามีความเข้าใจใน เรื่องนั้น ๆ อย่างแจ่มแจ้ง จึงมีผู้สนใจศึกษาว่า ถ้าเด็กมีความรู้ความเข้าใจดี

แล้วทัศนคติที่มีผลต่อวิชาที่เรียนนั้นจะดีกว่าหรือไม่ จรัญ สวัสดิ์ถาวร (จรัญ สวัสดิ์ถาวร 2520 : 60) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางวิทยาศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 3 จำนวน 5 จังหวัด ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติทางวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สนับสนุนงานวิจัยของ นภาพร เมฆรักขวนิช (นภาพร เมฆรักขวนิช 2515 : 8) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยในการเรียน ทัศนคติในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกรุงเทพฯ จำนวน 400 คน พบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีทัศนคติในการเรียนดีกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นอกจากความสัมพันธ์ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับทัศนคติแล้ว ยังมีผู้ศึกษาที่พบว่าวิธีที่ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านั้น ยังมีผลให้ผู้เรียนมีทัศนคติต่อวิชาที่เรียนดีกว่าอีกด้วย คือ ผลการศึกษาของ ฉัตรนภา พรหมา (ฉัตรนภา พรหมา 2521 : 249) ที่ศึกษาเรื่องผลการศึกษาวิชาวิธีสอนคณิตศาสตร์ในชั้นประถม โดยใช้สถานการณ์จำลองของนักศึกษาวิทยาลัยครู โดยศึกษาผลวิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองจากวิธีปกติหรือไม่ ทั้งด้านความรู้ ทัศนคติ และความสามารถในการปฏิบัติจริง ผลปรากฏว่ากลุ่มทดลองสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง ได้คะแนนความรู้สูงกว่ากลุ่มที่สอนด้วยวิธีปกติ และคะแนนทัศนคติสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

นอกจากวิธีสอน ผลการเรียนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในทางที่ดีแล้ว ยังมีวิธีการอื่น ๆ ที่ช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เช่น กิจกรรมนอกห้องเรียน ที่ ณรงค์ เทียมเมฆ (ณรงค์ เทียมเมฆ 2520 : 158) ได้ศึกษาพบว่า กิจกรรมนอกห้องเรียนต่าง ๆ ที่นักเรียนเข้าร่วมนั้น นอกจากมีผลต่อการเรียนรู้อย่างดีแล้ว ยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติอีกด้วย กิจกรรมอีกอย่างหนึ่งที่ผู้ศึกษาพบว่า มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ก็คือ กิจกรรมที่ เบรานีส (Beranis 1974 : 1892 - A) ได้จัดระหว่างปีภาคเรียนว่า ทำให้ทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อชีวิต และธรรมชาติ เปลี่ยนแปลงอย่างไร ผลการศึกษาพบว่า

นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมพิเศษระหว่างปีภาคเรียนมีความต้องการที่จะไปอยู่
 ค่ายพักแรม หรือ เคนทางทองเที่ยว โดยมีครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมด้วย และ
 พบว่าพวกเขามีทัศนคติต่อธรรมชาติ ฤดูกาลที่ขึ้นมาก และยังช่วยให้พวกเขา
 สามารถจำและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่เขาเรียนรู้อยู่ในโรงเรียนที่ขึ้นด้วย กิจกรรม
 อื่นๆ ที่ช่วยให้เด็กมีความรู้ที่ขึ้น และสนุกสนานคือ เกมส์ หรือการละเล่น
 เอลเลน (Allen 1966 : 22 - 26) พบว่า การใช้เกมส์หรือการละเล่น
 เป็นกิจกรรม ทำให้นักเรียนมีความรู้มากขึ้น และถ้าการเรียนการสอนเป็นไป
 อย่างสนุกสนานก็จักเป็นประสบการณ์ที่เด็กจะมีความรู้สึกไปในทางที่ดี ทำให้เขา
 มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน

จากงานการวิจัยและผลการศึกษาค้นคว้าที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงนำไป
 ตั้งสมมติฐานว่าวิธีการสอนโดยอยู่ค่ายพักแรม กับวิธีสอนในห้องเรียน จะมีผลทำ
 ให้เด็กมีทัศนคติต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ขึ้นกว่าเดิม และวิธีการสอนโดยอยู่ค่ายพัก
 แรม จะทำให้เด็กมีทัศนคติดีกว่า ทั้งนี้เนื่องจากวิธีสอนแบบอยู่ค่ายพักแรม มี
 บรรยากาศที่สบายกว่ากิจกรรมนอกห้องเรียน เช่น การทัศนศึกษา การละเล่น ฯลฯ
 จะช่วยให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจและมีทัศนคติดีกว่า เพราะพวกเขามีโอกาส
 ได้รับความรู้โดยตรงมากกว่า

จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงนำมาใช้ประกอบการตั้ง
 สมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้

สมมติฐานในการศึกษาครั้งนี้

1. การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยวิธีสอนในห้องเรียน
 วิธีสอนโดยการอยู่ค่ายพักแรม และวิธีควบคุม มีผลทำให้เด็กวัยรุ่นในจังหวัด
 นครปฐม มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นแตกต่างกัน ดังนี้

1.1 การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยวิธีสอน
 แบบอยู่ค่ายพักแรมมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่า
 วิธีควบคุม

1.2 การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นควยวิธีสอน
ในท้องถิ่น มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น มากกว่าวิธีควบคุม

1.3 การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นควยวิธีสอน
แบบอยู่ค่ายพักแรม มีความรู้เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่าวิธีสอนใน
ท้องถิ่น

2. การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ควยวิธีสอนในท้องถิ่น,
วิธีสอนแบบอยู่ค่ายพักแรม และวิธีควบคุม มีผลทำให้เด็กวัยรุ่นในจังหวัดนครปฐม
มีทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นแตกต่างกันดังนี้

2.1 การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นควยวิธีสอน
แบบอยู่ค่ายพักแรม มีทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นดีกว่าวิธีควบคุม

2.2 การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นควยวิธีสอน
ในท้องถิ่น มีทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นดีกว่าวิธีควบคุม

2.3 การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นควยวิธีสอน
แบบอยู่ค่ายพักแรม มีทัศนคติเกี่ยวกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นดีกว่าวิธีสอนในท้องถิ่น

ทั้งนี้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นเด็กวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลจังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2524 จำนวน 60 คน ซึ่งการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มโรงเรียนมัธยมที่เป็นตัวแทนของจังหวัดมา 1 โรงเรียน แล้วจึงสุ่มนักเรียนมาทำการทดลอง กลุ่มละ 20 คน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้รับการถ่ายทอดคัมภรคทางวัฒนธรรมควยวิธีอยู่อาศัยพักแรม 20 คน เป็นกลุ่มทดลองที่ 1

กลุ่มที่ 2 ได้รับการถ่ายทอดคัมภรคทางวัฒนธรรมควยวิธีสอนในห้องเรียน 20 คน เป็นกลุ่มทดลองที่ 2

กลุ่มที่ 3 ได้รับการถ่ายทอดคัมภรคทางวัฒนธรรมควยวิธีเรียนรู้เองตามธรรมชาติ 20 คน ถือเป็นกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาคั้งนี้ ใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบ 1 ฉบับ แบบสอบถาม 1 ฉบับ และโครงการถ่ายทอดคัมภรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ควยวิธีสอนในห้องเรียน และวิธีอยู่อาศัยพักแรม

1. แบบทดสอบวัดความรู้ในมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีวิธีดำเนินการสร้างตามลำดับขั้น คั้งนี้

1.1 ศึกษาเนื้อหาความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จากเอกสารและหนังสือต่าง ๆ

1.2 สร้างตารางวิเคราะห์หน้าหนัก เนื้อหา และข้อสอบ เพื่อให้ข้อสอบมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

2.3 สร้างตารางกำหนดน้ำหนัก เนื้อหา และข้อความ เพื่อให้ สอดคล้องกัน แล้วจึงสร้างข้อความแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรม ทองถิ่นในจังหวัดนครปฐม เพื่อศึกษา ทาที่ ความคิดเห็น ความรู้สึกเอนเอียงทาง จิตใจของ เด็กวัยรุ่นในจังหวัดนครปฐมที่มีมรดกทางวัฒนธรรมทองถิ่น

2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อ พิจารณาข้อความที่ซ้ำๆเหมาะสมหรือไม่

2.5 เลือกมาตราส่วนประมาณค่า โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ขวง คือ เห็นควยอย่างยิ่ง เห็นควย ไม่น่าใจ ไม่นเห็นควย และไม่เห็นควยอย่างยิ่ง

2.6 กำหนดน้ำหนักของการให้คะแนน โดยถือเกณฑ์ตัดสินว่ามี พฤติกรรมตรงกับข้อความนั้นมากน้อยเพียงใด เป็น 2 กรณี ดังนี้ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2520 : 28)

2.6.1	ข้อความที่เป็นพฤติกรรมทางบวก			
	เห็นควยอย่างยิ่ง	ให้	5	คะแนน
	เห็นควย	ให้	4	คะแนน
	ไม่น่าใจ	ให้	3	คะแนน
	ไม่เห็นควย	ให้	2	คะแนน
	ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน
2.6.2	ข้อความที่เป็นพฤติกรรมทางลบ			
	เห็นควยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน
	เห็นควย	ให้	2	คะแนน
	ไม่น่าใจ	ให้	3	คะแนน
	ไม่เห็นควย	ให้	4	คะแนน
	ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง	ให้	5	คะแนน

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดทัศนคติ โดยให้ผู้ตอบ เลือกตอบอย่างใดอย่างหนึ่งจาก 5 คำตอบ

ข้อความ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
0. ประเพณีท้องถิ่น เกมสวนหนึ่งที่แสดงว่า ท้องถิ่นของดิฉันยังไม่พัฒนา					
00. การที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมนั้น เป็นสิ่งที่ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร					

2.7 นำแบบสอบถามไปทดลองกับนักเรียนที่จังหวัดนครปฐม ซึ่ง
ถือว่ามีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 คน
แล้วนำมาวิเคราะห์โดยวิธีหาคะแนนเฉลี่ย เพื่อแบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยถือเอา
25% ของผู้ที่โหวตแบบสอบถามสูง เป็นผู้มีทัศนคติที่ดี และ 25% ของผู้ที่
โหวตแบบสอบถามต่ำ เป็นผู้มีทัศนคติที่ไม่ดี แล้วจึงนำผลที่ได้มาวิเคราะห์
หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้ $t - test$

2.8 นำข้อสอบที่คัดเลือกไว้ คือ ข้อความที่มีค่า เท่ากับหรือ
มากกว่า 1.75 ไปหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร $\alpha - coefficient$ ของ
Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่น .9396 ซึ่งนับว่าเป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น
ในระดับสูงพอ สามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้

3. โครงการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีสอนในห้องเรียน
และวิธีอู่ค่ายพักแรม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีวิธีดำเนินการสร้างตามลำดับ
ดังนี้

3.1 ศึกษาเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ใน
จังหวัดนครปฐม จากเอกสารต่าง ๆ และจากภูมิความรู้ในเรื่องวัฒนธรรมนครปฐม

- 3.2 กำหนดชั่วโมงที่จะสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาความรู้
- 3.3 ตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมในแต่ละเนื้อหา
- 3.4 สรางกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล ทำตามลำดับ ดังนี้

1. นำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ และแบบสอบถามวัดทัศนคติมาทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนทดลองถ่ายทอชมรคททางวัฒนธรรม

2. ทำการทดลองดังนี้

กลุ่มที่ 1 ทดลองถ่ายทอชมรคททางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีฉายภาพพักแรม โดยสอนติดต่อกัน 3 วัน คิดเป็นจำนวนชั่วโมงสอน 15 ชั่วโมง

ตามโครงการสอนที่ปรากฏในภาคผนวก ก.

กลุ่มที่ 2 ทดลองถ่ายทอชมรคททางวัฒนธรรม ด้วยวิธีสอนในห้องเรียน โดยสอนติดต่อกัน 3 วัน คิดเป็นจำนวนชั่วโมงสอน 15 ชั่วโมง

ตามโครงการสอนที่ปรากฏในภาคผนวก ก.

หมายเหตุ 1. ทดลองการถ่ายทอชมรคททางวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ใช้สื่อสอนเช่นเดียวกัน

กลุ่มที่ 3 ไม่ได้รับการถ่ายทอด้วยวิธีสอนในห้องเรียน และวิธีฉายภาพพักแรม แต่ให้เฝ้าการเรียนรู้เองด้วยประสบการณ์ ถือเป็นกลุ่มควบคุม

3. นำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ และแบบสอบถามวัดทัศนคติมาทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด หลังการทดลองถ่ายทอชมรคททางวัฒนธรรมแล้ว

4. นำผลที่ได้จากแบบทดสอบ และแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมุติฐานต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร (สมสรร วงษ์น้อย 2521 : 26)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ \bar{x} คือ ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n คือ จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2. หาค่าความแปรปรวน โดยใช้สูตร (อนันต์ ศรีโสภณ 2521 : 26)

$$s^2 = \frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}$$

เมื่อ s^2 คือ ความแปรปรวน

$\sum x^2$ คือ ผลรวมของคะแนนและตัวยกกำลังสอง

$(\sum x)^2$ คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3. หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดทัศนคติ โดยใช้ t-test
วิเคราะห์รายข้อ จากสูตร (อังกฤษ สายยศ ม.ป.ป. : 179)

$$t = \frac{\bar{x}_H - \bar{x}_L}{\sqrt{\frac{s_H^2}{n_H} + \frac{s_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t คือ ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ

\bar{x}_H, \bar{x}_L คือ คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

s_H^2, s_L^2 คือ คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

n_H, n_L คือ จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

4. หาความเชื่อมั่นแบบสอบถามวัดทัศนคติ โดยใช้สูตร α - coefficient ของ Geonbach จากสูตร (ลวน สายยศ 2522 : 90)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ α	คือ	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
n	คือ	จำนวนข้อแบบสอบถาม
S_i^2	คือ	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
S_t^2	คือ	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

5. หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรู้ โดยใช้สูตร KR - 20 ของ Kuder Richardson จากสูตร (อังคณา สายยศ ม.ป.ป. : 160)

$$r_{tt} = \frac{N}{N-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ r_{tt}	คือ	ความเชื่อมั่น
n	คือ	จำนวนข้อ
p	คือ	อัตราส่วนของผู้ที่ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ
q	คือ	อัตราส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ
S_t^2	คือ	คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งหมด

6. ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของผลการถ่ายทอควัฒนธรรมทองถิ่น โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนรวม (Analysis of Covariance โดยใช้คะแนนจากการทดสอบก่อนเป็นตัวแปรรวม เพื่อทดสอบสมมติฐาน (Lindquist : 1956 : 323)

$$\text{สูตร} \quad F = \frac{MS' A}{MS' W}$$

เมื่อ F คือ ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน

MS' A คือ ค่าปรับแก้ของค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน
จากผลการทดลอง

MS' W คือ ค่าปรับแก้ของค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน
ภายในกลุ่ม

7. ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยที่ปรับแก้ที่ละคู่ โดยใช้
t - test (Lindquist 1953 : 37)

$$\text{สูตร} \quad t = \frac{\bar{x}'_1 - \bar{x}'_2}{S_{\bar{x}'_1 - \bar{x}'_2}}$$

บทที่ 4

ผลการศึกษาค้นคว้า

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน ในการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมาย จึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
\bar{X}'	แทน	คะแนนเฉลี่ยที่ปรับแล้ว
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SS_X	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนนการสอบครั้งแรก
SS_Y	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนนการสอบครั้งหลัง
MS'	แทน	ค่าปรับแล้วของรายเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนนการสอบครั้งแรกกับคะแนนการสอบครั้งหลัง
SP	แทน	ผลบวกของผลคูณระหว่างคะแนนเฉลี่ยของคะแนนการสอบครั้งแรก คะแนนการสอบครั้งหลัง และจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา F - distribution
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t - distribution
d.f.	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
กลุ่มทดลอง 1	แทน	กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดกรรมคททางวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบวิธีสอนแบบอยู่ค่ายพักแรม
กลุ่มทดลอง 2	แทน	กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดกรรมคททางวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบวิธีสอนในห้องเรียน
กลุ่มควบคุม 3	แทน	กลุ่มที่ไม่ได้รับการถ่ายทอดกรรมคททางวัฒนธรรมควบวิธีใด ๆ เลย แต่ให้เรียนรู้เองตามธรรมชาติ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอน ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากการสอบครั้งแรก (Pretest) และจากการสอบครั้งหลัง (Posttest) ทั้งแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ และแบบสอบถามวัดทัศนคติ

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ ในมรคททางวัฒนธรรมท้องถิ่น กับกลุ่มตัวอย่าง จากคะแนนการสอบครั้งหลัง โดยใช้คะแนนจากการสอบครั้งแรกเป็นตัวแปรร่วม เพื่อทดสอบสมมุติฐาน ข้อ 1.1 - 1.3

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบทัศนคติต่อมรคททางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับกลุ่มตัวอย่าง จากคะแนนการสอบครั้งแรก โดยใช้คะแนนจากการสอบครั้งแรกเป็นตัวแปรร่วม เพื่อทดสอบสมมุติฐาน ข้อ 2.1 - 2.3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการสอบครั้งแรก และคะแนนการสอบครั้งหลัง

จากการนำข้อสอบไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการทดสอบก่อนดำเนินการทดลอง และภายหลังการทดลอง แล้วนำมาหาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากการสอบทั้งสองครั้ง ได้ผลดังแสดงในตาราง 1 และตาราง 2

ตาราง 1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความรู้ ความเข้าใจ มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น
ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนดำเนินการทดลองและภายหลังการทดลอง

การทดลอง	ค่าสถิติ	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มควบคุม
ก่อนดำเนินการทดลอง	\bar{X}	19.25	20.50	18.95
	S^2	43.986	11.42	7.103
หลังดำเนินการทดลอง	\bar{X}	43.50	42.15	20.9
	S^2	13.734	14.976	8.30

จากตาราง 1 แสดงว่า ก่อนดำเนินการทดลอง คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบ
ความรู้ ความเข้าใจ มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกัน
เล็กน้อย และพบว่าภายหลังการทดลอง คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มสูงขึ้น
และมีความแตกต่างกันมาก

ตาราง 2 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนดำเนินการทดลอง และภายหลังจากทดลอง

การทดลอง	ค่าสถิติ	กลุ่มทดลอง 1	กลุ่มทดลอง 2	กลุ่มควบคุม
ก่อนดำเนินการทดลอง	\bar{X}	207.3	210.5	205.4
	S^2	152.55	90.89	160.94
หลังดำเนินการทดลอง	\bar{X}	264.4	245.4	209.8
	S^2	321.51	222.73	285.75

จากตาราง 2 แสดงว่า ก่อนดำเนินการทดลอง คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบสอบถามทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม มีค่าแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย และพบว่าภายหลังจากทดลอง คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มสูงขึ้น และมีความแตกต่างกันมากขึ้น

จากความแตกต่างของค่าสถิติพื้นฐานดังกล่าวนี้ จึงนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบต่อไป

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ของกลุ่มตัวอย่าง จากคะแนนการสอบครั้งหลัง โดยใช้คะแนนจากการสอบครั้งแรกเป็นตัวแปรรวม ดังแสดงในตาราง

ตาราง 3 คำนัยสำคัญของการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนความรู้
ความเข้าใจมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง

	แหล่งความแปรปรวน Source of Variation			F
	ระหว่างกลุ่ม between	ความแตกต่างภายในกลุ่ม within	รวม total	
SS _X	27.034	1187.7	1214.7	
SS _Y	6286.7	777.3	7064	
SP	256.384	740.15	996.533	
SS _Y	5930.39	316.05	6246.44	
df	2	56		525.39*
MS _Y	2965.195	5.64375		

$$F .05 = 3.166, df = 2, 56$$

จากตาราง 3 แสดงว่า ความรู้ ความเข้าใจ มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น
 ภายหลังจากทดลองของกลุ่มทดลอง 1 กลุ่มทดลอง 2 และกลุ่มควบคุม แตกต่างกัน
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 หมายความว่า วิธีสอนในห้องเรียน
 วิธีอยู่ค่ายพักแรม และวิธีควบคุม ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น
 แตกต่างกัน ดังนั้นจึงควรวางหาค่าคะแนนเฉลี่ยที่ปรับแล้วของความรู้ ความเข้าใจ
 ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง แต่ละกลุ่มแล้วนำมาเปรียบเทียบด้วย
 t - test แบบกลุ่ม ตัวอย่างอิสระกัน ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสถิติพื้นฐาน และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่ปรับแล้ว
ของคะแนนความรู้ความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	\bar{x}	\bar{x}'	$S_{\bar{x}_1 - \bar{x}_j}$	t
กลุ่มทดลอง 1	43.05	43.193	.56458	39.007 *
กลุ่มควบคุม	20.09	21.175		
กลุ่มทดลอง 2	42.15	41.45	.5758	38.24 *
กลุ่มควบคุม	20.9	21.175		
กลุ่มทดลอง 1	43.05	43.193	.57309	3.04 *
กลุ่มทดลอง 2	42.15	41.45		

$$t_{.05} = 1.685 : df = 39$$

จากตาราง 4 แสดงว่า

1. กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีสอนในค่ายพักแรม มีความรู้ความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่าวิธีควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 1.1
2. กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีสอนในห้องเรียน มีความรู้ความเข้าใจมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่าวิธีควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 1.2

3. กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดกรรมทกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยวิธีสอนในค่ายพักแรม มีความรู้ความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่ากลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 1.3

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ของกลุ่มตัวอย่าง จากคะแนนการสอบครั้งหลัง โดยใช้คะแนนจากการสอบครั้งแรกเป็นตัวแปรรวม ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 คำนัยสำคัญของการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง

	แหล่งความแปรปรวน Source of Variation			F
	ระหว่างกลุ่ม between	ความแตกต่างภายในกลุ่ม within	รวม total	
SS _X	264.9	4230.4	4495.3	
SS _Y	30730.2	15769.8	46500	
SP	1521.2	4165.8	5687	
SS _Y	27637.76	11667.613	39305.38	
df	2	56		
MS _Y	13818.88	208.35		66.325*

$$F .05 = 3.166 \quad df = 2.56$$

จากตาราง 5 แสดงว่า ทัศนคติต่อมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น ภายหลังจากการทดลองของกลุ่มทดลอง 1 กลุ่มทดลอง 2 และกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่า วิธีสอนในค่ายพักแรม วิธีสอนในห้องเรียน และวิธีควบคุม ส่งผลต่อทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแตกต่างกัน ดังนั้นจึงคำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ยที่ปรับแล้วของทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม แล้วนำมาเปรียบเทียบโดยใช้ t - test แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระกัน ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าสถิติพื้นฐาน และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่ปรับแล้วของคะแนนทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	\bar{X}	\bar{X}'	$S_{\bar{X}_i - \bar{X}_j}$	t
กลุ่มทดลอง 1	264.4	264.8	4.583	11.499 *
กลุ่มควบคุม	209.8	212.1		
กลุ่มทดลอง 2	245.4	242.6	4.7027	6.485 *
กลุ่มควบคุม	209.8	212.1		
กลุ่มทดลอง 1	264.4	264.8	4.619	4.8062 *
กลุ่มทดลอง 2	245.4	242.6		

$$t_{.05} = 1.685 \quad df = 39$$

จากตาราง 5 แสดงว่า หัตถ์คคีคอมรคทวชันธรรมทอ้งถิน ภายหลัง การทดลองของกุ่มทดลอง 1 กุ่มทดลอง 2 และกุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่า วิธีสอนในคายพักแรม วิธีสอนในห้องเรียน และวิธีควบคุม ส่งผลต่อหัตถ์คคีคอมรคทวชันธรรมทอ้งถินแตกต่างกัน ดังนั้นจึง คำนวณหาคาคะแนนเฉลี่ยที่ปรับแล้วของหัตถ์คคีคอมรคทวชันธรรมทอ้งถิน ของกุ่ม ตัวอย่างแต่ละกุ่ม แล้วนำเปรียบเทียบโดยใช้ t - test แบบกุ่มตัวอย่างเป็นอิสระกัน ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 คาสถิติพื้นฐาน และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่ปรับแล้ว ของคะแนนหัตถ์คคีคอมรคทวชันธรรมทอ้งถินของกุ่มตัวอย่าง

กุ่มตัวอย่าง	\bar{X}	\bar{X}	$S_{\bar{X}_i - \bar{X}_j}$	t
กุ่มทดลอง 1	264.4	264.8	4.583	11.499 *
กุ่มควบคุม	209.8	212.1		
กุ่มทดลอง 2	245.4	242.6	4.7027	6.485 *
กุ่มควบคุม	209.8	212.1		
กุ่มทดลอง 1	264.4	264.8	4.619	4.8062 *
กุ่มทดลอง 2	245.4	242.6		

$$t_{.05} = 1.685 \quad df = 39$$

จากตาราง 6 แสดงว่า

1. กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดกรรมกรทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีสอนในค่ายพักแรมมีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่าวิธีควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อ 2.1
2. กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดกรรมกรทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีสอนในห้องเรียน มีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่าวิธีควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2.2
3. กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดกรรมกรทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีอยู่ค่ายพักแรมมีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2.3

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและขอเสนอแนะบทย่อความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อการ เปรียบเทียบผลการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุ่นระหว่างกลุ่มที่ทดลองโดยวิธีสอนในค่ายพักแรม วิธีสอนในห้องเรียนกับวิธีเรียนรู้อย่างตามธรรมชาติ ความเข้าใจและทัศนคติ ต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของเด็กวัยรุ่นในจังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) ปีการศึกษา 2524 ของโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดนครปฐม จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม

2.2 แบบสอบถามเพื่อวัดทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม

2.3 โครงการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิธีสอนในค่ายพักแรม และวิธีสอนในห้องเรียน

3. วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล ทำตามลำดับดังนี้

3.1 นำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ และแบบสอบถามวัดทัศนคติ มาทดสอบกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ก่อนทดลองสอนมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่นักเรียน

3.2 ทำการทดลองสอน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ทดลองถ่ายทอควยวิธีสอนแบบอู่กายพักแรม โดยสอนทักคอกัน 3 วัน คักเป็นชั่วโมงสอน 15 ชั่วโมง ตามโครงการสอนในภาคผนวก ก.

กลุ่มที่ 2 ทดลองถ่ายทอควยวิธีสอนในห้อง เรียบน โดยสอนทักคอกัน 3 วัน คักเป็นชั่วโมงสอน 15 ชั่วโมง ตามโครงการสอนในภาคผนวก ก.

หมายเหตุ ในการทดลองถ่ายทอควยวิธีสอนทักคอกันนี้ใช้สอนคน คักวกันทั้ง

2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับการถ่ายทอควยทั้ง 2 วิธี แคคักจะเรียนรูเอง ตามธรรมชาติ

3.3 นำแบบทดสอบวัดควยความรู้ความ เข้าใจ และแบบสอบถามวัด ทักคอกติ มาทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม อีกครั้ง หลัง การถ่ายทอควยวิธีสอน ทักคอกันแล้ว

3.4 นำผลที่ ได้จากแบบทดสอบ และแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ เพื่อทดสอบสมมุติฐานคอกไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หากคักสถิติพื้นฐานของคะแนนควย ความเข้าใจ และทักคอกติ จากการ สอบครั้งแรก และการสอบครั้งหลัง

2. เปรียบเทียบควย ความเข้าใจ มรคททางวัฒนธรรมของ กลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 3 กลุ่ม ภายหลัง การสิ้นสุดการทดลอง ควยการนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ควย แปรปรวนรวม โดยใช้คะแนนจากการทดสอบก่อนการทดลอง เป็นตัวแปรรวม แล้ว นำผลมาทดสอบคะแนนเฉลี่ยที่ปรับแล้วที่ละควย $t - test$

3. เปรียบเทียบทักคอกติอมรคททางวัฒนธรรมทักคอกันของ กลุ่มตัวอย่าง ทั้ง สามกลุ่มภายหลัง การทดลองสิ้นสุด ควยการนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ควย แปรปรวนรวม โดยใช้คะแนนจากการทดสอบครั้งแรก เป็นตัวแปรรวม แล้วทดสอบคะแนน เฉลี่ย ที่ปรับแล้วที่ละควย $t - test$

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการเปรียบเทียบความรู้นิยมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้วิธีสอนแบบอู่ค่ายพักแรม วิธีสอนในห้อง และวิธีควบคุม มีความรู้ ความเข้าใจ มรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า

1.1 กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบวิธีสอนแบบอู่ค่ายพักแรม มีความรู้ ความเข้าใจมากกว่าวิธีควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบวิธีสอนในห้อง เรียน มีความรู้ ความเข้าใจมากกว่าวิธีควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบวิธีสอนแบบอู่ค่ายพักแรม มีความรู้ ความเข้าใจมากกว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนในห้อง เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบทัศนคติต่อมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบวิธีสอนแบบอู่ค่ายพักแรม วิธีสอนในห้อง เรียน และวิธีควบคุม มีทัศนคติต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า

2.1 กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบวิธีสอนแบบอู่ค่ายพักแรม มีทัศนคติดีกว่าวิธีควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบวิธีสอนในห้อง เรียน มีทัศนคติดีกว่าวิธีควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดมรคทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบวิธีสอนแบบอู่ค่ายพักแรม มีทัศนคติดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนควบวิธีสอนในห้อง เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลการเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มภายหลังการทดลอง ผลปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้วิธีสอนแบบอยู่อาศัยพักแรมและวิธีสอนในห้องเรียน มีความรู้ ความเข้าใจ ในมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นมากกว่า วิธีควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดทั้งสองกลุ่ม ได้รับความรู้เข้าใจ ทั้งยังมีการใช้อุปกรณ์มาประกอบการถ่ายทอดอีกด้วย อุปกรณ์การสอนนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กสนใจในบทเรียน ช่วยให้เข้าใจบทเรียนได้เร็วและจดจำได้นาน ทั้งยังเป็น การเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อบทเรียนที่เรียนอีกด้วย (ยุพิน พินิจกุล 2522 :100) อัจฉริยะสนับสุนัน คืองานวิจัยของ จิรพันธ์ เชมะสุวรรณ (จิรพันธ์ เชมะสุวรรณ 2517 :) ที่ได้สรุปงานศึกษาว่า การใช้อุปกรณ์การสอน เช่น สไลด์ เทปเสียง จะช่วยให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนดี และยังช่วยกระตุ้นความสนใจของเด็กอีกด้วย นอกจากอุปกรณ์ดังกล่าว ซึ่งใช้สอนในห้องเรียน และกลุ่มอาศัยพักแรมแล้ว กลุ่มอาศัยพักแรมยังมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่น่าสนใจอีก เช่น การไปทัศนศึกษา การชมการสาธิต และกิจกรรมอื่น ๆ อีกในระหว่างอยู่อาศัย แต่ในขณะที่เดียวกัน กลุ่มควบคุมไม่มีผู้ถ่ายทอดความรู้ให้เป็นกิจลักษณะแบบกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดเลย และยังไม่มีส่วนเราหรือสถานการณ์อะไรมาจูงใจให้กลุ่มควบคุมสนใจที่จะหาความรู้วัฒนธรรมเลย จึงทำให้กลุ่มควบคุมมีความรู้ ความเข้าใจ ในวัฒนธรรมท้องถิ่นน้อยกว่ากลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดทั้ง 2 กลุ่ม ตามสมมุติฐานในข้อ 1.1 และ 1.2

แต่เมื่อนำกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้งสองกลุ่มมาเปรียบเทียบแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยวิธีอยู่อาศัยพักแรม มีความรู้ความเข้าใจมากกว่ากลุ่มที่ถ่ายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 1.05 ทั้งนี้เพราะขณะที่กลุ่มที่สอนด้วยวิธีสอนในห้องเรียนใช้วิธีสอนแบบบรรยายประกอบภาพหรือสไลด์ การสอนแบบอยู่อาศัยพักแรมก็ออกศึกษา

นอกสถานที่ เพื่อไปพบกับสภาพที่แท้จริง จัดเป็นการให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เด็กได้พบปัญหาและคำตอบได้จากสิ่งที่ตนพบเห็นโดยมีวิทยากรช่วยอธิบายด้วย การที่เด็กได้มีโอกาสออกทัศนศึกษา เด็กจะเกิดความสนใจมากกว่านั่งเรียนในห้อง บรรยายภาศการเรียนก็สนุกสนาน เป็นกันเองกับวิทยากร มากกว่าการนั่งเรียนในห้อง การเปลี่ยนแปลงบรรยากาศจะช่วยผ่อนคลายความเครียด เด็กมีความกระตือรือร้น ในบทเรียนมากกว่า (สุภาพ วาศเขียน 2522 : 119 - 120) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บรินเลย์ (จรินทร์ ชานีรัตน์ 2515 : 64 - 65 อ้างอิงมาจาก Blisley.) ที่ว่าสถานที่นอกเมือง คือห้องปฏิบัติการธรรมชาติ ซึ่งเป็นสถานที่เปิดโอกาสให้มีการเรียน การหาความรู้ ทักษะต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาทัศนคติในทางรวม ๆ ด้วย และจากการวิจัยทางการศึกษาแสดงให้เห็นว่า นักเรียนผู้ซึ่งใช้ธรรมชาติเป็นวิชาเรียน จะเรียนวิชาที่เกี่ยวกับสถานที่นอกเมืองได้เร็วกว่า น่าสนใจมากกว่าการเรียนในห้องเรียนธรรมดา ผลการศึกษาของสุรัชย์ ประเสริฐสรวย (สุรัชย์ ประเสริฐสรวย 2514 : 46 - 47) ที่พบว่าการศึกษาออกสถานที่จะช่วยให้การเรียนรู้ที่ขึ้นกว่าการเรียนในห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากกิจกรรมการศึกษาออกสถานที่แล้ว วิธีสอนแบบอยู่ค่ายพักแรมยังมีกิจกรรมพิเศษที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี นอกเหนือจากวิธีสอนในห้องเรียนอีก เช่น กิจกรรม การอภิปราย ซึ่งจัดทุกคืนหลังจากได้รับการถ่ายทอดแต่ละวันมาแล้ว การอภิปรายนี้ วณิช บรรจง (วณิช บรรจง 2519 : 165) เป็นกิจกรรมและประสบการณ์ที่ช่วยในการเรียนรู้ของเด็กได้ดี คือเด็กได้พูดแสดงความรู้ ความสามารถ ความคิดเห็น ช่วยให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น และถูกคองขึ้นกว่าเกม การได้พูด ได้แสดงความคิดเห็นจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เด็กจำได้นานด้วย กิจกรรมอีกกิจกรรม คือ กิจกรรมการเล่นรอบกองไฟ โดยมีเกมส์ต่าง ๆ ให้เด็กไปคิดขึ้นมา มีความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นหลักของเกมส์ เด็ก ๆ ได้นำความรู้เหล่านั้นมาคิดแปลงให้เป็นการละเล่นต่าง ๆ เช่น การสาธิต การแสดงละคร เป็นต้น ซึ่งแน่นอนเหลือเกิน ก่อนที่เด็กจะนำมาคิดแปลงในเป็นการละเล่นต่าง ๆ นั้น เด็กๆ จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องรานั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี จึงจะสามารถคิดแปลงเป็นการละเล่นให้

เพื่อน ๆ ชมได้ กิจกรรมเหล่านี้จึงเป็นการทบทวนความรู้ของเด็ก ช่วยให้เด็กจดจำ
ไคมาก และไคนานอีกด้วย

จากกิจกรรมดังกล่าว จึงพอมองเห็นบรรยากาศของการ เรียนการสอนแล้ว
ว่า วิธีการสอนเรียบรองหรือเร้าความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็นของเด็กไคมาก
กว่ากัน นอกจากบรรยากาศการเรียนการสอนแตกต่างกันแล้ว สัมพันธระหว่างผู้สอน
กับผู้เรียนก็ยิ่งแตกต่างกัน บรรยากาศในค่ายพักแรม ระเบียบไม่เข้มงวดเท่าในชั้นเรียน
ผู้เรียนกับผู้สอนคุ้นเคยกันมากกว่า

จากสิ่งเหล่านี้หลาย ๆ อย่าง กิจกรรมการเรียนการสอนของค่ายพักแรมดัง
กล่าวข้างต้น จึงทำให้ผลของการ เรียนการสอนที่มีต่อความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง
ค่ายพักแรมดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เรียนในห้องเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชนิศา
วิญญูเกียรติ รุติมา ช่างไม้ อุดลวรรณ ภวดานันท์ และจุไร รังสิกรพุม ที่
ได้ศึกษา การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ราชบุรี นคร-
ราชสีมา และพระนครศรีอยุธยา ความสำคัญ ซึ่งตรงกับผลการศึกษาคั้งนี้ ตามสมมุติ
ฐานทั้งข้อ 1.1, 1.2, และ 1.3

2. ผลการ เปรียบ เทียบทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง
ทั้งสามกลุ่ม ภายหลังจากทดลองแล้ว ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05 และเมื่อนำมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่พบว่า การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม
ท้องถิ่น ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดนั้นมีทัศนคติที่ดีต่อมรดกทางวัฒนธรรม
ท้องถิ่นมากกว่าวิธีควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะกลุ่มตัวอย่าง
ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ นั้น มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเพิ่มมากขึ้น และ
รู้อย่างถูกต้อง ทั้งในอดีต ปัจจุบัน ความสำคัญของวัฒนธรรม ซึ่งมีผลทำให้ กิดพัฒนา
ทัศนคติในทางที่ดีใน ซึ่ง แมก กวาย (Mc Guire 1969 : 155) กล่าวว่า ทัศนคติ
จะพัฒนาขึ้นได้ ถ้าได้รับการ เรียนรู้ ประสบการณ์ที่ ได้รับ และการจะทำใ้บุคคลเปลี่ยนแปลง
แปลงทัศนคติได้ก็โดยวิธีการชี้แจง อภิปราย เพื่อให้เด็กเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง (กาญจนา
คำสุวรรณ 2522 : 240) การจัดให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการจัด
ประสบการณ์ให้เด็กโดยการกระทำ ซึ่งจากผลการทดลองพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ ได้รับ

การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมทั้งสองมีความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม และมากกว่าวิธีควบคุม แสดงว่า การมีความรู้เพิ่มขึ้นทำให้เด็กมีทัศนคติต่อความรู้นั้น เพิ่มขึ้นถึงผลการศึกษาของ จรัญ สวัสดิ์ถาวร (จรัญ สวัสดิ์ถาวร 2520 : 60) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิทยาศาสตร์พบว่า ทัศนคติทางวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นภาพร เมฆรักขวัญ (นภาพร เมฆรักขวัญ 2515 : 78) ที่ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติ พบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูง มีนิสัยและทัศนคติทางการ เรียนดีกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนต่ำ สอดคล้องกับผลงานวิจัยครั้งนี้คือกลุ่มที่ใ้กับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมทั้งสอง กลุ่มนั้น นอกจากมีความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่าวิธีควบคุมแล้วยังมีทัศนคติต่อวัฒนธรรมดีกว่าวิธีควบคุมตรงตามสมมุติฐานข้อ 2.1 - 2.2

สำหรับผลการ เปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่ใ้กับการถ่ายทอดทั้งสองกลุ่ม คือ วิธีการถ่ายทอดแบบอยู่อาศัยพักแรมกับวิธีสอนในห้อง เรียน ปรากฏว่า กลุ่มวิธีสอนแบบอยู่อาศัยพักแรมมีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมดีกว่ากลุ่มวิธีสอนในห้อง เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2.3 ทั้งนี้เพราะการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมแบบอยู่อาศัยพักแรมนั้น บรรยากาศในระหว่างการ เรียนการสอนเป็นแบบสนุกสนาน เป็นกันเอง ทำให้เด็กกล้าซักถาม เมื่อมีปัญหามากกว่ากลุ่มในห้อง เรียน กิจกรรมและประสบการณ์ที่จัดใ้กลุ่มตัวอย่าง แบบอยู่อาศัยพักแรมมีหลายอย่างใ้ช่วยใ้การ เรียนรู เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพกว่ากลุ่มตัวอย่าง ในห้อง-เรียน การสาธิต ซึ่ง วณิช บรรจง (วณิช บรรจง 2516 : 179) อธิบายว่า การสาธิตเป็นการส่งเสริมใ้เด็กเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นการจูงใจใ้เด็กเกิดความสนใจ การตั้งปัญหาและการตอบคำถามจะช่วยใ้เด็กเข้าใจใ้คดี ทั้งขั้นตอนของการ ทำ ผลงานที่ ทำไปแล้ว และประโยชน์ของผลงานที่ผู้ผลิตใ้กับสังคมทั้งทางตรง ทางอ้อม ทำให้เด็กเห็นคุณค่าและประโยชน์ของงาน นับเป็นการสร้างทัศนคติใ้ต่อผลงานนั้นใ้โดยอ้อมใ้ กิจกรรมอีกอย่างหนึ่งใ้ช่วยใ้เด็กใ้เข้าร่วมใ้ทัศนคติใ้ขึ้น คือ การใ้ศึกษานอกสถานที่ ที่ Beranis ศึกษา พบว่า กิจกรรมใ้เด็กเรียนสนใจมาก คือ กิจกรรมการทัศนศึกษา

และการอยู่อาศัยพักแรม กิจกรรมเหล่านี้ทำให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีทัศนคติต่อ
 ฤดูกาลดีขึ้น บรินเลย์ (จรินทร์ ชานีรัตน์ 2519 : 64 - 65 อ้างอิงมาจาก
 Brindley) ที่พบว่า การเรียนหาความรู้ทักษะต่าง ๆ จากสถานที่นอกเมือง จะ
 ช่วยพัฒนาทัศนคติในทางรอบ ๆ กว้าง และกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างได้นำความรู้ที่ได้รับ
 การถ่ายทอดมาประยุกต์ กิจกรรมนี้ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์โดยตรง ได้ทดลอง
 กระทำ ซึ่ง สุภาพ วาศเขียน (สุภาพ วาศเขียน 2522 : 150) การสอนที่ดี
 จะต้องสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียนอย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นรากฐานทำให้
 ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงตัวเอง เช่น การเปลี่ยนแปลงความคิดหรือทัศนคติ

จากที่กล่าวมาแล้วนี้ เป็นการสนับสนุนผลงานวิจัยครั้งนี้ ที่นำไปตามสมมุติฐาน
 ในข้อ 2.3 ที่ว่า วิธีการสอนแบบอยู่อาศัยพักแรมทำให้กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อมรดก
 ทางวัฒนธรรมดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียน และ
 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชนิศา วิยวุฒิเกียรติ วิจิตมา ช่างไม้ อุบลวรรณ
 ภวภานนท์ และจุไร รังสิกรรพุม ที่ศึกษาเรื่องการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม
 ทองถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ราชบุรี นครราชสีมา และอยุธยาตามลำดับ ที่พบว่า
 วิธีการสอนในห้องเรียน และวิธีการสอนแบบอยู่อาศัยพักแรม ทำให้กลุ่มตัวอย่างต่าง
 มีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมทองถิ่นดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการถ่ายทอดทั้ง
 สองวิธี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับ
 การถ่ายทอดด้วยวิธีสอนแบบอยู่อาศัยพักแรม มีทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมทองถิ่น
 ดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียน สอดคล้องกับผลการ
 ศึกษาครั้งนี้ ตามสมมุติฐานทั้งข้อ 2.1, 2.2, และ 2.3

ข้อเสนอแนะ

1. ทางการศึกษา

1.1 หลักสูตรวัฒนธรรมที่สอนในโรงเรียน ควรมุ่งเน้นวัฒนธรรมของ
 ทองถิ่นเป็นพิเศษ เพราะเป็นวัฒนธรรมที่เด็กใกล้ชิดอยู่แล้ว ถ้ามีโอกาสให้เด็กได้
 รับประสบการณ์ตรงเรื่องนี้เลย จะทำให้เด็กเห็นคุณค่าของงานที่บรรพบุรุษสร้างสม
 กันมาดีขึ้น

1.2 ครู อาจารย์ ผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องเห็นความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น จะทำให้การถ่ายทอดมรดกวัฒนธรรมโดดเด่น ทั้งใน ความความรู้ และทัศนคติ

1.3 ควรมีการ เชิญวิทยากรที่เกี่ยวข้องชาวมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นแต่ละสาขามาบรรยายหรือสาธิต ก็จะทำให้ประโยชน์กับทุกฝ่าย คือ ครูผู้สอน นักเรียน และวิทยากรเอง เพราะเท่าที่เชิญวิทยากร มีความรู้ที่กินใจที่ได้โอกาสเผยแพร่ความรู้ทุกคน และรู้สึกยินดีที่มีผู้ให้ความสนใจ เรื่องของวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.4 วิธีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมนั้น บางวิชาก็สามารถบอกแทรกในวิชาสามัญได้ แต่มีหลายเรื่องที่ควรใส่คีย์แพคเกจ ทั้งนี้แล้วแต่ผู้สอนจะใคร่พิจารณาใช้วิธีสอนที่เหมาะสม แต่ทั้งนี้ควร เป็นวิธีที่เด็กได้ร่วมกิจกรรมด้วย

1.5 ควรมีโครงการให้เด็กเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของตน เช่นการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการบูรณะปฏิสังขรณ์ ภายใต้อาสาสมัครของเด็ก หรือการสืบทอดศิลปะต่าง ๆ ในชุมชนระดับจังหวัด (โรงเรียน) เป็นการศึกษาค้นคว้าต่อเนื่องกันไป โดยมีกิจกรรมอื่น ๆ แทรก เด็กจะได้ไม่เบื่อ

2. หางานวิจัย

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.2 ควรศึกษาวิธีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับวิธีสอนแบบอื่น ๆ เช่น กลุ่มสัมพันธ์

2.3 ใช้วิธีสอนแบบอยู่ค่ายพักแรมนี้ ไปทดลองกับวิชาอื่น ๆ

3. ขอเสนอแนะทั่วไป

3.1 ศูนย์วัฒนธรรมประจำจังหวัด ถ้ามีโครงการที่ให้นักเรียนทุก

ระคับเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและทั่วไป เป็นประจำทุก 1 เดือน หรือเดือนละครั้ง จะช่วยในเด็กที่สนใจในวัฒนธรรมใดเข้าร่วมกิจกรรมต่อเนื่องกันไป การอนุรักษ์วัฒนธรรมจะไ้ผลดีขึ้น

3.2 โบราณสถานขนาดใหญ่ ควรมีแผนผังและความบรรยายจุดสำคัญ เพื่อสะดวกแก่ผู้เข้าชม ว่าควรจะไปชมอะไร ที่ไหนบ้าง และถ้ามีโอกาสให้ เด็กนักเรียนระดับกลุ่มตัวอย่างได้มีโอกาสเป็นมัคคุเทศก์นำชม ก็จะทำให้ประโยชน์ทั้ง ผู้ชมและผู้นำชม (หลังจากได้รับการถ่ายทอดความรู้อย่างถูกต้องแล้ว)

3.3 งานฝีมือบางอย่างของชาวบ้าน ถ้าได้รับการส่งเสริมจาก ทางราชการ เช่น การช่วยจัดตั้งเป็นสหกรณ์ เป็นต้น ก็จะมีส่วนในการรักษาระดับ ราคาหรือการประกันราคาของงานฝีมือ ซึ่งก็ทำให้มีผลต่อการรักษางานฝีมือ และ รูปแบบใดก็ตาม และยังช่วยอนุรักษ์ศิลปในการทำงานฝีมือของชาวบ้าน กับช่วยให้ เสริมธุรกิจของผู้ประคิษฐ์ขึ้น

3.4 ผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาและการ อนุรักษ์วัฒนธรรม สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการส่งเสริม แผนแพรววัฒนธรรมของจังหวัดต่อไป

מזרח ארץ ישראל

บรรณานุกรม

- กาญจนา คำสุวรรณ และนิตยา เสาวมณี จิตวิทยาเบื้องต้น การเวก 2521
2521, 408 หน้า
- คณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมแห่งชาติ แผนนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติเอกสารการ
ประชุมพิจารณานโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ ณ เขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี
13 - 15 กรกฎาคม 2521, 43 หน้า
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. "การศึกษากับการสืบทอดและการเสริมสร้างวัฒนธรรม"
วัฒนธรรมไทย 2,3 - 18 กุมภาพันธ์ 2521
- จรัญ สวัสดิ์ถาวร. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางวิทยาศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 3 วิทยานิพนธ์
ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 67 หน้า อักสำเนา
- จรัญ มีชนอน ทัศนคติของนักศึกษาแพทย์ต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขในชนบท
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
2510, 144 หน้า อักสำเนา
- จรินทร์ ชานีรัตน์ การจัดค่ายพักแรม บางสะแกการพิมพ์ 2513, 254 หน้า
- จูไร รังสิกรรพุม การทดลองการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุ่น
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปริญญาโท กศ.ษ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2523, 56 หน้า อักสำเนา
- จูไร สุทธิศรีสังข์ ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนอกโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนคร วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2508, 99 หน้า อักสำเนา
- จิรพันธ์ เขมะสุวรรณ การใช้ประโยชน์สไลด์ เทปเสียงในการสอนวิชาสุขศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิทยานิพนธ์ ค.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517, 56 หน้า
อักสำเนา
- เจตนา นาควัชร: "การศึกษากับการสืบทอดและการเสริมสร้างวัฒนธรรม" วัฒนธรรม
ไทย 1 : 5 - 12 มกราคม 2521

ฉัตรนภา พรหมา การศึกษาวิธีสอนคณิตศาสตร์ในชั้นประถมศึกษา โดยใช้สถานการณ์จำลองของนักศึกษาวิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ เน้นพื้นฐานทางคำนวณและพีชคณิต
วิทยานิพนธ์ (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2521, 250 หน้า
อัครสำเนา

เฉลียว นูร์รักดิ์ "ทัศนคติกับการพัฒนาสังคม" การศึกษากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมศึกษาสัมพันธ์ 2517, 47 หน้า

ชนิกา วิทยุเกียรติ การทดลองการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่วัยรุ่น
จังหวัดเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาน-
มิตร 2523, 55 หน้า อัครสำเนา

รุติมา ช่างไม้ การทดลองการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุ่น
จังหวัดราชบุรี วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
2523, 49 หน้า อัครสำเนา

เคโซ สวานานท์ ปทานุกรมจิตวิทยา โอเคียนสโตร์ 2512, 394 หน้า

ณรงค์ เทียมเมฆ ทัศนคติต่ออาชีพครูและความต้องการค่านิยมนักเรียนชาวเขา
วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ ประสานมิตร 2520, 77 หน้า อัครสำเนา

ธรรมรส โชติคุณุช มนุษยสัมพันธ์ พิชเนศ 2519, 410 หน้า

นภาพร เมฆรักษาวณิช ความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยในการเรียนทัศนคติในการเรียน
กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514,
81 หน้า อัครสำเนา

ประภาเพ็ญ สุวรรณ ทัศนคติ : การวัด การเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมอนามัย
ไทยวัฒนาพานิช 2520, 143 หน้า

ประเทิน มหาจันทร์ "การศึกษากับการพัฒนาสังคม" รวมบทความทางวิชาการ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน 2523, 230 หน้า

ประคิมรุ มัชฌิมา สังคมวิทยาชนบท โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2522,
250 หน้า

ประวิณี สายธีระจันทน์ ทัศนคติของประชาชนต่อข้าราชการอำเภอ ศึกษาเฉพาะ
กรณีหมู่บ้านท่าโพธิ์ ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมืองใน จังหวัดอุตรดิตถ์
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
2513, 177 หน้า อักษรานา

ประสิทธิ์ ภาพยกตอน ภาษากับวัฒนธรรม ไทยวัฒนาพานิช 2518, 150 หน้า

ประสิทธิ์ จำปา "การบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรม" เขตลุ่มแม่น้ำโขง เนื่องในงาน
นิทรรศการวัฒนธรรมพื้นเมืองภาคใต้ 4 - 6 สิงหาคม 2520 4 หน้า ไม่ครบ
หน้า

ประสิทธิ์ ภาพยกตอน ภาษาถิ่นวัฒนธรรม ไทยวัฒนาพานิช 2518, 150 หน้า

นางจิกค์ อธิคนันตะ การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2520, 136 หน้า

มะอบ โปษะกฤษณะ และคนอื่น ๆ เพลงกล่อมเด็กและของประกอบการเล่นของ
เด็กภาคกลาง 16 จังหวัด งานวิจัยของคณะอาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 2520, 235 หน้า

"พระบรมราชาธิราช" วารสารเพื่อฟ้า ปีที่ 10 ฉบับตลอดเรียนหลัง 2521

บุษกรวิสัย วชิรบจินทา ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา
กับผลสำเร็จในการเรียนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยม วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลง-
กรณ์มหาวิทยาลัย 2514, 129 หน้า อักษรานา

บุษิณ พิพิชกุล การสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร 2519,
230 หน้า

ธินา บุญพิทักษ์พงศ์ ศูนย์ไทยขอนแก่น นิทรรศการการพิมพ์ 2522, 176 หน้า

ธันนี ใจงาม ไหล่มกานต์ เพลงปรานี คือวัฒนธรรมกะเที้นม อำเภอเมือง
จังหวัดนครปฐม

ล้วน สายยศ "ความเชื่อมั่นแบบต่าง ๆ" วารสารการวิจัยการศึกษา 2 : 81 -
94 กันยายน - ธันวาคม 2522

วณิช บรรจง วิชาการศึกษาลัทธการสอน กรุงเทพมหานคร 2516, 332 หน้า
วรุณี สุรสิทธิ์ และคนอื่น ๆ การศึกษาทัศนคติและความต้องการของนักศึกษาต่อการ
เรียนการสอนวิชาสุขศึกษา 2521, 80 หน้า

วิจิตร วาทการ, หลวง "วัฒนธรรมสุโขทัย" วิจิตรวาทการอนุสรณ์เล่ม 2 พระนคร
2505, 65 หน้า

วิทย์ พินคันเงิน "วัฒนธรรมที่รัก" วัฒนธรรมไทย 5 : 20 - 31 พฤษภาคม 2519
ลมบูรณ์ แก่นตะเคียน การประเมินคุณค่าสิ่งพิมพ์เพื่อการวิจัยด้านชนบทรรมนิยม
ประเพณีไทย หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู 2519, 310 หน้า

สมจิต ชนสุภาณูจน์ วิชาสุคตบูรพการศึกษานิยมศึกษาศึกษา ตอน 3 จิตวิทยา
องค์การค้ำคูณสภา 2505, 207 หน้า

สมภพ ภิรมย์ บ้านไทยภาคกลาง โรงพิมพ์คุรุสภา 2519, 235 หน้า

สมสรร วงษ์อ่อนน้อย เอกสารประกอบการสอนวิชาวิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2521,
89 หน้า

สุภาพ วาเคียน ตัวอย่างโรนีสถิตนักศึกษาครูจึงจะสอนได้ ไทยวัฒนาพานิช
2520, 198 หน้า

สุรัชย์ ประเสริฐสรวย ประสิทธิภาพของการศึกษานอกสถานที่ ประกอบการสอน
วิชาสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2514, 65 หน้า อิศำเนา

อนันต์ ศรีโสภณ สถิติเบื้องต้น ไทยวัฒนาพานิช 2521, 396 หน้า

อนูมานราชชน, พระยา วัฒนธรรม บรรณาการ 2515, 295 หน้า

อังคณา สายยศ วิธีวิจัยทางการศึกษา สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ม.ป.ป., 265 หน้า

อาชง บุรณาศาสน์ ปัญหาสามจังหวัดภาคใต้ ดวงกลม 2519

อานนท์ อากาภิรม สังคมวัฒนธรรมและประเพณีไทย เพรททิยา 2519, 146 หน้า
อุบลวรรณ ภาะกานันท์ การทดลองการถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุ่นใน
จังหวัดนครราชสีมา ปริณูพานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
2523, 52 หน้า อัสสาเนา

Allen, Layman E., Allen W. and James C. Miller "Programed Games and the Learning of Problem Solving Skill : The WFF'N PRODF Example", The Journal of Educational Research. 60 : 22-26 September, 1966.

Beranis, Theodore Andrew. "A Study of the Effect of A 45 - 15 Continuous School Year Experience on Student Vocation Activities and Attitude, "Dissertation Abstracts. 35 1892-A, October, 1974.

Bogardes, F.S. Foundamental of Social Psychology. 2nd ed., New York, Centary 1931. p. 62

Linguist, E.F. Design and Analysis of Experiments in Psychology and Education. Boston, Houghton Mifflin Co., 1953. 393p.

Theodore M New Comb, Ralph H Turner and Philip E Convers, Social Psychology New York; Holt, Richart and Winstong Inc 1965 p 43 - 44

William J. McGuire "The Nature of Attitude and Attitude Change; The Handbook of Social Psychology. Edited by Gardner Lindzey (2 nd ed) Vol,s) Massachusetts : Addison Wesley, 1969. pp 155-6

ពាក្យសុំ

ภาคผนวก ก

ตารางกำหนดหน้าหนักเนื้อหาและข้อสอบ

ตาราง กำหนดหน้าที่เนื้อหาและข้อสอบ

เนื้อเรื่อง	จำนวนชั่วโมงที่สอน	จำนวนข้อทดสอบความรู้	จำนวนแบบสอบถามที่ค้นคติ	จุดมุ่งหมาย	ข้อสอบ
<p>1. คานศึลปะ</p> <p>1.1 สถาปัตยกรรม</p> <p>1.1.1 เรือนทึบขวัญ</p> <p>1. จุดมุ่งหมายของออกแบบเรือนไทย</p>	1	4	4	<p>1. เด็กสามารถบอกจุดมุ่งหมายของการออกแบบเรือนไทยได้</p>	<p>ข้อสอบความรู้</p> <p>21, 22, 23, 24</p> <p><u>แบบสอบถาม</u></p> <p><u>วัดทัศนคติ</u></p> <p>21, 22, 23, 24</p>
<p>2. ลักษณะของเรือนไทย</p>				<p>2. เด็กสามารถบอกลักษณะของเรือนไทยได้</p>	
<p>3. ประเภทของเรือน</p>				<p>3. เด็กสามารถบอกประเภทของเรือนไทยได้</p>	
<p>4. คุณค่าของเรือนไทย</p>				<p>4. เด็กสามารถบอกคุณค่าที่มีในเรือนไทยได้</p>	

ตาราง กำหนดหน้าเนื้อหาและข้อสอบ

เนื้อเรื่อง	จำนวน ชั่วโมง	จำนวน แบบทดสอบ	จำนวน แบบสอบถาม	จุดมุ่งหมาย	ข้อสอบ
<p>1.2 ประติมากรรม</p> <p>1.2.1 พระร่วง โรจนฤทธิ์</p> <p>- ประวัติความเป็น มาของพระร่วง- โรจนฤทธิ์</p> <p>- รูปแบบเด่น ของ พระร่วงโรจนฤทธิ์</p>	1	4	4	<p>1. เด็กบอกได้ ว่าประติมา กรรมในพอง ดินสำคัญคือ อะไร อยู่ที่ ไหน มีลักษณะ สำคัญอะไร</p>	<p><u>ข้อสอบความรู้</u> 9, 14, 15, 16</p> <p><u>แบบสอบถาม</u> <u>ทัศนคติ</u> 25, 26, 27, 28</p>
<p>1.3 วรรณกรรม พื้นบ้าน</p> <p>1.3.1 นิทานพื้นบ้าน</p> <p>1. จุดมุ่งหมายของ การเล่นนิทาน</p> <p>2. ลักษณะนิทาน</p> <p>3. คุณค่าที่แฝงใน นิทาน</p>	1	4	4	<p>1. เด็กสามารถ บอกจุดมุ่งหมาย ของการเล่นนิทาน ได้</p> <p>2. เด็กสามารถ บอกลักษณะของ นิทานได้</p> <p>3. เด็กบอกคุณ ค่าที่แฝงในนิทาน ได้</p>	<p><u>ข้อสอบความรู้</u> 29, 30, 31, 32</p> <p><u>ข้อความวัที่ทัศนคติ</u> 36, 37, 38, 39</p>

ตารางกำหนดหน้าหนักเนื้อหาและข้อสอบ

เนื้อเรื่อง	จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	จำนวน ข้อทดสอบ ความรู้	จำนวนแบบ สอบถาม ทัศนคติ	จุดมุ่งหมาย	ข้อสอบ
4. ตัวอย่างนิทาน พระยากงพระยาพาน - ท้าวแสนปม				4. เด็กสามารถ เล่านิทานพื้นบ้าน ได้	
1.3.2 เพลงกล่อม เด็ก	1	4	4		
1. จุดมุ่งหมายของ การร้องเพลง				1. เด็กสามารถ บอกจุดมุ่งหมาย ของการร้องเพลง ได้	<u>ข้อสอบความรู้</u> 37, 38, 39, 40
2. ลักษณะ เนื้อเพลง				2. เด็กสามารถ บอกลักษณะของ เพลงกล่อมเด็ก ได้	<u>แบบสอบถามวัด ทัศนคติ</u> 36, 37, 38, 39
3. วิเคราะห์คุณค่า ของ เพลง				3. เด็กสามารถ วิเคราะห์คุณค่า ของ เพลงได้ อย่างน้อย 2ข้อ	

ตารางนำหน้าเนื้อหาและขอสอบ

เนื้อเรื่อง	จำนวนชั่วโมงที่สอน	จำนวนข้อทดสอบความรู้	จำนวนแบบสอบถามทัศนคติ	จุดมุ่งหมาย	ขอสอบ
<p>1.3.3 ทัศนาคำทาย</p> <p>1. จุดมุ่งหมายของการ เล่นปริศนา</p> <p>2. ตัวอย่างปริศนา</p> <p>3. ประโยชน์ของปริศนา</p>	30	2	2	<p>1. เด็กสามารถบอกจุดมุ่งหมายของการ เล่นปริศนาได้</p> <p>2. เด็กสามารถทายปริศนาได้อย่างน้อย 5 คำทาย</p> <p>3. ให้เด็กบอกคุณค่าที่ได้รับจากปริศนาที่ทายได้</p>	<p><u>ขอสอบความรู้</u></p> <p>41, 42</p> <p><u>แบบสอบถามทัศนคติ</u></p> <p>34, 35</p>
<p>2. สาขามนุษยศาสตร์</p> <p>2.1 ประเพณีการบวช</p> <p>1. ที่มาของการบวช</p>	1	4	4	<p>1. เด็กสามารถบอกความเป็นมาของการบวชได้</p>	<p><u>ขอสอบความรู้</u></p> <p>25, 26, 27, 28</p> <p><u>แบบสอบถามทัศนคติ</u></p> <p>1, 2, 3, 4</p>

ตารางกำหนดหน้าหนักเนื้อหาและข้อสอบ

เนื้อเรื่อง	จำนวนชั่วโมงที่สอน	จำนวนข้อทดสอบความรู้	จำนวนแบบสอบถามทัศนคติ	จุดมุ่งหมาย	ข้อสอบ
2. จุดมุ่งหมายของการบวช				2. เด็กบอกจุดมุ่งหมายของการบวชได้	
3. พิธีการบวช				3. เด็กสามารถบรรยายพิธีการบวชได้	
4. คุณค่าของประเพณี				4. เด็กสามารถบอกคุณค่าของประเพณีได้	
2.2 ประวัติศาสตร์					
- ประวัติและสภาพปัจจุบันของนครปฐม	1	4	4	1. เด็กสามารถเล่าประวัติความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของจังหวัดนครปฐมได้	ข้อสอบความรู้ข้อที่ 1, 2, 3, 4 แบบสอบถามทัศนคติ 15, 17, 18, 20

ตารางกำหนดหน้าที่นักเนื้อหาและข้อสอบ

เนื้อเรื่อง	จำนวน ชั่วโมง	จำนวน แบบทดสอบ	จำนวน แบบสอบถาม	จุดมุ่งหมาย	ข้อสอบ
- โบราณสถานและวัด วัดพระปฐมเจดีย์ วัดพระเมรุ วัดพระประโทนเจดีย์	2	8	9	1. เด็กสามารถเล่าประวัติของแต่ละวัดได้ 2. เด็กสามารถบอกความหมายสมัยของโบราณวัตถุได้	ข้อสอบความรู้ 10, 11, 12, 13 17, 18, 19, 20 <u>แบบสอบถาม</u> <u>ทัศนคติ</u> 5, 6, 7, 8, 9 10, 11, 12
- สถานที่ที่น่าสนใจ พระราชวังสนามจันทร์	1	4	4	1. เด็กบอกความเป็นมาของพระราชวังนี้ได้ 2. เด็กสามารถบอกลักษณะของพระที่นั่งได้	ข้อสอบความรู้ 5, 6, 7, 8 <u>แบบสอบถาม</u> <u>ทัศนคติ</u> 13, 14, 16, 19
3. คานช่างฝีมือ 3.1 ของ การนำตุ๊กตาและ ประติมากรรมมาเป็นเครื่อง ตกแต่ง	1.30	6	6	1. เด็กสามารถบอกที่มาได้ 2. เด็กสามารถบอกขั้นตอนของการทำตุ๊กตาได้	ข้อสอบความรู้ 43, 44, 45 46, 47, 48 <u>แบบสอบถาม</u> <u>ทัศนคติ</u>

ตารางกำหนดหน้าหนักเนื้อหาและข้อสอบ

เนื้อเรื่อง	จำนวนชั่วโมง	จำนวนแบบทดสอบ	จำนวนแบบสอบตาม	จุดมุ่งหมาย	ข้อสอบ
				3. เด็กสามารถบอกแหล่งวิทยุและตลาดได้	40, 41, 42 43, 44, 45
				4. เด็กสามารถบอกคุณค่าคุณประโยชน์ของงานทั้งสองนี้ได้	
4. การอาชีพการและนิพนธ์นาการ	1.30	6	6	1. เด็กสามารถบอกจุดมุ่งหมายของเกม โอกาสที่จะเล่น เกมแต่ละเกมได้	<u>ข้อสอบความรู้</u> 56, 57, 58
4.1 การละเล่น วิ่ง วิ่ง แยะลง				2. เด็กสามารถบอกวิธีการเล่นและโอกาสเล่น	59, 60, 61 <u>แบบสอบถาม</u>
1. จุดมุ่งหมายของการเล่น				3. เด็กสามารถบอกสิ่งที่ได้จากการละเล่นนี้ได้	<u>ทัศนคติ</u> 45, 46, 47 48, 49, 50
2. วิธีการเล่นและโอกาสเล่น					
3. ประโยชน์ที่ได้จากการเล่น					

ตาราง กำหนด หน้าหนัก เนื้อหา และ ข้อสอบ

เนื้อเรื่อง	จำนวน ชั่วโมง	จำนวน แบบทดสอบ	จำนวน แบบสอบถาม	จุดมุ่งหมาย	ข้อสอบ
<p>4.2 เพลงพื้นบ้าน เพลงปربโก</p> <p>- ที่มาของ เพลง</p> <p>- จุดมุ่งหมายของการ เล่น</p> <p>→ วิธีเล่น</p>	1	4	4	<p>1. เด็กสามารถบอก แหล่งที่มาของ เพลง โก</p> <p>2. เด็กบอกจุดมุ่ง หมายโอกาสของการ เล่นโก</p> <p>3. เด็กบอกวิธีการ เล่นโก</p> <p>4. เด็กบอกคุณประ โยชน์ของการ เล่นโก</p>	<p><u>ข้อสอบความรู</u> 33, 34, 35, 36</p> <p><u>แบบสอบถาม</u> <u>ทัศนคติ</u> 51, 52, 53</p> <p>54</p>
<p>5. สาขาคหกรรมศิลป์</p> <p>5.1 ชาวหลาม</p>	1	4	4	<p>1. เด็กสามารถบอก ขั้นตอนของการทำไต</p> <p>2. เด็กสามารถบอก วิธีการ คุณสมบัติของ ชาวหลามรอบ</p> <p>3. เด็กเกิดความรู้ สึกว่าเป็นอาหารที่คน ทั่วไปรู้จัก</p>	<p><u>ข้อสอบความรู</u> 52, 53, 54</p> <p>55</p> <p><u>แบบสอบถาม</u> <u>ทัศนคติ</u> 57, 58, 59</p> <p>60</p>

ตารางกำหนดหน้าหนังสือและขอสอบ

เนื้อเรื่อง	จำนวน ชั่วโมง	จำนวน แบบทดสอบ	จำนวน แบบ สอบถาม	จุดมุ่งหมาย	ขอสอบ
สมุนไพร ที่ชนิด - พริกไทย - กระเทียม ฯลฯ	1	2	2	1. เด็กสามารถบอก คุณภาพและวิธีการใช้ ได้ 3. ให้เด็กบอกคุณค่า ของสมุนไพรได้	<u>ขอสอบความรู้</u> 49, 50, 51 <u>แบบสอบถาม</u> <u>ทัศนคติ</u> 55, 56

ภาคผนวก ข

- แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม
- ค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ
- แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม
- ค่าอำนาจจำแนก วิเคราะห์ตามรายข้อของแบบทดสอบวัดทัศนคติ

แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม

คำชี้แจงในการตอบแบบทดสอบ

แบบทดสอบฉบับนี้ต้องการถามความรู้ความเข้าใจทั่วไป ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม โดยให้นักเรียนอ่านแล้ว เลือกตอบข้อที่ถูกต้อง ผลคะแนนของการทดสอบฉบับนี้ จะไม่มีผลกระทบบะเทือนต่อการเรียนของนักเรียนแต่อย่างใดทั้งสิ้น

ขอขอบพระคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบทดสอบ

วิธีตอบแบบทดสอบ

ให้เขียนเครื่องหมาย X บนตัวอักษร ก. หรือ ข. หรือ ค. หรือใน
กระดาษคำตอบที่ตรงกับคำตอบที่ถูกต้องที่สุด เพียงข้อละคำตอบเดียว

ตัวอย่าง

ในจังหวัดนครปฐม อาชีพเกษตรส่วนใหญ่ ใดแกอะไร ?

- ก. การทำนา
- ข. การทำไร่ฮอย
- ค. การทำสวนผลไม้
- ง. การเลี้ยงสัตว์

๐. องค์พระปฐมเจดีย์ สร้างในสมัยใด ?
- สุวรรณภูมิ
 - ทวารวดี
 - สุโขทัย
 - อยุธยา
๐. เรือไทยหลังใด มีทรวดทรงงามที่สุดใภาคกลาง ?
- เรือทับขวัญ
 - บ้านของหม่อมราชวงศ์ถนัดศรี
 - คุ่มขุนแผน
 - เรือต้น ในรัชกาลที่ ๕
๐. เพลง "ปรบไก" ยังมีเล่นกันที่ไหน ?
- คอนคม
 - สระกระเทียม
 - โพรงมะเคื่อ
 - กำแพงแสน
๐. เครื่องจักสานแต่ละท้องถิ่น จะต่างกันตรงไหน ?
- ลักษณะการไขสอย
 - ความนิยมของแต่ละท้องถิ่น
 - ความประณีตในการทำ
 - ลวดลายที่ประณีต
๐. ปริศนาคำทาย เป็นของเล่นของใคร ?
- หนุ่มกับสาว
 - เด็กกับเด็ก
 - ผู้ใหญ่กับเด็ก
 - เล่นใคไม่จำกัดเพศและวัย

หมายเหตุ

ฉบับสมบูรณ์อยู่ที่ภาคจิตวิทยา
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ตาราง ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ
วัดความรู้ ความเข้าใจ ในมรคททางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม

ข้อที่	p	r	ข้อที่	p	r	ข้อที่	p	r
1	.57	.29	21	.81	.72	41	.75	.48
2	.45	.77	22	.53	.21	42	.62	.65
3	.68	.25	23	.49	.27	43	.39	.23
4	.65	.46	24	.54	.07	44	.27	.34
5	.78	.39	25	.28	.57	45	.35	.66
6	.48	.80	26	.32	.25	46	.60	.22
7	.39	.22	27	.64	.86	47	.81	.72
8	.30	.41	28	.59	.89	48	.75	.45
9	.54	.21	29	.55	.73	49	.58	.70
10	.54	.75	30	.53	.34	50	.54	.21
11	.58	.70	31	.43	.75	51	.39	.23
12	.54	.21	32	.42	.44	52	.49	.42
13	.21	.21	33	.41	.57	53	.49	.42
14	.39	.22	34	.57	.56	54	.72	.80
15	.61	.22	35	.23	.48	55	.72	.50
16	.58	.43	36	.31	.24	56	.61	.50
17	.42	.80	37	.34	.46	57	.62	.65
18	.49	.69	38	.31	.24	58	.68	.84
19	.52	.55	39	.31	.24	59	.44	.63
20	.38	.38	40	.31	.24	60	.72	.80

แบบสอบถามวัดทัศนคติ ต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ในจังหวัดนครปฐม

1. คำแนะนำ แบบสอบถามนี้ไม่มีข้อใดถูกหรือผิด แต่ผู้ตอบแต่ละคนจะตอบแตกต่างกันไปตามความคิดเห็น ความรู้สึก และประสบการณ์เฉพาะตัว ขอให้ท่านอ่านข้อความอย่างช้า ๆ แล้วพิจารณาว่า ท่านเห็นควมมากน้อย จึง เลือกตอบตามความรู้สึกจากใจจริงของท่าน
2. วิธีตอบ ให้ขีดเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่นักเรียน เลือกลงในกระดาษคำตอบ

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

ข้อ 0 วัฒนธรรมท้องถิ่นมีส่วนทำให้สังคมของท้องถิ่นล้าหลัง

ข้อ	เห็นควยอย่างยิ่ง	เห็นควย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นควย	ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง
0.	/				

แสดงว่า ผู้ตอบ เห็นควยอย่างยิ่งว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นมีส่วนทำให้สังคมล้าหลัง ในแต่ละข้อโปรดขีดสัณใจให้แน่ชัด แล้วขีดเพียงช่องเดียว มิฉะนั้นจะนำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้เลย และถ้าไม่เข้าใจคำแนะนำนี้ให้ถามได้

3. แบบสอบถามนี้ ไม่เกี่ยวข้องกับคะแนนประจำภาคของท่านแต่อย่างใด แต่การตอบตามความรู้สึกที่แท้จริงของท่านจะมีประโยชน์อย่างมากในการช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้แก่เยาวชนรุ่นต่อไป และยังมีผลในการช่วยรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาติไทย อันมีคุณค่ายิ่งไว้ให้คงอยู่ตลอดไป ดังนั้นจึงขอให้ท่าน ตอบคำถามทุกข้ออย่างจริงใจ

- ในพระราชวังสนามจันทร์ มีพระที่นั่งบางองค์ชำรุดทรุดโทรมมาก ถ้าท่านมีสิทธิ์จะทำอะไรได้ ท่านจะจัดการตกแต่งซ่อมแซมให้เหมือนเดิม
- การรื้อฟื้นการเล่นพื้นบ้านมาสอนให้เด็กวัยรุ่นรู้จัก เล่นเป็น ไม่เกิดผลดี เพราะชีวิตในสังคมไทยปัจจุบัน แตกต่างจากสมัยก่อนมาก
- งานช่างฝีมือ เช่น ช่างสานนั้น ควรเลิกสนับสนุนได้แล้ว เพราะปัจจุบันมีเครื่องใช้ที่ทำด้วยพลาสติกแทนแล้ว ราคาก็ถูกกว่า ทั้งในค่านวัสดุและแรงงาน
- ควรมีกุฏิให้รายละเอียดยกเกี่ยวกับโบราณวัตถุที่สำคัญ เพื่อให้ความสะดวกแก่ผู้สนใจศึกษา คนควา เช่น ประวัติ และความสำคัญของพระพุทธรูปศิลาขาว เป็นต้น
- เกมส่ายลวง เป็นการละเล่นที่ช่วยให้เกิดความสนุกสนาน ทั้งตัวผู้เล่นและผู้ชมได้ก็ไม่แพ้กีฬาสากลในปัจจุบัน

หมายเหตุ ฉบับสมบูรณ์อยู่ที่ภาคจิตวิทยา

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ตาราง ค่าอำนาจจำแนกวิเคราะห์ตามรายข้อ ของแบบสอบถามทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม

ข้อที่	t	ข้อที่	t	ข้อที่	t
1	2.93	21	5.22	41	5.33
2	2.122	22	4.26	42	2.86
3	2.899	23	2.30	43	2.87
4	2.896	24	2.79	44	2.18
5	1.84	25	3.83	45	5.15
6	2.808	26	4.28	46	6.60
7	2.674	27	2.727	47	3.38
8	4.01	28	3.44	48	3.41
9	2.54	29	4.76	49	7.37
10	6.09	30	2.09	50	2.34
11	3.08	31	2.06	51	6.17
12	3.60	32	4.16	52	5.76
13	5.426	33	3.12	53	4.67
14	5.185	34	3.46	54	2.03
15	2.88	35	4.878	55	3.63
16	3.13	36	2.103	56	3.76
17	3.51	37	2.99	57	2.60
18	4.766	38	2.428	58	3.85
19	3.47	39	2.667	59	2.406
20	3.96	40	2.11	60	4.46

ภาคผนวก ค

โครงการสอนความรู้ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม

โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมการ สอนในห้อง เรียน	กิจกรรม การสอนโดย กายฝึกแบบ
1	<p>1. สาขาศิลปะ</p> <p>1.1 สถาปัตยกรรม</p> <p>เรือนทับขวัญ</p> <p>เด็กฐาน เรือนไทยที่มีคุณสมบัติครบถ้วนได้ในจังหวัดนครปฐม และสามารถบอกชนิดของ เรือนไทยนี้ได้</p>	<p>ให้เด็กบอกลักษณะเรือนไทยไควว่ามีกี่แบบ</p> <p>ให้เด็กบอกประโยชน์ของการออกแบบเรือนไทยได้</p>	<p>- กระจายสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับเรือนไทยที่สมบูรณ์แบบแล้วให้เด็กช่วยกัน เก็บรายละเอียดของ เรือนไทย</p> <p>- เมื่อใดรายละเอียด อธิบายถึงลักษณะทาง ๓ ของ เรือน (รูปแบบ)</p> <p>- อธิบายว่าการออกแบบเรือนแต่ละแบบให้ประโยชน์แก่ผู้คนที่อยู่อาศัยอย่างไร แล้วนำมาเปรียบเทียบกับบ้านปัจจุบัน</p> <p>- นำภาพ เรือนทับขวัญให้เด็ก มาสนทนา เรื่องประวัติของ เรือนทับขวัญและจุดประสงค์ในการใช้สอยของ ร. 6 กรุณาอธิบายรายละเอียดของ เรือนทับขวัญที่ว่า เป็นเรือนไทยภาคกลางที่งามมาก</p>	<p>1. กระจายสื่อ เรือนไทยแล้วให้เด็กช่วยกัน เก็บรายละเอียด</p> <p>2. สรุปคุณค่าของ เรือนไทยตามที่ได้ เรือนพบ</p> <p>3. นำเสนอ เรือนทับขวัญ เรือนไทยที่สมบูรณ์ จากที่พบในโลก</p> <p>4. ช่วยกันสรุป เปรียบเทียบความงามของ เรือนทับขวัญมาอยู่ในสภาพที่ดีกับสภาพปัจจุบัน</p>

โครงการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมในห้อง	กิจกรรมในคาบ
1	<p>1.2 ประติมากรรม</p> <p>1.2.1 พระร่วงโรจนฤทธิ์</p>	<p>เด็กบอกได้ว่า พระร่วงโรจนฤทธิ์เป็นประติมากรรมสมัยใด มีอะไร เป็น จุดเด่น</p>	<p>- นายสไลด์ภาพเรือรบหัวเรือในปัจจุบันเทียบกับอดีต แล้วให้เด็กอภิปรายกับเรื่องเรือรบหัวเรือในแง่คุณค่า ประโยชน์ เช่นหลังคาของเรือไทย ช่วยไหลระบายไคสควกไมรอน</p> <p>- ครูตั้งคำถามว่าพระพุทธรูปที่สวยงามที่สุดในจังหวัดเราชื่ออะไร อยู่ที่ไหน</p> <p>- เมื่อได้คำตอบ ครูอธิบายลักษณะเด่นของสมัยพระพุทธรูป (ภาพเล็กประกอบ) เล่าประวัติของพระพุทธรูป</p> <p>- นักเรียนทำใบความรู้เกี่ยวกับพระพุทธรูป</p>	<p>5. อภิปรายว่านักเรียนเห็นคุณค่าของเรือรบหัวเรืออย่างไร และจากสภาพปัจจุบันนักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร สามารถช่วยพัฒนาทางใดได้บ้าง</p> <p>1. ครูเริ่มสอนแบบในห้องเรียนจบแล้วนำชมองค์จริงพระพุทธรูป ชักถามปัญหาเกี่ยวกับพระพุทธรูป</p>

โครงการถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมในห้องเรียน	กิจกรรมในค่าย
1	<p>1.3 <u>วรรณกรรมพื้นบ้าน</u></p> <p>1.3.1 นิทานชาวนาน</p> <p>- พระยากร</p> <p>- พระยาพาน</p> <p>- ท้าวแสนปม</p> <p> ฯลฯ</p>	<p>- ให้เด็กบอกความมุ่งหมายของการเล่านิทานได้</p> <p>- สามารถบอกลักษณะนิทานชาวนานได้</p> <p>- เด็กบอกคุณค่าที่แฝงในนิทานที่เล่าในห้องได้</p> <p>- เด็กสามารถเล่านิทานพื้นบ้านเหล่านี้ได้</p>	<p>- อภิปราย ถึงว่านักเรียนสามารถหาประโยชน์อะไรได้จากงานประติมากรรมของเราซึ่งยังมีอีกหลายอย่าง</p> <p>1. ครูเล่านิทานให้เด็กฟังแล้วถามความรู้สึกของเด็ก, นิทานเรื่องนี้แสดงให้เห็นอะไร เราได้อะไรจากนิทานเรื่องนี้</p> <p>2. ให้เด็กในห้องเล่านิทานบ้างแล้วช่วยกันวิเคราะห์คุณค่าของนิทาน และถามถึงที่มาของนิทาน</p> <p>3. ครู + เด็ก ช่วยกันสรุปว่านิทานพื้นบ้านมีความเป็นมาอย่างไรให้อะไรแก่ผู้ฟังบ้าง, มีลักษณะอย่างไร</p> <p>4. วิเคราะห์คุณค่าของนิทานว่าควรที่จะอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไปหรือไม่ โดยเด็กนักเรียนช่วยกันวิเคราะห์แสดงความคิดเห็น</p>	<p>เหมือนกัน</p> <p>กิจกรรมการสอนในห้องเรียนแตกต่างกันที่หมาย</p> <p>เทศ 3</p>

โครงการถ่ายทอชมรคททางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมในห้องเรียน	กิจกรรมในค่าย
1	<p>1.3.2 เพลง กล่อมเด็ก</p> <p>1. ความเป็นมา ของ เพลง</p> <p>2. เนื้อเพลง</p> <p>3. ประโยชน์</p>	<p>- ให้เด็กบอก จุดมุ่งหมายของ การร้อง เพลง กล่อมเด็กได้</p> <p>- ให้เด็กบอก ลักษณะของ เพลง กล่อมเด็กได้</p> <p>- ให้เด็กบอก คุณค่าที่แฝงใน เนื้อเพลงแต่ละ เพลงได้ อย่าง น้อย 1 อย่าง</p>	<p>1. เปิดเพลงกล่อมเด็กให้นักเรียน ฟังแล้วถามความรู้สึกเมื่อได้ฟัง เพลงนี้</p> <p>2. แจกเนื้อเพลงให้เด็กฟัง เพลง อีกครั้ง ครูเล่าประวัติ ถิ่นกำเนิด ไหลลงก็ ทักว่า เพลงเหล่านี้มี ประโยชน์ อยางไร แล้วจึงสรุป</p> <p>3. ช่วยกันวิเคราะห์ เนื้อเพลงที่ แจกให้ว่านักเรียนพบอะไรบางใน เนื้อเพลง และมีลักษณะอย่างไร</p> <p>4. สรุปคุณค่า ประโยชน์ของ เพลง กล่อมเด็ก</p>	<p>กิจกรรมการ สอน เหมือนกับ</p> <p>กิจกรรมการ สอนในห้อง เรียนแต่แตกต่าง ที่หมาย เหตุข้อ3.</p>

โครงการถ่ายทอดผลทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมในห้องเรียน	กิจกรรมในค่าย
1.3.3	ปริศนาคำทาย	ให้เด็กบอกถึงคุณค่าหรือประโยชน์ของการเล่นปริศนาคำทายได้ อย่างน้อย 1 อย่าง	<ol style="list-style-type: none"> ครูทายให้เด็กตอบ ถ้าตอบได้ครูจะถามถึงวิธีการหาคำตอบถ้าไม่ได้ ครูจะเฉลย แล้วให้เด็กช่วยกันคิดว่าทำไมถึงตอบอย่างนี้ ให้เด็กเขียนปริศนาของตัวเองมาแลกเปลี่ยนกันแล้ว ผลัดกันจับเข่าทายปริศนากัน ถ้าไม่ครบครูเตรียมเพิ่มเติมจนครบคน ให้เด็กช่วยกันสรุปว่าควรเล่นปริศนาคำทายนี้ เราได้อะไรบ้าง โดยครูจะเพิ่มเติมตามสมควร 	
2.	สาขามนุษยศาสตร์			
2.1	ชนบทรรมนิยม ประเพณีโบราณาค	<ul style="list-style-type: none"> - บอกความหมายของประเพณีได้ - บอกจุดมุ่งหมายของประเพณีได้ 	<ol style="list-style-type: none"> ครูสนทนาเรื่องประเพณีกับเขาที่ปรึกษา คนไทยจะมีประเพณีอะไรบ้าง สนทนาเรื่องประเพณีการบวช โดยให้เด็กช่วยกันเล่าเท่าที่ทราบ และครูเพิ่มเติมส่วนที่ขาดไป 	กิจกรรมการเรียนการสอนเหมือนการเรียนในห้องเรียนแตกต่างในหมายเหตุข้อที่ 3

โครงการถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมในห้องเรียน	กิจกรรมในค่าย
		<ul style="list-style-type: none"> - บอกกิจกรรม ประเพณีบวชโค - วิเคราะห์คุณค่า ของประเพณีโค 	<ul style="list-style-type: none"> - จุดมุ่งหมายของการบวช - วิธีการบวช + อุปกรณ์การ บวช - สิ่งที่โคจากการบวช <p>3. ครู + เด็กร่วมกันอภิปราย</p> <ul style="list-style-type: none"> - เรื่องการบวช - คุณค่า-ประโยชน์ ที่ได้ จากการบวช <p>4. สรุปเป็นข้อ ๆ จากสิ่งที่เรียน มาบนโต๊ะ</p> <p>(หมายเหตุ ระวังถ้าเน้นการตาม ข้อ 2 ครูจะแสดงอุปกรณ์การบวช จากของจริง และวิธีการบวชจาก ภาพสไลด์</p> <p>พยายามเน้นให้เห็นประโยชน์ เน้นให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจใน เอกลักษณ์ของตน</p>	

โครงการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมในห้องเรียน	กิจกรรมในค่าย
1	<p>2.2 ประวัติ จังหวัดนครปฐม</p> <p>- สภาพทาง ภูมิศาสตร์</p> <p>- ประวัติจังหวัด นครปฐม</p> <p>- ปัจจุบัน ความ สำคัญของสถานที่ อาชีพใด</p>	<p>- เด็กบอกสภาพ ภูมิศาสตร์ของ จังหวัดอย่าง คร่าว ๆ ได้</p> <p>- เด็กสามารถ เล่าประวัติ จังหวัดได้อย่าง คร่าว ๆ</p> <p>- เด็กสามารถ เล่าสถานที่สำคัญ สำคัญในจังหวัด ที่ควรรู้จักและ อาชีพของประ- ชาชนได้</p>	<p>1. ให้เด็กช่วยกัน เล่าสภาพภูมิ- ศาสตร์ของจังหวัดนครปฐม โดย ครูจะเพิ่มเติมบ้างตามที่ต้องการ เช่น</p> <p>2. การแบ่งการปกครอง สถานที่สำคัญ, สภาพท้องถิ่น อาชีพ</p> <p>3. ครูเล่าประวัติความเป็นมา ของจังหวัด (จากภาคผนวก)</p> <p>4. ครูฉายสไลด์สภาพปัจจุบันของ จังหวัดนครปฐม</p>	<p>กิจกรรมการ เรียนการสอน เหมือนการ เรียนในห้อง เรียนแต่ แตกต่างใน หมายเหตุข้อ 3</p>

โครงการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมในห้องเรียน	กิจกรรมในค่าย
2	<p>2. ๒ โบราณสถาน โบราณวัตถุ</p> <ul style="list-style-type: none"> - วัดพระปฐมเจดีย์วรมหาวิหาร - วัดพระเมรุ - วัดพระประโทนเจดีย์ - ชุมชนจักร - พระพุทธรูปศิลาขาว 	<p>1. บอกประวัติของโบราณสถานและโบราณวัตถุในอศิศไก</p> <p>2. บอกความสำคัญของโบราณสถานและโบราณวัตถุ</p>	<p>1. ให้เด็กบอกชื่อโบราณวัตถุโบราณสถานที่มีชื่อเสียงของจังหวัดเรา</p> <p>2. ซักถามความรู้ของเด็กเกี่ยวกับโบราณสถานและโบราณวัตถุ บางสถานที่มีหรือบางชิ้นเด็กไม่ทราบครูจะเล่าอธิบายประกอบรูปภาพ</p> <p>3. ครูคือ เด็กช่วยกันสรุปความหัวข้อที่ครูใหม่บนกระดานสั้น ๆ</p> <p>4. อภิปรายเรื่องที่เรียนแล้วสิ่งเหล่านี้มีคุณค่า หรือประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังอย่างไร สมควรจะให้ความสำคัญเอาใจใส่หรือไม่ เพราะเหตุใด</p>	<p>1. บอกให้เด็กทราบว่าเราจะไปชมอะไรให้เด็กเตรียมข้อคำถามที่จะไปซักวิทยากรเพื่อจะได้นำความรู้รายงานในห้องอีกครั้งตามหัวข้อที่ครูให้</p> <p>2. วิทยากรนำชมโบราณสถานและโบราณวัตถุ</p> <p>3. เด็กช่วยกันสรุปคำตอบ</p> <p>4. อภิปรายสิ่งที่ได้พบเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังอย่างไร</p>

โครงการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม

จำนวนชั่วโมงที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมในห้องเรียน	กิจกรรมในค่าย
i	2.4 สถานที่นาสนใจพระราชวังสนามจันทร์	-ให้เด็กเล่าประวัติที่มาของพระราชวังสนามจันทร์ -ให้บอกชื่อพระราชวังแต่ละพระที่นั่งใดถูกต้องและบอกลักษณะของพระที่นั่งแต่ละองค์ใด	1. นายสไลด์พระราชวัง แต่ละองค์ แล้วถามเด็กว่ามีความรู้เกี่ยวกับพระราชวังเหล่านี้อย่างไรบ้าง ตั้งแต่ ผู้สร้าง, สาเหตุของการสร้าง สร้างเมื่อไร มีลักษณะสำคัญอะไรบ้างที่น่าสนใจ ปัจจุบันใช้ทำอะไร 2. วิทยากรอธิบายเพิ่มเติมตอบข้อซักถามของเด็ก 3. อภิปรายกัน เรื่องสภาพปัจจุบันของพระที่นั่งแต่ละองค์ แล้วเราจะช่วยกันทำอะไรให้ พระราชวังเหล่านี้ได้อย่างไร	1. นำชมพระราชวังสนามจันทร์ วิทยากรบรรยายที่มาและลักษณะที่สำคัญของพระที่นั่งแต่ละองค์ โดยก่อนออกเดินทางครูให้นักเรียนทุกคน เตรียมคำถามอย่างน้อยคนละ 5 หัวข้อ เพื่อไปหาคำตอบจากวิทยากร 2. เด็กช่วยกันสรุปความสำคัญลักษณะเด่นของ แต่ละพระที่นั่ง 3. อภิปรายเรื่องพระราชวังในสภาพปัจจุบันและแสดงความคิดเห็น

โครงการถ่ายทอดความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมในห้องเรียน	กิจกรรมในค่าย
1.30	<p>3. สาขาช่าง ฝีมือ</p> <p>3.1 การสาธิตของ</p>	<p>-นักเรียนสามารถอธิบายขั้นตอนการสานของเครื่องสานต่าง ๆ ได้</p> <p>-เด็กทราบประวัติของการใช้เครื่องสาน</p> <p>-เด็กรู้คุณค่าของเครื่องสานประเภทอื่น ๆ</p>	<p>1. ครูนำของตัวอย่างให้เด็กดู แล้วถามถึงประโยชน์และสถานที่เราหาซื้อที่ผลิต ถ้าเด็กตอบไม่ได้ครูจะเล่าตั้งแต่ประวัติความเป็นมาของการใช้เครื่องสานกับคนไทยมีรูปภาพประกอบ</p> <p>2. วิทยากรสาธิตการสานของเป็นชั้น ๆ</p> <p>3. ครูตั้งคำถามปัญหาเรื่องเครื่องสานกับรายได้ เราจะมีวิธีการอย่างไรในการแก้ปัญหาให้เด็กร่วมกันอภิปราย</p>	<p>1. นำชมหมู่บ้านผ้าของ วิทยากรอธิบาย สาธิต ขั้นตอนการสาน และปัญหาในการทอและการจำหน่าย</p> <p>2.1 ครูอธิบายประวัติความเป็นมาของเครื่องจักสาน และแนะนำเครื่องจักสานในจังหวัดของเราที่พำนัก เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนส่งไปขายต่างประเทศ</p>

โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม

จำนวนชั่วโมงที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมในห้องเรียน	กิจกรรมในค่าย
	3.2 การทำตุ๊กตา	<p>-ให้เด็กทราบสถานที่ทำและตลาดที่ขาย</p> <p>-ให้เด็กทราบลักษณะ, ชนิด, กรรมวิธีการประดิษฐ์ประโยชน์ของการทำตุ๊กตาและเครื่องใช้ตกแต่งนี้</p>	<p>1. ครูนำภาพตุ๊กตา และวัสดุที่ประดิษฐ์สำเร็จ ที่ใช้ประกอบเครื่องใช้ให้เด็กชม แล้วถามเด็กว่า ทราบแหล่งผลิตของเหล่านี้หรือไม่ ถ้าไม่ทราบครูจะพาชมโดยชมทางสไลด์ประกอบคำอธิบายตั้งแต่การเริ่มประดิษฐ์ใ้รับการส่งเสริมจากใคร มีกรรมวิธีการผลิตอย่างไร แล้วนำไปใช้สอยใ้โดยอย่างไรบ้าง ประโยชน์ที่ชาวบ้านได้รับจากสิ่งประดิษฐ์เหล่านี้</p>	<p>3. นำปัญหาของชาวบ้านมาอภิปรายว่าเราจะช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ได้อย่างไรหลังการนำชมแล้ว</p> <p>1. นำชมแหล่งที่ประดิษฐ์ตุ๊กตา</p> <p>วิทยากรสาธิตการประดิษฐ์แต่ละชิ้นแล้วตอบคำถามเด็กโดยมีหัวข้อหลักที่ครูกับเด็กช่วยกันตั้งก่อนออกเดินทาง</p>

โครงการถ่ายทอดรศกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมในห้องเรียน	กิจกรรมในค่าย
1.50	<p>4. สาขากีฬา และนันทนาการ</p> <p>4.1 การละเล่น การวิ่ง วิ่งคน การ เล่น แขน ลง</p>	<p>-ให้เด็กบอกวิธี การ เล่น อุปกรณ์ การ เล่น กติกา การ เล่น โถก</p> <p>-ให้บอกสิ่งที่ได้ จากการละเล่นนี้ คือ</p>	<p>1. ครู แสดง อุปกรณ์ การ เล่น ให้ เด็กดู แล้วถามว่า เด็ก รู้จัก ไหม ว่า อุปกรณ์แบบนี้ เขา ใช้ เล่น อะไร</p> <p>2. ถ้า เด็ก ไม่ ทราบ ครู อธิบาย การ เล่น วิธี การ เล่น ความ เป็น มา ของ กีฬา พื้นบ้าน โอกาส ในการ เล่น</p>	<p>2. อภิปราย เรื่อง การ ประ กิษ ย์ ทุก ทา การทำ เครื่อง จัก สาธิต ตาม ที่ ได้ เห็น ว่ามี คุณ ค่า ควร แก่ การ ส่ง เสริม ไป หรือไม่ และมี วิธี การ ส่ง เสริม ให้ อย่างไร ใน ฐานะ นักเรียน</p> <p>1. ครู เล่า ความ เป็น มา ของ กีฬา พื้น บ้าน และ โอกาส ในการ เล่น</p> <p>1. ครู นำ เด็ก ลง สนาม อธิบาย วิธี การ เล่น</p> <p>2. สาธิต การ ละ เล่น ให้ เด็ก ดู</p>

โครงการถ่ายทอดชมรมคททางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมในห้องเรียน	กิจกรรมในค่าย
			<p>3. ให้เด็กออกมาทำท่าตัว อย่าง</p> <p>4. อภิปรายเรื่องการละเล่น นี้ให้ประโยชน์อะไรบ้าง</p>	<p>3. เมื่อเข้าใจ แล้วให้เด็กลงมือ แข่งขันกันในสนาม เลย</p> <p>4. อภิปรายเรื่อง ประโยชน์ของการ ละเล่นเท่าที่นัก- เรียนประสบมา</p>
	<p>4.2 เพลงพื้นบ้าน</p> <p>- เพลงปรบไค</p> <p>1. ประวัติความเป็นมาของเพลง</p> <p>2. ลักษณะและวิธีการเล่นเพลง</p> <p>3. เครื่องดนตรีที่ใช้</p>	<p>- ให้เด็กบอกจุด หมายของการ เล่นเพลงปรบไค</p> <p>- ให้เด็กสามารถ บอกลักษณะและ วิธีการเล่นเพลง ปรบไคได้</p>	<p>1. เปิดเพลงพวงมาลัยกับเพลง ปรบไค ให้เด็กฟัง ชักถามเด็กว่า เป็นเพลงประเภทไหน ทั้งสองเพลง มีลักษณะคล้ายคลึงหรือแตกต่างกัน</p> <p>2. ครูเล่าประวัติความเป็นมาและ วิธีการเล่นเพลงความสำคัญของเพลง ปรบไคได้</p>	<p>กิจกรรมการ เรียน การสอน เหมือนกิจกรรม ในห้องเรียน แตกต่างกันใน หมายเหตุข้อ 3</p>

โครงการถ่ายทอดชมร คททางวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม

จำนวน ชั่วโมง ที่สอน	เนื้อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	กิจกรรมในห้องเรียน	กิจกรรมใ้กาย
.30	5.2 สมุนไพร	<p>-ให้วิเคราะห์คุณค่าของเพลงโคอย่างนอย 1 ข้อ</p> <p>-ให้เด็กรู้จักเพลงปรบไก</p> <p>ให้เด็กบอกชื่อสมุนไพร คุณภาพที่รักษาโรค และวิธีการใช้โคอย่างนอย 4 ชนิด</p>	<p>3. เปิดเทป วิทยากรสาธิตวิธีเล่นให้เด็กร้องตาม (เนื้อเพลงที่ครูแจกให้) และฝึกเล่นควย</p> <p>4. ช่วยกันวิเคราะห์คุณค่าประโยชน์ของเพลงปรบไกสำหรับปัจจุบันว่าสมควรจะอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไปหรือไม่</p> <p>1. ครูให้เด็กนำสมุนไพรที่รู้จักและมีอยู่เท่าที่จะหาได้ แล้วมาบอกคุณสมบัติ การใช้ในการรักษาโรค และแหล่งที่ปลูก (ครูเองก็เตรียมตัวอย่างสมุนไพรมาควย ในกรณีเด็กมีตัวอย่างมานอย)</p> <p>2. ถ้ามีตัวอย่างมากพอแล้ว ครู เด็กร่วมกันอภิปรายเรื่องคุณประโยชน์ของสมุนไพรในปัจจุบัน ให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรรักษาโรค</p>	<p>กิจกรรมการเรียนการสอนเหมือนกิจกรรมในห้องเรียน แต่แตกต่างกันในหมายเหตุ ข้อ 3</p> <p>กิจกรรมการสอนเหมือนการสอนในห้องเรียน แตกต่างกันในหมายเหตุข้อ 3</p>

หมายเหตุ

1. เนื้อเรื่องคู่มือ ภาคผนวก ง.
2. กิจกรรมการสอนควยวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีกิจกรรมเล่นรอบกองไฟเสริมด้วย โดยนำเนื้อเรื่องที่ไฮ่ตอนและมีเกมส์ต่าง ๆ ประกอบควย
3. บรรยายภาคีในการเรียน การสอน ควยวิธีอยู่ค่ายพักแรม ต่างกับการเรียนการสอนในห้องเรียน ดังนี้.-
 - นักเรียนแต่งตัวตามสบาย
 - มีการพาทัศนศึกษา ของจริง การทดลองปฏิบัติ และในระหว่างอยู่บนรถก็มีการสนทนาการ พักนอน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ คุณเคย เป็นกันเองมากขึ้น
 - ไม่มีการจัดสถานที่เรียนให้เป็นระเบียบ คือ เรียนตรงไหนก็ได้ที่เหมาะสมนอกห้องเรียน
 - นักเรียนมีโอกาสสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ อยู่ร่วมกันตลอดเวลา

ภาคผนวก ง

เนื้อหาความรู้รศกทางวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม

ความรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม

1. สาขาศิลปะ

1.1 สถาปัตยกรรม เรือนไทย

เรือนไทยมีหลายประเภทด้วยกัน มีผู้แบ่งเรือนไทยเป็นประเภทต่าง ๆ หลายแบบด้วยกัน ในที่นี้ไต่ยกมาเป็นตัวอย่าง 1 แบบ คือ แบ่งเป็น

1. เรือนเดี่ยว คือ เรือนสำหรับครอบครัวเล็ก ๆ ประกอบด้วย เรือนนอน 1 หลัง เรือนครัว 1 หลัง โดยมีชานและระเบียงร่วม
2. เรือนหมู่ สำหรับครอบครัวขยาย เช่น ลูกแต่งงานแล้ว หรือ โศกแลวก็แยกนอนต่างหาก เรือนแบบนี้จะคอกย ๆ ต่อเติมเป็นเรือนนอน ไปคานข้างบาง คานหน้าบาง

3. เรือนคหบดี เป็นเรือนหมู่ที่สร้างขึ้นใหม่ขนาดใหญ่โตหรูหรา เรือนหมู่คหบดีนี้ ประกอบด้วย

- 3.1 เรือนนอน ซึ่งเป็นเรือนประธาน ขนาดใหญ่
- 3.2 เรือนลูก มีขนาดย่อมลงมาจากเรือนประธาน
- 3.3 เรือนขวาง ใช้เป็นห้องนั่ง หรือหอกกลาง สำหรับพักผ่อน รับแขก จักงาน ฯลฯ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เรือนโถง
- 3.4 เรือนครัว
- 3.5 ชาน มีขนาดกว้างมาก เรือนบางหลังมักนิยมเอาธรรมชาติเข้ามีส่วนสัมพันธ์กับบ้าน โดยการปลูกไม้ใหญ่ไว้กลางชาน เช่น ต้นจาวี เป็นต้น

3.6 หอนก สำหรับเลี้ยงนก ถ้าเจ้าของบ้านนิยม ลักษณะเด่นของเรือนไทย พอจะสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. เรือนไทยจะเป็นเรือนที่ยกโคกสูง สูงจากพื้นดินประมาณหนึ่งศอก การยกโคกสูงนี้มีระดับลคหลันกัน เช่น ระหว่างชานกับเรือน หรือชานลางกับชานบน การลคระดับนี้ก็ลคระดับประมาณระดับละ 30 - 40 เซนติเมตร

2. จะมีหลังคาทรงสูง เป็นสามเหลี่ยมหน้าจั่ว ชายคายื่นยาวออก
3. ชาน ชานจะกว้าง จะใช้สำหรับพักผ่อน รับประทานอาหาร เป็นคน
4. ฝา จะเป็นฝาประกน หรือฝาฉลุพัก ยกดอกแลวนำมาประกอบกัน
ใหม่ไค้สะดวก และรวดเร็ว

การออกแบบเรือนไทย ดังที่กล่าวมาแล้วนี้ เพื่อที่เหมาะสมกับลักษณะภูมิอากาศในประเทศเรา จะเห็นว่าส่วนต่าง ๆ ของบ้านที่ประกอบเข้าด้วยกัน ผู้อยู่อาศัยจะอยู่สบายทุกฤดูกาล จะไค้กล่าวเป็นลำดับดังนี้

1. การลดระดับชั้นต่าง ๆ ของบ้านจะช่วยให้ หลมฟัดฉนวนสะดวก บรรยากาศในบ้านก็จะเย็นสบาย และการลดระดับบ้าน จะใช้เป็นที่นั่งหอยเตาไค้พอดี

2. การยกไค้ถุนสูงก็มีประโยชน์ กล่าวคือ

- 2.1 เพื่อไค้ปลอดภยจากสัตว์มีพิษต่าง ๆ เช่น งู เป็นต้น เพราะประเทศในเขตนี้จะมีสัตว์เลื้อยคลานมีพิษ การยกไค้ถุนสูงจะทำให้เราปลอดภยในคานนี้

- 2.2 ปองกันน้ำท่วม

- 2.3 ไค้ถุนใช้เก็บเครื่องมือในการทำงาน หรือเก็บของไค้

- 2.4 ใช้เป็นที่พักผ่อนในเวลากลางวัน หรือใช้ทำงานประเภท

อุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น หอเสื้อ หอผ้า ตำข้าว เป็นต้น

- 2.5 ช่วยไค้หลมฟัดฉนวนคานไค้สะดวก ผู้อยู่บนคานจะสบายไมร้อน

3. หลังคาทรงสูง จะช่วยไค้หน้าฝนไมรั้วเขากัน แคร้วไปตามทางหลังคาไค้ ในกรณีที่ฝนตกแรง และหลังคาสูงก็จะช่วยไมไค้ความร้อนจากแสงอาทิตย์มาถึงผู้อยู่อาศัยนอยลง ความสูงของหลังคายังช่วยไค้หลมฟัดฉนวนคานไค้สะดวกอีกด้วย

4. ลักษณะของฝาคือจะเป็นฝามาที่ประกอบกันเป็นคาน การเข้าฝาคือใช้ลิ้มคอก ไมไค้ตะปู จะลอคหรือ ก็ไมทำให้ฝานเสียหาย สะดวกในการโยกย้าย เปลี่ยนแปลงลักษณะของคาน และประหยัดเวลาในการปลูกสร้าง รื้อถอน

5. สามารถคอบเติมเติมคานไค้สะดวก เพราะจะไม่เสียรูปแบบเติม

6. จะปลูกหันหน้าไปทางทิศไค้ไค้ เพราะรูปแบบของคานไมว่าจะจกหัน

หน้าไปทางใด ก็ให้ความสบายคล้ายกัน

เรือนไทยที่เห็นตัวอย่าง เรือนไทยคหบดีสมัยกรุงแบบนั้นได้แก่ เรือนทับขวัญ เรือนทับขวัญเป็นเรือนไทยที่ได้รับการยอมรับกันว่าเป็นเรือนไทยที่มีลักษณะความงามและสัดส่วนสวยงามมาก ฝีมือการสร้างก็ประณีต ชิ้นส่วนทุกชิ้นงดงาม ได้รับการยกย่องจากสถาปนิกในปัจจุบันว่า เรือนหลังนี้ถือเป็นฝีมือครู นับเป็นเรือนไทยภาคกลางที่งดงามที่สุด

เรือนทับขวัญนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริที่สร้าง เรือนไทยที่ถูกต้องแบบแผน เพื่อเป็นแม่แบบที่ดีของเรือนไทย จึงโปรดเกล้าให้พระยาวิเศษกรรมประสิทธิ์ (น้อย กิลปี) เป็นสถาปนิกในการก่อสร้าง เรือนนี้โปรดทรงอักษร เป็นบางครั้ง เมื่อเสด็จมาประทับแรมชั่วคราวที่พระราชวังสนามจันทร์

ลักษณะของเรือนทับขวัญ เป็นเรือนประเภทเรือนคหบดี มีเรือนประกอบด้วย 4 คาน ใต้ถุน เรือนนอน, เรือนลูก, เรือนขวาง, ซานขนาดกว้าง เชื่อมต่อกันตลอดทั้ง 4 เรือน มีหอนก ทรงกลางของซานเรือนปลูกไม้ใหญ่ เพื่อให้ความร่มรื่นแก่เรือนทั้ง 4 คาน ตามความนิยมของคนไทยสมัยโบราณ คนไม้ที่นิยมปลูกใต้ถุนคนจ่าปี เป็นคน

ปัจจุบัน เรือนนี้ไคซาร์ คุรุคโหลรมมากเพราะไม่มีผู้ดูแลอย่างจริงจังจึงมาโดยตลอด จึงเป็นที่น่าเสียดาย

ประติมากรรม

ประติมากรรม คืองานศิลปะเกี่ยวกับการปั้นและการแกะสลัก ประติมากรรมหลายอย่างที่สำคัญที่อยู่ในจังหวัดนครปฐม คือ

พระร่วงโรจนฤทธิ์เป็นงานประติมากรรมฝีมือช่างสมัยกรุงสุโขทัย โดยมีนักปราชญ์ทางโบราณคดี สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาถนอมบริพัตรฯ ทรงสนับสนุนว่า สร้างในสมัยราชวงศ์พระร่วงเจ้า พ่อเมืองสุโขทัยราชธานี ในพุทธศตวรรษที่ 19 สุโขทัยยุคกลาง เป็นปฏิมากรรมร่วมสมัยเดียวกับพระสุรสีห์พุทธพิมพ์ พระประธานในพระอุโบสถวัดศรีบุญเรือง วัดสุทัศน์

กรุงเทพมหานคร ลักษณะของพระพุทธรูปคือ วงพระพักตร์ยาว พระหนุเสี้ยม ทรวดทรง
ค่อนข้างอวบ พระอุระนูน ทนพระพาหาอวบ บนพระเม่าตีท่าพระเศวตมาลาเป็นเปลว
ยาว นิ้วพระหัตถ์พระบาทไม่เสมอกัน จีวรบางแบบขิดคิศพระองค์ (หมกลม) ใน
อิริยาบถประทับยืนบนฐานหล่อบัวคว่ำบัวหงาย บายพระพักตร์สุทิสเหนือ พระหัตถ์ซ้าย
ห้อยลงแนบพระวรกาย ยกพระหัตถ์ขวามือ (แบบตั้งนิ้วพระหัตถ์ทั้งหมดขึ้นข้างบน) ยืนไป
ข้างหนาระดับพระอุระ ใบปางประทานอภัย วัจจากองค์จริงปัจจุบันแต่พระบาทขึ้นไป
จรดพระเศวตมาลาสุดพระรัศมีสูง 17 ศอกคืบ 8 นิ้ว (7.50 เมตร ฐาน 91 เซนติเมตร)
มักเรียกกันทั่วไปว่า "ปางหามัญญาทิ" ไม่ประจำในวันใด งดงาม สมพระพุทธรูปลักษณะอย่างนี้

ปางนี้ตามตำนานตอนหนึ่งในชีวประวัติของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า สมัย
เมื่อพระองค์ประทับอยู่ ณ นิโครธาราม ริมฝั่งแม่น้ำโรหิณี ใกล้เมืองกบิลพัสดุ์ พระประยูร
ญาติทั้ง 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายวงศ์ ฝ่ายพระพุทธรูปบิดาในกรุงกบิลพัสดุ์ และโกถิยวงศ์ ฝ่ายพระ
มารดาในเทวนคร ไคเกิดพิพาททะเลาะกันควยเรื่องผนแลง แงกกันทมนำเขานา ต่างถือ
ทิฐิมานะไม่ยอมแก่กัน จวนจะทำสงครามประหัตประหารกัน พระพุทธองค์ได้ทรงทราบ
ควยพระญาติ จึงเสด็จไปตรัสถามถึงต้นเหตุว่า นำกับความเป็นญาติ อะไรจะมีราคา
กว่ากัน หมุพระประยูรญาติถกถรวงตักเตือนควยพุทธปฏิภาณวาจาอันเจียมค้ม กลับไคคิศ
ตระหนักว่า ความ เป็นญาติกันนั้นมิมีราคามากกว่าน่านายนัก จึงไคเลิกทะเลาะกัน
และชยรวมกันควยความรมเย็นเป็นสุขแต่บัดนั้น ฉะนั้น พุทธมามกชนทั่วไปจึงเรียก
พระปางนี้กันว่า "พระหามัญญาทิ"

ประวัติความเป็นมาของพระร่วงโรจนฤทธิ์ เป็นพระพุทธรูปปฏิมา(พระร่วง-
โรจนฤทธิ์) ซึ่งประดิษฐานอยู่ที่พระวิหารคานอัครแห่งพระปฐมเจดีย์นั้น เติมเมื่อครั้ง
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยังดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบุพราช เสด็จ
ประพาสหัวเมืองฝ่ายเหนือใน พ.ศ. 2451 ไคทอดพระเนตรพระพุทธรูปโบราณเป็น
อันมาก มีพระพุทธรูปองค์หนึ่งที่เมืองศรีสัชนาลัย โบราณราชธานี กอบควยพระลักษณะ
งามเป็นที่ทองพระราชหฤทัยแก่ชารุคมาก ยังคงเหลืออยู่แต่พระเศียร พระหัตถ์และ
พระบาท ซึ่งสันนิษฐานไคแนว่า เป็นพระพุทธรูปยืนหามัญญาทิ จึงโปรดเกล้าฯ ให้
เชิญลงมากรุงเทพฯ แล้วให้ช่างปั้นสถาปนาขึ้นใหม่บริบูรณ์เต็มพระองค์ เมื่อการทำ

เสร็จเป็นอันจะ เททองหล่อได้แล้ว จึงโปรดเกล้า ฯ ให้จัดการพระราชพิธีสถาปนา
พระพุทธรูปองค์นั้น ณ วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2456 ตรงกับวันมหามงคลสมัยฉลอง
และเฉลิมพระชนมพรรษา ที่วัดพระเชตุพน ฯ เมื่อการหล่อสำเร็จแล้ว มีขนาดสูงแต่
พระบาทถึงพระเศียร 12 ศอก 4 นิ้ว ทรงด้วยพระลักษณะบริบูรณ์ทุกประการ จึง
โปรดเกล้า ฯ ให้เชิญไปประดิษฐานไว้ยังพระวิหารพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม
ออกจากกรุงเทพมหานคร เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2457 เจ้าพนักงานจัดการตกแต่ง
ประกอบตั้งต่อมาจนแล้วเสร็จบริบูรณ์ ณ วันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2458

ครั้นต่อมา เมื่อเสด็จประพาสมณฑลอยุธยา เวลาประทับแรมอยู่ ณ พลับพลา
เจ้าเจ๊ก อำเภอสมนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ณ วันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2466
ไต่ทรงพระราชอนุสรณ์คำนึงถึง พระพุทธปฏิมากร พระองค์นี้ว่า ยังหาใครสถาปนา
พระนามให้สมพระราชหฤทัยประสาทการ และเป็นอัครบุษนิยฐานไม จึงไต่ถวายพระนาม
พระพุทธปฏิมาพระองค์นั้นว่า " พระร่วงโรจนฤทธิ์ ศรีอินทราทิตย์ธรรมโมภาส มหา-
วชิราวุธราชูปถัมภ์ " เพื่อเป็นเครื่องเฉลิมพระราชศรัทธาสืบไป.

ควยความสุขุมคัมภีร์ภาพ ทรงพระปรีชาดำลึก กอบด้วยพระราชศรัทธาอัน
แรงกล้าของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไต่ทรงพิจารณาเห็นกาลไกล
เนนหนักถึงความที่ทรงเลื่อมใสในพระรัตนตรัย และไต่ทอดพระเนตรเห็นประจักษ์
ในปาฏิหาริย์มาแต่กาลก่อน ทั้งเพื่อประกาศเกียรติให้เห็นว่าเป็นปฐมนิวัตถุบุษนิยสถาน
อันสำคัญที่เคารพยึดเหนี่ยวในทางพระพุทธศาสนา เป็นศรีสง่าแก่วางเมือง เป็นที่
เกิดเทวัญตาเต็มตื่น เต็มหัวใจของชาวเมืองนครปฐมและเป็นเกียรติยศเสริมความภาคภูมิใจ
ในวัฒนธรรมแก่ประเทศไทยบ้านเมืองของเราทั้งหลายควย จึงโปรดเกล้า ฯ ให้
สร้างพระวิหารและเวียนแก้วอัปราณีขึ้นโดยเฉพาะ ประดิษฐานพระร่วง ฯ ไว้
ภายใน กัวยังโปรดเกล้า ฯ ให้บรรจุพระอังคารของพระองค์ ที่ใต้ฐานพระร่วง ฯ
ที่องค์พระปฐมเจดีย์นครปฐมนี้

นับเป็นพระพุทธรูปสำคัญรวมอยู่ในตำนาน ซึ่งสมเด็จพระ ฯ ประมาจารย์พระองค์
นั้น ผู้พระบิดาแห่งประวัติศาสตร์และนักปราชญ์ในทางโบราณคดีของชาติไทย ไต่ทรง

นิพนธ์มาแล้วก่อนแล้ว ชาวคนกรุงต่างพากันถวายเป็นความเคารพ เชื่อถือความศักดิ์สิทธิ์
แนบแน่น ที่หลวงพ่อบุญรอด ๗ อาจสามารถโปรดบันดาล ลาภผลความสงบสุขร่มเย็น
บัดเป่าปองกันสรรพภัยมีอัคคีภัย เป็นต้น

นิทานพื้นบ้าน คือเรื่องราวที่ชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่น แต่งขึ้นแล้วเล่าสืบต่อ
มาคยปากเป็นเวลานาน โดยมีความมุ่งหมายใช้เป็นเครื่องบันเทิงใจให้แก่วัยรุ่น ทั้งให้
ความสนุกสนาน ในข้อคิดต่าง ๆ สอนให้คนทำความดี โดยใช้ตัวอย่างจากนิทาน ให้
ความรู้ทางธรรมชาติวิทยาแก่วัยรุ่นไปในตัว นิทานบางเรื่องก็แต่งขึ้นเพื่ออธิบายภูมิประเทศ
ในท้องถิ่น เป็นต้น จากเนื้อหาในนิทานพื้นบ้านทั้งหลาย เมื่อวิเคราะห์ดูแล้ว เหมือน
กระเจกเงาสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ ความนึกคิด ความเชื่อถือ และขนบธรรมเนียม-
นิยมประเพณีวัฒนธรรม ของท้องถิ่นต่าง ๆ คอย นิทานพื้นบ้านนั้นมีหลายประเภท ซึ่ง
ได้แก่

- นิทานที่เป็นตำนาน เป็นเรื่องเกี่ยวกับเทพยดา เจ้าป่าเจ้าเขา ซึ่งใช้
อธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ

- นิทานที่มีคติสอน เป็นนิทานที่สอนเกี่ยวกับคติคุณธรรม

๗๗

นิทานพื้นบ้านในจังหวัดนครปฐม เป็นนิทานพื้นบ้านประเภทที่เป็นทั้งตำนาน และ
นิทานที่มีคติสอนใจ ตัวอย่างนิทานที่เล่านี้ เป็นนิทานประเภทตำนาน คือ

เรื่องพระยาหงษ์พระยาพาน

เรื่องท้าวแสนปม

พระยาหงษ์พระยาพาน

พระยาหงษ์ เจ้าเมืองศรีวิชัย มีโอรสองค์หนึ่ง เมื่อประสูติใหม่ ๆ โอรสนาย
ว่าจะทำบุญอุทิศ จึงรับสั่งให้นำโอรสไปฆ่าเสีย พระมารดาจึงลอบนำโอรสไปฝาก
ไว้กับยายหอมพอเจริญวัย ยายหอมก็นำไปฝากให้เป็นบุตรบุญธรรมของพระยา ราชบุรี
ซึ่ง เป็นเมืองขึ้นอยู่กับ เมืองศรีวิชัย พระโอรสบุญธรรมเป็นผู้มีปัญญาและความสามารถ

ทางการรบ ไม่ต้องการพระบิดาขึ้นต่อใคร จึงให้ส่งเครื่องราชบรรณาการ พระยา
เห็นว่า พระยาราชบุรีเป็นกบฏ จึงยกทัพมาหวังจะจับพระยาราชบุรีฆ่าเสีย พระยา
ราชบุรีจึงให้พระโอรสบุญธรรมรับทัพ ทั้งสองโคกท้ายทูลให้พระยาพงแพญพระยาพาน
มา พระยาพานบุกเขาเมืองศรีวิชัย มุ่งหวังในค้ำมเหสีของพระยาพงมาเป็นภรรยา
คน แต่ภายหลังทราบว่า เป็นมารดาของตนก็เสียใจ และโกรธยายหอมไม่เคยมาระและ
ระคายให้คนทรยศ เลข ทั้ง ๆ ที่ยายหอมเป็นผู้ดีที่สุก แต่แทนที่จะสำนึกในพระคุณของ
ยายหอมที่เลี้ยงดูตนมาตั้งแต่ยังเป็นทารก กลับเห็นว่ายายหอมบีบบังไม่ให้ตนรู้ว่า พระ
บิดามารดาที่แท้จริงคือใคร ทำให้หลงผิดจนบิดาบังเกิดเกล้าและจวนจะทำในมารดา
ของอับอายอีกควย เพราะความซาดิสต์ทำให้หลงผิดเห็นยายหอม เป็นผู้ทำให้วิถีชีวิต
ตนต้องเปลี่ยนแปลงไปจึงฆ่ายายหอมอีกคนหนึ่ง ด้วยความเสียใจจนรุ่นหลังจึงขนานนาม
พระโอรสว่า พระยาพาล แต่บางตำนานกล่าวว่า ตอนพระโอรสประสูติ พนักงาน
ชาวที่เอาพานทองรองรับพระโอรสไว้พระพักตร์ของพระกุมาร กระทบกับขอบพานจน
เป็นแผล จึงขนานนามพระกุมารว่า พระยาพาล หลังจากที่ยายหอมแล้ว เกิดสำนึก
บาป จึงสร้างพระมหาเจดีย์ขึ้นสองพระองค์ คือ พระปฐมเจดีย์ เพื่อไถ่บาปที่ฆ่าพ
เบาบางลง และสร้างพระประทีปเจดีย์ เพื่อล้างบาปที่ยายหอมที่เลี้ยงตนมา

ท้าวแสนปม

เมืองกำแพงแสน เดิมเป็นของท้าวแสนปมหรือท้าวศรีวิชัย เชียงแสน ผู้
ครองนครศรีวิชัย ใกล้เคียงมาไปยัง เมืองตริภังค์ จึงได้พระธิดาของพระเจ้าตริภังค์
เป็นชายา แล้วเสด็จกลับมายัง เมืองศรีวิชัยต่อมาพระเจ้าตริภังค์จึงหาพี่เลี้ยง
ทนายหาตัวพระราชาบิดา พระเจ้าศรีวิชัยเชียงแสนทราบข่าวนี้ จึงปลอมตัวเป็นนายแสนปม
ถือก้อนขวานเข้าไปยื่นให้แก่วโอรส ๗ โอรสรับไปเสวย ทำให้พระเจ้าตริภังค์
โกรธที่พระธิดาไปขายยาจน รูปร่างกลายเป็นสาวงาม จึงขับไล่ทั้งสามคนออก
จากบ้านเมืองไป ครั้งเดินทางมาใกล้ถึงตัวเมืองศรีวิชัย (นครปฐม) เห็นว่าตรงที่
ตั้งเมืองกำแพงแสนในปัจจุบันนี้มีทำเลเหมาะสมที่จะตั้งเมืองใหม่ได้ จึงสร้างเป็น

จากบ้านเมืองไป ครั้งเดินทางมาไกลถึงตัวเมืองศรีวิชัย (นครปฐม) เห็นว่าตรงที่
ตั้งเมืองกำแพงแสนในปัจจุบันนี้มีทำเลเหมาะสมที่จะตั้งเมืองใหม่ได้ จึงสร้างเป็น
เมืองขึ้น ชาวเมืองเมืองเรียกว่า เมืองกำแพงแสน ตามนามผู้สร้าง คือ
พระเจ้าศรีวิชัยเข็ญแสน

เพลงกล่อมเด็ก เป็นเพลงที่ถ่ายทอดกันจากการบอกเล่าต่อ ๆ กันมา
สาเหตุของการเกิดเพลงกล่อมเด็กนี้อาจเป็นไปได้ที่มาจากการเล่นนิทานก่อนนอนให้
เด็กฟัง เพื่อให้เด็กเพลิดเพลิน นอนหลับไปด้วยความสนใจว่าขณะที่คนนอนนั้นไม่ได้
อยู่เพียงคนเดียว การเล่านิทานก็แปลงเป็นการร้องขับกล่อม เพื่อให้ฟังแล้วเพลิน
งายยิ่งขึ้น ลีลาการร้องขับกล่อมก็มุ่งแต่สัมผัสกันในการร้องไม่ได้คือเคร่งครัดเป็น
แบบบทกลอนทั้งหลายนัก เนื้อร้องนั้นนอกจากจะเป็นนิทาน วรรณคดีต่าง ๆ ก็
จะเป็นเรื่องที่แสดงค่านิยม ประเพณีความเชื่อถือของคนสมัยก่อน และที่สำคัญคือ
การถ่ายทอดความรักความห่วงใย ของแม่ที่มีต่อลูกนั่นเอง

ตัวอย่าง เช่น

เจ้าเนื้อละมุน เอย เก็บดอกพิกุลบาน เย็น
เก็บมารอยกรอให้แม่พวงชาเลน เนื้อเย็นแม่คนเคียว เอย

ในจังหวัดนครปฐมของเรา การร้องเพลงกล่อมเด็กก็ยังมีปรากฏทั่วไปใน
ชนบท แต่เพลงที่ร้องมักจะเป็นเพลงดังจากทางวิทยุเสียมากกว่า เพลงที่จะถ่ายทอด
ความรู้สึกผูกพัน เหมือนดังคนสมัยก่อนจึงเป็นที่น่าเสียดายยิ่งที่เพลงกล่อมเด็กจริง ๆ
นั้นนับว่าจะสูญหายไป เพราะผู้ที่ยังร้องได้เป็นผู้ที่สูงอายุแล้วทั้งสิ้น ทั้งตัวอย่างเพลง
กล่อมเด็กของชาวนครปฐม

โอดเจานกเขาปลอย สายหนอยจงกลับมารัง
เจ้าอย่าบินโหม้นไกล ระวังภัยเถอะรอยซัง
สายแลจบบินกลับรัง รอยซังนะคนตี

นายสง่า เอกชานา อายุ 59 ปี 85 หมู่ 5 ต.สามง่าม อ.คอนกุ่ม

ปริศนาคำทาย คือ ปัญหาที่ตั้งขึ้นมา เพื่อให้คนอื่นทาย หากคำตอบปริศนาคำทายนี้ เกิดจากความที่ผู้ใหญ่อของเราในสมัยก่อนต้องการหาวิธีการที่จะให้ลูกหลานเป็นคนรู้จักคิด รู้จักสังเกตตั้งแต่เล็ก ๆ เพื่อช่วยให้มีปฏิภาณไหวพริบดี ถึงแม้จะอ่านหนังสือไปออกหรือเขียนไม่ได้ ก็สามารถจะถ่ายทอดสืบต่อ ๆ มาทางปากได้ เพราะคำทายที่ทานูกขึ้นจะมีลักษณะคำคล้องจองกัน ซึ่งง่ายต่อการจดจำ นอกจากนี้แล้วยังก่อให้เกิดความสนุกสนานอีกด้วย

ลักษณะของปริศนาคำทาย มักจะขึ้นต้นด้วย "อะไร เอย" เป็นคำถามนำก่อน แล้วตามด้วยข้อความที่เป็นตัวปัญหาที่จะทาย

ตัวอย่างปริศนาคำทาย

อะไร เอยหน้างอคออ่อน กินก่อนทุกวัน
เวลาใช้ก็ถึง เวลาไม่ใช่เก็บไว้บนหัว
คนเหาสายพาน คอกขานบนเวหา
คนเหาขาใบวาเคียว
คนเหาแขนใบแลนเสี้ยว
ไม้หึ่งก่หาขอไม้พบ
ข้างนอกประตูไม้ ข้างในประตูเหล็ก น้ำดื่มเล็กตากไม้แห้ง
ลูกสัปคน เล่นกนแม่
เด็กนุงขาว สาวนุงเขียว แก่ที่เคียนนุงแคง
สีบาทพาคขวางรั้ว
ไม้ตักก็เต็มขึ้นไป เค็มอยู่บนต้นไม้
คำแล้วขาว ขาวแล้วสิ้น มันแล้วคลอน
ยิ่งตัก ยิ่งยาว ยิ่งตอยิ่งสั้น
คนเหาสายพาน ลูกยานโคง เคง
อายโง่ เคนหนา อายมา เคนหลัง
คาแปะหลังโคง ลงน้ำก็ไมชุน

2. สาขานนยศาสตร์

2.1 ประเพณี

ประเพณี คือ สิ่งหรือการกระทำที่กลุ่มชนประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมา จนลงรูปเป็นแบบเดียวกันในวิถีชีวิตของคนกลุ่มนั้น ๆ ประเพณีมีลักษณะรวม คือ เป็น สิ่งคนสร้างขึ้น สังคมยอมรับ ถ้ายทอดกันไต่ ประเพณีที่จะศึกษาค้นคว้านี้คือประเพณี การบวช ซึ่งเป็นสิ่งที่ถือปฏิบัติกันมานานในหมู่พุทธศาสนิกชนคนไทยว่า

ตามประเพณีของไทย เมื่อผู้ชายมีอายุครบ 20 ปี ก็จะทำการบวช เพราะถือว่าเป็นผู้ใหญ่ซึ่งจะต้องมีความรับผิดชอบในชีวิตของตนให้เป็นหลักเป็นฐาน ตามลำพังตัวเอง นอกจากนี้การที่บวชทำให้ได้ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา ซึ่งถือว่าเป็น ศาสนาประจำชาติไทย การบวชเป็นการช่วยอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี และเป็นการ เปิดโอกาสให้บวชได้มีเวลาศึกษารธรรมะ สำหรับเลือกเป็นหลักธรรมเพื่อยึดถือในการ ปฏิบัติต่อไป เป็นการทดแทนบุญคุณบิดามารดาที่ไถ่กำเนิด เพราะถือว่าถ้าใคร บวชก่อนแต่งงาน ผู้ใดบุญคือบิดามารดา

ผู้ที่มีคุณสมบัติบวชได้

1. อายุครบตามกำหนด
2. มีอาชีพไม่ผิดกฎหมาย
3. มีความประพฤติดี
4. มีความรู้พออ่านออกเขียนได้
5. มีร่างกายสมบูรณ์ไม่ทุพพลภาพ
6. มีบริวารครบถูกต้องตามพระวินัย
7. กล่าวคำบวชด้วยตัวเองถูกต้อง

บวชเณร

การบวชเณรสมัยก่อนเป็นการฝากลูกให้พระครูเลอบรมสั่งสอน การบวช เณรอาจจะบวชแกลง บวชหน้าศพ บวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย และปฏิบัติฝึกหัด ภาย วาจา ใจ เป็นต้น เด็กจะบวชได้จะต้องอายุตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป

ที่มาของคำว่า "บวชนาค"

คำว่า "บวชนาค" ที่นำมาใช้ในการอุปสมบทนั้น มีที่มาจากนิยายทาง พุทธศาสนาว่า เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าทรงดำรงพระชนม์อยู่นั้น มีพระยานาคแปลง ภายมาเป็นมนุษย์ แล้วเขามาอยู่ในพุทธศาสนา ซึ่งตามปกติวิสัยของนาคนั้น สามารถ จะแปลงกายเป็นสัตว์อะไรก็ได้เมื่อถึง เวลาคอนหลับ ร่างกายก็จะกลับ เป็นนาคตามเดิม อย่างไรก็ตามก็คือนาคตัวนี้ก็ยังสามารถอยู่ในผ้าเหลืองมาเป็น เวลาช้านานโดยไม่มีผู้ใดทราบ จนกระทั่งวันหนึ่งมีพระภิกษุรูปหนึ่งไปเห็นนาค นั้นในขณะที่นอนหลับ เขาก็ตกใจ จึงไต่รับ นำความไปกราบทูลพระพุทธเจ้าในทรงทราบ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้โปรด ใ้ให้เรียกพระยานาคเขาไปรับสั่งถาม นาคโดยยอมรับตามตรงว่าตนนั้นเป็นนาคจริง แต่ มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา จึงไต่ปลอมตัว เป็นมนุษย์มาอาศัยบวช พระพุทธองค์ ใ้โคตรรับสั่งว่า ธรรมเนียมปกติวิสัยของสัตว์กิริจฉานนั้นยอมสมควรจะอยู่ตามประสาสัตว์ ไม้สมควรจะปลอมแปลงให้ผิดวิสัยเช่นนี้ เพราะวิสัยของสัตว์นั้นย่อมสำแดงสภาพของ ตนให้ประจักษ์อยู่เสมอ ดังเช่นนาคเป็นตน เมื่อนอนหลับร่างกายของนาคก็จะกลับไป เป็นนาคตามเดิม ไม่สามารถจะเป็นมนุษย์ได้ตลอดไป ถึงแมวนาคจะมีศรัทธาในพระ พุทธศาสนาเพียงใด แต่วิสัยของนาคก็เป็นอุปสรรคขัดขวางตามวิสัยธรรมชาติอยู่แล้ว แม้จะบวชไปนานสักเท่าไรก็ไม่สามารถบรรลุประโยชน์สมควรความมุ่งหมายได้ ถึงแม้จะ เป็นพระก็เป็นโคโดยหลอกหลวง เขาเท่านั้น และเป็นการผิดศีลอยู่เป็นประจำยอมไม่อาจ สำเร็จประโยชน์ได้อย่างแน่นอน จึงทรงขอให้นาคสละเพศบรรพชิตนี้เสียเถิด

ฝ่ายนาครู้สึกเสียใจ แต่เห็นควยกระแสน้ำรับสั่งของพระพุทธองค์ทุกประการ จึงจำใจต้องลาสิกขาบทเสียจากความเป็นพระ แต่ควยศรัทธาในพระพุทธศาสนา มาก นาคจึงได้กราบทูลพระพุทธองค์ว่า เมื่อคนไม่อาจที่จะบวชอยู่ในบวรพุทธศาสนาในฐานะ ภิกษุได้ก็ขอให้ชื่อของตนคือคำว่า "นาค" นั้น เป็นชื่อของคนที่จะเขาบวชในพระศุทธ ศาสนา เสียก่อนทุกครั้งไป พระพุทธองค์ก็ทรงรับไว้ควยพระเมตตาในศรัทธา ฉะนั้น ตั้งแต่บัดนั้นมา ผู้ที่ถูกเรียกว่า "นาค" จะนับเอาความเป็นนาคต่อ เมื่อคนผู้ที่จะเขาบวชนั้น ได้ไถ่ถอนแล้ว และนั่งขานหม่อมพร้อมที่จะเขอุปสมบทเป็นพระภิกษุ จนกระทั่งถึงการ ขณบวชในคณะสงฆ์ ครั้นเมื่อนั่งหม่อมรองผ้าเป็นภิกษุแล้ว ความเป็นนาคก็หมดไป

พิธีการบวช

การลาบวชนี้มีธรรมเนียมอยู่อย่างหนึ่งว่า ผู้ที่จะเข้าอุปสมบทในพระพุทธศาสนา จะต้องรำลึคนามที่ตนรู้จักคนเคย เพื่อที่จะไต่ถามว่าทำใจของคนในพรหมที่บวช และยังช่วยซักถามความไม่เรียบร้อยในทางพระศาสนาด้วย กล่าวคือในกรณีที่ผู้บวชนั้นมีหนี้สิน เจ้าหนี้เขาจะไต่ถามตัวให้ชำระหนี้เสียก่อน มิฉะนั้นจะเกิดความยุ่งยากขึ้นได้ เมื่อเจ้าหนี้เกิดไปทวงหนี้ระหว่างครองผ้าเหลือง ก็จะทำให้ผ้าเหลืองมีราคา เพราะมีข้อบัญญัติไว้ว่า ไม่ยอมให้ผู้มีหนี้สินไปบวชในพระพุทธศาสนา นอกจากนั้นจะต้องไม่เป็นโรคเรื้อน ไม่นิราชการมา ใ้รับอนุญาตจากบิดามารดา หรืออายุครบ 20 ปี เป็นต้น

การทำขวัญนาค

การทำขวัญนั้น ผู้ที่จะบวชที่เรียกว่าเจ้านาคนั้น ในตอนเย็นจะโกนผมโกนหนวด ก่อนวันที่จะบวชหนึ่งวัน แรกกายเย็บบับและสวมเสื้อครุยหมี่ เจียงข้างหนึ่ง มานั่งในสถานที่ที่จะทำขวัญ มีบายศรีและแว่นเวียนเทียน พริ้งพรอมลอมรอบด้วยญาติพี่น้องและมิตรสหาย รวมทั้งนำไตร บาตร เครื่องบริวาร และเครื่องสักการะทั้งปวง มาตั้งในที่ทำขวัญ พร้อมกับเชิญอาจารย์ที่มีเสียงไพเราะมาทำขวัญเป็นทำนองเหมือนเทศน์มหาชาติ หลายลาหลายแหล ครั้นเมื่อจบแล้วจะเปิดแว่นเวียนเทียน ผู้ที่แหลทำขวัญเปิดแว่นเองบ้าง พระภิกษุเปิดแว่นบ้าง ประโยคพิศพาตย์เวียนเทียนทำขวัญเจ้านาค

ถือกันว่าการทำขวัญนาคนั้นเป็นพิธีที่สำคัญ อันเกี่ยวเนื่องกับการปลุกความสำนึก ในนาคว่าลึกในพระคุณของบิดามารดาที่ไ้ชุบเลี้ยงมาตั้งแต่น้อย การกล่อมขวัญนาคนี้ บางทีก็เป็นพิธีพราหมณ์ เพราะมีการตั้งเครื่อง เช่นสังเวช เช่นเครื่องบวงสรวง บายศรี แต่โดยเนื้อแท้แล้วเป็นความนับถือแบบไทยอันเกี่ยวเนื่องมาจากการเทศน์มหาชาตินั้นเอง แต่โดยที่พราหมณ์กับพุทธมีความผูกพันกันมาตั้งแต่โบราณกาล จึงยากที่จะแยกได้ว่าอะไรเป็นพุทธ อะไรเป็นพราหมณ์

งานแห่นาค

ตามประเพณีนิยม นาคจะหมั้นหรืออาจจะสวมเสื้อครุยเทวคาแบบ
ที่เล่นละครก็ได้อีก และระหว่างงานแห่นาคอันเป็นการประกาศให้ชาวบ้านได้ทราบนั้น
ตัวนาคจะขี่ม้าซึ่งถือเป็นเกียรติ นาคจะต้องมีความสามารถ คือพนมมือถือดอกบัวขาว
พร้อมรูปเทียนชุกหนึ่ง ในบางรายที่วัดอยู่ไกลบ้าน ก็นิยมใช้คนแทนม้า คือให้นาคขี่
คอคน

ส่วนกระบวนแห่นั้นนิยมพวกกระถางเสื่อ การเชิดสิงโต กระบวน
กลองยาว และกระบวนสาวสวยญาติพี่น้องที่เกณฑ์มา ถือพานเทียนประดับประดาด้วย
ธูปเทียน เพื่อแสดงความมั่งมีของพอนาค ต่อจากนั้นจะเป็นกระบวนของญาติผู้ใหญ่ เช่น
บิดามารดาของพอนาคจะสะพายบาตร ส่วนมารคาก็จะอุ้มใคร่ ญาติพี่น้องถือเครื่อง
อัฐบริวารอื่น ๆ และเครื่องธรรม ก่อนเคลื่อนขบวนไปวัดมีการโห่ 3 ลา พอถึงวัด
ขบวนแห่นาคต้องทำทักษิณาวรรต เวียนรอบอุโบสถ 3 รอบ โดยเวียนจากซ้ายมาขวา
เสร็จแล้วจุกฐปเทียนบูชาเสมาหน้าพระอุโบสถ ไปรยทานแล้วจึงเข้าอุโบสถ

เครื่องอัฐบริวารมีดังนี้

1. บาตร
2. อินทรวาสก คือ ผาสบง
3. อุตตราสงค์ คือ ผาจีวร
4. กายพัชนี คือ ผาประคคเอา
5. สังฆาฏิ คือ ผาพาดขา
6. ฆมกรก คือ หมอกรองน้ำ
7. กลองใสคายเป็นและเข็ม
8. มีดโกน
9. เครื่องบริวารอื่น ๆ (เสื่อ ที่นอน หมอน มุ้ง ปิ่นโต ยาม รม ฯลฯ)

การบวชนาค

เมื่อนาคเข้าโบสถ์ บิคาของนาคจะรับแซนผู้เป็นนาคจริง เข้าโบสถ์
ญาติพี่น้องของนาคจะเข้าสมทบจับชายเสื้อครุยของนาค เรียกกันว่า "จูงนาคเข้าโบสถ์"
พิธีบวชนาคนี้ถือกันว่าเป็นพิธีของสงฆ์ คือคณะสงฆ์จะทำพิธีบวชให้ โดยมี
มีพระเถระผู้ใหญ่ ตามปรกติใดแก่ เจ้าอาวาสจะทำหน้าที่เป็นพระอุปัชฌาย์ ท่ามกลาง
สงฆ์ทั้งหลายที่มานั่ง เรียงรายในโบสถ์

หลังจากนั้นบิคาจะมาหาหรือผู้เป็นเจ้าภาพในการบวชจะนำไทรมามอบ
ใหนักนาค และก่อนที่จะรับไทรไปนาคจะต้องกราบเสียก่อน ถือว่าเป็นการกราบครั้งสุดท้าย
เมื่อรับไทรมาแล้วจึงอุ้มไทรเดินพนมมือไปหาพระอุปัชฌาย์ ขณะที่เข้าไปสู่ที่ประชุม
สงฆ์ให้เดินเข้าเข้าไป เมื่อเข้าไปใกล้พระอุปัชฌาย์ประมาณ 1 ศอก พระอุปัชฌาย์
จะขวยรับไทรไว้ก่อน ต่อจากนั้นนาคถวายเครื่องสักการะ ดอกไม้ รูปเทียนแก่พระ
อุปัชฌาย์ หลังจากถวายสักการะแล้วกราบเบญจางคประคิณู 3 ครั้ง พระอุปัชฌาย์
จะวางไทรให้เหนือข้อมือ คอมานาคประนมกลาวคำขอบรรพชาอุปสมบท และเมื่อ
กลาวจบแล้ว พระอุปัชฌาย์จะรับไทรไว้ นาคนี้ประนมมือรับฟังโอวาทจากอุปัชฌาย์
เมื่อพระอุปัชฌาย์ให้โอวาทจบแล้ว จะชักผ้าอังสะในไตรออกมาคล้อง
เฉียงขวาเบื้องซ้ายให้ แล้วสอนให้รู้จักชื่อผ้าไตรว่า นีสังฆาฏิ (ผ้าพาดบา) นีอุตตราสงค์
(ผ้าห่ม) นีอันตราวาสก (ผ้านุ่ง) และจูงออกไปนุ่งห่มให้เป็นปริณทล นาคจะลุกขึ้นไป
เปลี่ยนเครื่องนุ่งห่มเป็นพระภิกษุ โดยมีพระพี่เลี้ยง เป็นผู้ช่วยในการเปลี่ยนเครื่องนุ่งห่ม
เป็นพระ

ต่อจากนั้นพระคู้สวด คือ พระกรรมวาจาจารย์ และพระอนุสาวนาจารย์
จะประกาศแก่พระสงฆ์ว่า ณ บัดนี้มีผู้ชื่อนี้ใดเข้ามาขออุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธ-
ศาสนา เสร็จแล้วพระกรรมวาจาจารย์ และพระอนุสาวนาจารย์จะออกไปชักถามสั่ง
สอนนาค โดยบอกใหนักนาคคอยตามความเป็นจริงตามหัวข้อว่า

๑. ท่านมีโรคภัยไข้เจ็บ (อันจะคิกคอใด) หรือไม่ เช่น โรคเรื้อน
กุดรัง กลาก เกลื้อน ฯลฯ

2. ท่านเป็นมนุษย์ (คือพุกจาเข้าใจกัน) หรือไม่
3. ท่านเป็นบุรุษ (คือไม่แปลกปลอมมา) หรือไม่
4. ท่านเป็นอิสระ แก่ตัวหรือไม่
5. ไม่มีหนี้สินหรือไม่
6. ไม่ไต่หน้ราชการหรือไม่
7. ท่านได้รับอนุญาตจากบิดามารดาแล้วหรือไม่
8. ท่านมีอายุครบ 20 ปี แล้วหรือไม่

ครั้นเมื่อใดตอบคำถามที่เรียกว่า "ชานนาค" จบแล้ว พระกรรมวาจาจารย์จะกลับ เขามายังที่ชุมนุมสงฆ์ โดยเรียกให้ชานนาคตามเข้าไปขออุปสมบทต่อคณะสงฆ์ ในตอนนี้ พระกรรมวาจาจารย์และพระอนุสาวนาจารย์จะไต่ถามเจานาค (ชานนาค) ในที่ประชุมอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงสวดอุทิศประกาศต่อคณะสงฆ์มีใจความว่า บุรุษผู้นั้น เป็นอุปัชฌาย์ มีบาตรจีวรครบถ้วน เขามาขออุปสมบทแก่คณะสงฆ์ และจะถือเอาชานนาคผู้นั้น เป็นพระอุปัชฌาย์ เห็นควยและยสมรับ ขอจงนิ่งอยู่เพื่อแสดงความยินยอม ต่อจากนั้นจึงสวด (อุทิศ) ซ้ำอีก 3 ครั้ง ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีผู้ใดคัดค้าน และไม่มีทางจะแก้ไควว่าไม่หันฟังหรือฟังไม่ทัน เมื่อไม่มีการคัดค้านก็เป็นอันว่าเป็นสงฆ์ต่อไปได้ พระอุปัชฌาย์จะดูเวลาและจกลงไว้ว่า พระสงฆ์องค์นั้นเป็นสงฆ์ในเวลาใด เพราะเกี่ยวกับการนับอายุไล่ตามเวลาที่กำหนดไว้ในพุทธบัญญัติ

เมื่อจบอนุศาสน์แล้ว พระสงฆ์ที่บวชใหม่ถวายของบูชาพระคุณแก่พระสงฆ์ นั้นทั่วทุกรูปนับตั้งแต่พระอุปัชฌาย์ พระกรรมวาจา พระอนุสาวนาจารย์ และพระสงฆ์ ในสมาคมนั้นทั่วทุกองค์ เมื่อพระบวชใหม่ถวายของพระแล้ว หลังจากนั้นบรรดาญาติ พี่น้อง และเพื่อนจะถวายของแก่พระใหม่ และจัดการรวบรวมนำสิ่งของไปยังกุฏิ เพื่อใดจัดเตรียมการจำวัดและการฉันในระหว่างที่ภิกษาพระธรรมวินัย จนกว่าจะลาสิกขา

2.2 ประวัติจังหวัด

สภาพทางภูมิศาสตร์

ที่ตั้ง นครปฐมตั้งอยู่ในรุ้งที่ 13° 45' 10" แวงที่ 100° 04' 28" ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน มีอาณาเขตติดต่อกับดังนี้

ทิศเหนือ จดจังหวัดสุพรรณบุรี ที่อำเภอสองพี่น้อง

ทิศใต้ จดจังหวัดสมุทรสาคร ที่อำเภอกระทุ่มแบน อำเภอบ้านแพ้ว

ทิศตะวันออก จดจังหวัดนนทบุรี ที่อำเภอไทรน้อย อำเภอบางไทร อำเภอบางกรวย และกรุงเทพฯ ที่เขตอำเภอตลิ่งชัน และอำเภอหนองแขม

ทิศตะวันตก จดจังหวัดราชบุรี ที่อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม และจังหวัดกาญจนบุรี ที่อำเภอพนมทวน

ภูมิอากาศ ค่อนข้างร้อน อุณหภูมิเฉลี่ยในเดือนเมษายน ประมาณ 35 °C

ขนาดเนื้อที่ 2185 ตารางกิโลเมตร

จำนวนพลเมือง 546,961 คน ชาย 261,612 คน หญิง 285,340 คน
(นับถึงวันที่ 30 สิงหาคม 2520)

ลักษณะภูมิประเทศและสภาพเศรษฐกิจ เขตที่จังหวัดนครปฐมตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง พื้นที่ส่วนใหญ่จึงเป็นดินนา ไม่มีภูเขา มีป่าไม้เบญจพรรณและป่าโปร่ง ในเขตท้องที่อำเภอกำแพงแสน และดอนตูม พื้นที่บริเวณอำเภอนครชัยศรี อำเภอสามพราน และอำเภอบางเลน เป็นที่ราบลุ่มลาดไปทางริมแม่น้ำท่าจีน บริเวณตอนกลางมีแหล่งน้ำกระจายอยู่ทั่วไป พื้นที่ส่วนใหญ่จึงมีความชุ่มชื้นอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูก

ลักษณะภูมิประเทศของแต่ละอำเภอ ในจังหวัดนครปฐม

อำเภอเมืองนครปฐม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่นา โดยเฉพาะทางด้านตะวันตกและตะวันตกเฉียงใต้ การทำนาคานนี้ได้รับน้ำจากคลองหนองคินแดง คลองบางแขม คลองบ้านภูมิ พื้นที่บริเวณบ้านพลับขึ้นไปเรื่อยไปถึงบ้านทุ่ง อายกอง เป็นสวนผักและพืชไร่ ทางตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอเต็มไปด้วยป่าโปร่ง ถึงลำคลองบางตะกูนอกอำเภอกำแพงแสนสลับด้วยพืชไร่ และสวนผัก นอกจากอาชีพกสิกรรมแล้ว

ยังนิยมเลี้ยงสัตว์กัน เป็นลำเป็นสัน มีฟาร์มสุกร เบ็ด โก มีการเลี้ยงโคนมด้วย

อำเภอเมือง มีประชากรหนาแน่นกว่าอำเภออื่น เนื่องจากเป็นแหล่งการค้าใหญ่และรวมความเจริญไวหลายด้าน การโฆษณาทางคมนาคมสะดวกสบาย มีถนนสายใหม่ คือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 จากกรุงเทพฯ ผ่านตัวจังหวัด ลงไปสู่ภาคใต้ และมีถนนแยกจากอำเภอเมืองไปยังจังหวัดสุพรรณบุรี คือถนนมาลัยแมน นอกจากนี้ยังมีถนนที่ใช้โคคดอกรับหลายสาย เช่น ที่แยกจากถนนเพชรเกษมใหม่ เป็นต้น ทำให้การคมนาคม การขนส่งสินค้าเป็นไปอย่างรวดเร็ว

อำเภอสามพราน พื้นที่เต็มไปด้วยพืชสวน พืชไร่ และพืชป่า ในบริเวณสองฝั่งคลองจินดา เรื่อยไปตามริมน้ำจนถึงตัวอำเภอ และตามลำน้ำนครชัยศรีไปจนถึงบ้านท่าเสา จะมีป่าโปร่งกระจุกกระจายทั่วไป แม่น้ำนครชัยศรี(ท่าจีน) และคลองจินดา เป็นเสมือนสายโลหิตของชาวสามพราน เพราะแม่น้ำและคลองนี้จะแตกเป็นคลองเล็กคลองน้อย เข้าไปในเนื้อที่ส่วนมากมาย จึงทำให้เศรษฐกิจของอำเภอนี้เจริญมาก โดยเฉพาะ การทำสวนผลไม้ ซึ่งทำรายได้ให้จังหวัด เช่น การทำสวนส้มโอ (พันธุ์นครชัยศรี เรียกตามมณฑลเดิม) เป็นส่วนใหญ่ การทำสวนองุ่น สวนมะม่วง สวนส้มสวนฝรั่ง มะพร้าวน้ำหอม นอกจากนี้ก็เป็นสวนดอกไม้ โดยเฉพาะกุหลาบ, กล้วยไร่ ซึ่งก็ทำชื่อเสียงให้อำเภอสามพรานมาก

อำเภอนครชัยศรี อำเภอนี้มีแม่น้ำนครชัยศรีไหลผ่าน มีคลองหลายสายแยกจากแม่น้ำเข้าไปในเนื้อที่นา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นนา จะมีการทำไร่เฉพาะริมแม่น้ำ

อำเภอกำแพงแสน พื้นที่ส่วนใหญ่ปลูกพืชไร่ โดยเฉพาะไร่อ้อย พื้นที่เขตอำเภอนี้ค่อนข้างสูงกว่าอำเภอใกล้เคียง ถึงแม้จะมีคลองชลประทาน แต่ในลำคลองน้อย จึงเหมาะแก่การปลูกพืชไร่

อำเภอบางเลน เป็นอำเภอที่มีพื้นที่มากที่สุด มีแม่น้ำนครชัยศรีไหลผ่าน มีคลองแยกเขาที่นาหลายสาย พื้นที่จึงเป็นที่ลุ่ม ลักษณะดินดี เช่นเดียวกับอำเภอนครชัยศรี และสามพราน เพราะหนาน้ำท่วม 2 ฟาถั่ง ดินตะกอนต่าง ๆ จึงทั้ถมทุกปี ซึ่งเหมาะแก่การทำนามาก เศรษฐกิจของชาวอำเภอนี้จึงขึ้นกับการทำนา

อำเภอคอนคมุ เต็มไปด้วยป่าไผ่และทุ่งนา มีประชากรไม่หนาแน่น กระจายกันอยู่
 ธรรมชาติสงบ อาชีพของชาวอำเภอขึ้นอยู่กับการทำนา มีที่ท่าเรือสวนผลไม้บาง
 ทรงบริเวณที่ติดต่อกับอำเภอเมืองและอำเภอนครชัยศรี

ความก้าวหน้าของจังหวัดนครปฐม

งานการศึกษา (2520)

โรงเรียนระดับประถมศึกษา	256	โรง
โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา	23	โรง
วิทยาลัยอาชีวะ	2	แห่ง
วิทยาลัยครู	1	แห่ง
มหาวิทยาลัย	4	แห่ง
(มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สถานฝึกงานคณะสัตวแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)		
โรงเรียนการบินกำแพงแสน ของกองทัพอากาศ	1	แห่ง
โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน	1	แห่ง
โรงเรียนตำรวจภูธร	1	แห่ง

ประวัติจังหวัดนครปฐม

สันนิษฐานว่าแต่เดิมเป็นเมืองที่ตั้งอยู่ริมทะเล และในสมัยโบราณโพ้น เป็น
 ที่ตั้งของอาณาจักรสุวรรณภูมิ ต่อมาชาวอินเดียโคกโพธิ์เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่จำนวนมาก
 ในสมัยต่อมา อาณาจักรทวารวดี ก็มีชาวพื้นเมืองซึ่งประกอบไปด้วย 3 ชนชาติ
 คือ มอญ ขอม ละว้า และสันนิษฐานว่า ชาวอินเดียเป็นผู้นำศาสนา ขนบธรรมเนียม-
 ระเบียบประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนวิชาอักษรศาสตร์ สถาปัตยกรรม (วิชาสร้าง
 พระพุทธรูปและเทวรูป) ตัวอักษร " ลพุมฤ " และอักษร " เทวนาคี " เผยแพร่ไว้

แต่โบราณ ความว่า "นครปฐม" เป็นแคนอพยพหลบภัยของชาวอินเดียแห่งหนึ่ง
ในหลายแห่งในแคว้นสุวรรณภูมิ

ในการชุกคนพบซากปราสาทราชวังของพระมหากษัตริย์ที่อยู่ตรงบ้านเนินปราสาท
ในบริเวณพระราชวังสนามจันทร์ พบซากกำแพงเมืองใหญ่ล้อมรอบแต่ปรักหักพังและถูกปราม
ให้เป็นที่ราบสำหรับทำนาในสมัยต่อมา จากการชุกคนพบ เสาธรรมจักร และอักษร
จารึก "เขมรุมมา" ก็คือ การชุกพบพระพุทธรูปปูนที่มีโคกหน้าเป็นแซกอินเดียก็คื พอดี
สันนิษฐานได้ว่า นครปฐมน่าจะเคยเป็นราชธานีมีกษัตริย์ปกครองและเจริญรุ่งเรืองมาแล้ว
ก่อนที่ชนชาติไทยจะอพยพเข้ามาสู่แหลมทอง

ต่อมานครปฐมก็กลายเป็นที่คอนและกันการ เนื่องจากกระแสน้ำที่ไหลผ่าน
นครปฐมเปลี่ยนทางเดินใหม่ ประชาชนก็พากันอพยพไปตั้งที่ท่ามาหากินอยู่ตามริมแม่น้ำ
สมเด็จพระมหาจักรพรรดิโปรดให้สร้างเมืองใหม่ชื่อ "นครชัยศรี" เมืองนครปฐมจึง
กลายเป็นที่กว้างว่างเรื่อยมาเป็นร้อยปี จนกระทั่งถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะเมื่อทรงผนวชอยู่ ได้เสด็จชุกคไปพบพระปฐมเจดีย์
เข้า ทรงเห็นว่าเป็นพระเจดีย์ใหญ่ ไม่มีที่ไหนเทียบเท่า จึงได้ถวายบังคมทูลพระบาท
สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ขอให้ทรงปฏิสังขรณ์ไว้เป็นเครื่องเชิดชูพระเกียรติ แต่
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่โปรดฯ คำว่าเป็นของอยู่ในป่า ปฏิสังขรณ์
ไปก็ไม่มีประโยชน์ ครั้นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชย์ ก็ทรง
โปรดฯ ให้ก่อสร้างแบบลังกาครอบองค์เจดีย์องค์เดิมไว้ และบูรณะปฏิสังขรณ์สิ่งต่าง ๆ
ในบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ให้งามยิ่งขึ้น ทรงโปรดให้ชุกคลองเจดีย์บูชา เพื่อให้
การคมนาคมสะดวกยิ่งขึ้น

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เริ่มทำทางรถไฟสายใต้ เมื่อตัดทางรถไฟ
สายใต้ผ่าน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า โปรดฯ ให้ย้ายเมืองจากตำบลทานา
อำเภอ นครชัยศรี มาตั้งที่บริเวณพระปฐมเจดีย์เหมือนที่เคยตั้งมาแล้วในสมัยโบราณ เมือง
นครปฐมจึงคงตั้งอยู่ที่นี้เรื่อยมาคราจนทุกวันนี้

ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ 6 โปรดฯ ให้สร้างพระราชวังสนามจันทร์ (คือสถานที่ตั้งศาลากลางจังหวัดปัจจุบัน) เป็นที่เสด็จแปรพระราชฐานมาประทับ ณ พระราชวังนี้

เนื่อง ๆ เช่น ขอมรบเสียเป็นประจำ เป็นคน โปรคให้ตัดถนนเพิ่มขึ้นอีกหลายสาย โปรค ๆ ให้สร้างสะพานใหญ่ข้ามคลองเจดีย์บูชาขึ้น พระราชทานนามว่า "สะพานเจริญศรัทธา" สะพานนี้เป็นศรีของเมืองนครปฐม ต่อมาโปรค ๆ ให้เปลี่ยนชื่อเมืองนครชัยศรี เป็น "นครปฐม" แต่ชื่อมณฑลยังคงเรียกว่า "มณฑลนครชัยศรี" อยู่ จนกระทั่งยุบเลิกมณฑล ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

สถานที่สำคัญ

พระราชวังสนามจันทร์ อยู่ห่างจากองค์พระปฐมเจดีย์ลงไปประมาณ 2 กิโลเมตร ในพระราชดำริของรัชกาลที่ 6 (รายละเอียดจากสถานที่สำคัญ)

วัดพระปฐมเจดีย์ (รายละเอียดจากเรื่องโบราณสถาน)

วัดพระเมรุ (รายละเอียดจากเรื่องโบราณสถาน)

เนินวัดพระงาม เป็นซากพระเจดีย์ที่มีขนาดใหญ่ของวัดวัดหนึ่ง สมัยทวารวดีทั้งสิ้น เช่นพระพุทธรูปศิลา เสมารธรรมจักรกวางหมอบ พระพุทธรูปสัมฤทธิ์ พระพิมพ์ดินเผาเฉพาะที่ซุกโคในบริเวณนี้ ฝีมืองามมาก ไคส่งไปเก็บที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหลายองค์

วัดธรรมศาลา อยู่ที่ตำบลธรรมศาลา ห่างจากองค์พระปฐมเจดีย์ไปทางตะวันออก 6 กิโลเมตร เป็นโบราณสถานที่เก่าแก่อีกแห่งหนึ่ง แต่ยังไม่ใคร่ค้น

วัดคอนยายหอม ห่างจากองค์พระปฐมเจดีย์ไปทางใต้ประมาณ 9 กิโลเมตร เป็นโบราณสถานที่เราขุดพบหลักศิลาที่มีลายจำหลักคล้ายประติมากรรมเจดีย์ของพระเจ้าอโศกมหาราช กวางหมอบท่าควยศิลา พระพุทธรูปศิลาขาว 1 องค์ ซึ่งส่งไปเก็บรักษาที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแล้ว

2.3 โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศึกษา

วัดพระปฐมเจดีย์วรมหาวิหาร

นับเป็นสัญลักษณ์ของประเทศไทยที่สำคัญและเชิดหน้าชูตา นั่นคือองค์พระปฐมเจดีย์ ปุชนิยมสถานสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นเจดีย์องค์แรกในสุวรรณภูมิอันแห่งใดในโลก จึงเป็นที่เชิดหน้าชูตาของชาวไทยทั้งชาติ แทบทุกวันจะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศมานมัสการอยู่เสมอ เป็นแหล่งศึกษาคนควาทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากรวบรวมโบราณวัตถุไว้มากมาย เป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จากหนังสือเรื่องพระปฐมเจดีย์กับน้ำเตียวของ ม.จ. สุภัทรทิศ กิศกุล ทรงนิพนธ์ไว้ ท่านให้ความเห็นเกี่ยวกับการสร้างพระปฐมเจดีย์ว่า การที่จะทราบว่าพระปฐมเจดีย์สร้างขึ้นเมื่อใด และใคร เป็นผู้สร้างนั้น จะต้องย้อนถวาทั้งแต่ พระพุทธองค์เสด็จกับขันธนิพพาน พระพุทธศาสนาใดแพร่หลายอยู่ในมณฑลประเทศ คืออินเดียตอนกลาง แต่ยงหาใดเป็นศาสนาประธานของประเทศไทย ต่อมาสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชขึ้นครองราชสมบัติ ในแคว้นมคธของอินเดียเมื่อ พ.ศ. 274 ทรงเป็นกษัตริย์ที่มีพระเชษานุภาพใหญ่หลวง พระองค์สลดพระทัยในการรบพุ่ง มุ่งหมายจะแผ่พระเชษานุภาพทางธรรม เพราะทรงเห็นว่า พระพุทธศาสนามีคคิธรรมล้ำเลิศกว่าศาสนาอื่น ๆ จึงทรงอุปถัมภ์และเผยแพร่ไปนานาประเทศ โดยส่งพระสงฆ์เป็นสมณะทูตออกไป มีข้อความตอนหนึ่งในหนังสือมหาวงศ์คือ พงศาวดารของเกาะลังกา โดยพรรณาวัวว่า "สุวรรณภูมิ เถเรเทวโสณ อุตตรเมวจ" แปลความว่า ไทพระโสณเถระกับพระอุตรไปยังสุวรรณภูมินักปราชญ์ทั้งหลายเห็นพ้องกับอาจารย์วิสเควิตส์ที่ว่า เริ่มตนแตรามัญประเทศ (คือเมืองมอญ) ไปจดเมืองตวน และตั้งแต่นั้นไปจนถึงปลายแหลมมาลาญเมืองนครปฐม น่าจะเป็นราชธานีของสุวรรณภูมิ และคงเรียกว่า สุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศควย

หลักฐานที่ปรากฏชี้ว่าเมืองนครปฐมเป็นเมืองที่พระพุทธศาสนามาเผยแพร่เป็นครั้งแรกนั้นก็คือ องค์พุทธเจดีย์ สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยเดียวกับครั้งพระเจ้าอโศกมหาราชยังครองราชสมบัติอยู่นั่นเอง เพราะลักษณะองค์เจดีย์นั้น เติมเป็นสตุปกกลมรูปทรง

คล้ายบาศระคว่ำ (โอคว่ำ) แบบสมัยจิเจดีย์ ในประเทศอินเดียที่พระเจ้าอโศกมหาราช
สร้างไว้และวัดที่สร้างขึ้นเป็นวัดแรกในประเทศไทย ก็คือ วัดพระปฐมเจดีย์นี้เอง
รูปทรงวงวัดหรือสมภวาร เจาวัดก็คือพระอรหันต์ ผู้นำพระพุทธรูปมาเผยแพร่ในยุคนั้น
ผู้สร้างพระเจดีย์องค์เดิม จะต้องเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ที่มีกำลังความสามารถมาก
และคงสร้างไว้ในเมืองหลวงควย พระสถูปองค์เดิมสูง 19 วา 2 ศอก (39 เมตร)
หลักฐานอื่น ๆ ที่พบมากได้แก่ พระสถูปต่าง ๆ ศิลาธรรมจักร จารึกพระธรรมเป็น
ภาษามคธ คือ คาคาเขมมา พระแทนพุทธรูป และรอยพระพุทธรูป ทำเป็นที่
สักการะแทนพระพุทธรูปในสมัยนั้น ยังไม่มีพระพุทธรูป ลักษณะขององค์พระเจดีย์ตอนบน
เป็นพุทธรูปสี่เหลี่ยมตั้งไว้มีฉัตรปักเป็นยอด ฐานพระสถูปเป็นรูปสี่เหลี่ยมรอบฐานทำ
เป็นที่เดินประทักษิณ มีรั้วล้อมรอบภายนอก ก่อด้วยอิฐชนิดเดียวกัน

เมื่อมีพระปฐมเจดีย์ ก็น่าจะมีสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ตามมา มีการปฏิบัติธรรมของ
พระสงฆ์เป็นครั้งคราวโดยเฉพาะในฤดูเข้าพรรษา สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ
ไคทรงกล่าวไว้ในหนังสือมรดกแห่งการสร้างวัดในประเทศไทย 3 วา... ที่ลาน
พระปฐมเจดีย์ ชาวเขาไคลองใหญ่ชุดหนึ่งที่มาถนบนขวาพระ ก็พบรากทองกุฏิพระ
สงฆ์แต่โบราณ... " ก็แสดงว่าวัดแรกของประเทศไทยก็คือวัดพระปฐมเจดีย์นี้เอง และ
กุฏิสมัยนั้นอยู่ทางคานขวาพระ

เมื่อนครปฐมไคเจริญและเสื่อมลง วัดพระปฐมเจดีย์ก็เช่นเดียวกัน ไค
ชาวุคทรุคโทรมกร่างไปตามสภาพบ้านเมือง จนกระทั่งถึงสมัยรัชกาลที่ 2 ในราชวงศ์
จักรี กุฏิของพระสงฆ์ไคย้ายมาอยู่ทางคานทิศเหนือขององค์พระปฐมเจดีย์ คือทางคาน
หน้าวิหารพระร่วงโรจนฤทธิ์ ศาลาการเปรียญอยู่บริเวณคานพระศรีมหาโพธิ์ หมุกกุฏิ
พระสงฆ์ ปุถุอยู่ทางคานตะวันตกของศาลาการเปรียญ ส่วนพระอุโบสถคงอยู่ ณ ที่
เดิมคือ คานตะวันออก ตรงกับพระอุโบสถในปัจจุบัน เพียงแต่ว่าตั้งอยู่กับพื้นดิน

การสร้างพระเจดีย์จะต้องบรรจุพระบรมสารีริกธาตุแน่นอน เพราะสมัยที่
พระเจ้าอโศกมหาราช ไคทรงมอบพระบรมสารีริกธาตุให้สมณฑลทุกสาย สมณฑลไหน
นั้น เมื่อประกาศพระพุทธศาสนา ณ ที่ไคเป็นหลักฐานมั่นคงแล้ว ก็สร้างพระเจดีย์เพื่อ
บรรจุพระบรมสารีริกธาตุเช่นเดียวกับที่พระองค์ไคทรงกระทำในชมพูทวีป

พระปฐมเจดีย์ได้รับการปฏิสังขรณ์มาหลายสมัยจากสถูปทรงโอคว่ำ คือ

1. สมัยสุวรรณภูมิ ตั้งแต่แรกสร้างปฐมเจดีย์ ราว พ.ศ. 350 - ราว พ.ศ. 1000
2. สมัยทวารวดี เป็นสมัยที่ก่อสร้างเพิ่มเติมองค์พระปฐมเจดีย์ตั้งแต่ ราว พ.ศ. 1000 จนถึง พ.ศ. 1600
3. สมัยพระปฐมเจดีย์ทศุโขไทรหม ตั้งแต่ พ.ศ. 1600 จนถึง พ.ศ. 2396 จนถึงสมัยปัจจุบัน

รูปพรรณสัณฐานขององค์พระปฐมเจดีย์องค์เดิม ๆ เป็นอย่างไรก็ขอให้พิจารณาครูปู่เขียนบนฝาผนังด้านองค์พระเจดีย์ และมีเจดีย์จำลองอย่างทางทิศใต้ใน เรื่องการสร้างองค์เจดีย์แต่เดิมนั้น มีเล่าสืบ ๆ กันมาเป็นตำนานอยู่หลายตำนานด้วยกัน คงจะยกจากเรื่องพระปฐมเจดีย์ของท่านเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ชำ บุนนาค) เรียบเรียงไว้แต่ปีฉลู พ.ศ. 2408 ซึ่งสำนักงานจัดทำประโยชน์และรักษาองค์พระปฐมเจดีย์ จัดพิมพ์เมื่อ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2516 เป็นตำนานฉบับพระยาราชสีมภากร และฉบับตาประชารอดโคเลาไวว่า

ท้าวสีการาช ครองเมืองศรีวิชัย (คือ เมืองนครชัยศรี) มีบุตรชายชื่อ พระยาภัง คอมาพระยาภังไครครองราชสมบัติแทนบิดาที่สวรรคตไป พระยาภังมีเหล้า มีพระกุมารองค์หนึ่ง โจรทนายว่า กุมารองค์นี้มีบุญญาธิการมาก แต่จะทำปิตุมาต พระยาภังจึงรับสั่งให้ทนายพาไปทิ้งเสีย ราชบุรุษก็นำกุมารไปทิ้งไว้ในป่าใหญ่ ข้างบ้าน ยายพรหม ยายพรหมก็ไถเลี้ยงกุมารไว้โดยไมทรทนายว่าเป็นบุตรของญูโต คอมายาย พรหมยกกุมารให้ยายหอมซึ่ง เป็นญาติเลี้ยงคอ เพราะครอบครัวของยายหอมไม่มีบุตร ยายหอมเลี้ยงกุมารไว้จนโตกุมารลาบยายขึ้นไปเมืองเหนือถึงสุโขทัย บังเอิญไปพบช้าง พระเจ้าแผ่นดินสุโขทัยอาละวาดสลัดหมอคความูไลแหงญูคนอยู่ แต่ไม่มีญูใดสามารถจับ ช้างนั้นได้ กุมารไปดูช้างก็อาละวาดคความูไลแหงกุมาร กุมารจึงขี่ช้างกตกลงไว้กับดิน คน ทั้งปวงจึงจับช้างได้ ความทราบถึงพระเจ้าแผ่นดินสุโขทัย จึงชุบเลี้ยงกุมารไว้ เป็น บุตรบุญธรรม จนกระทั่งเจริญวัยพอที่จะปกครอง เมืองได้ จึงจัดให้กุมารไปตั้งบ้าน

เจ้าเสมียง ไชยของสมณคุณไว เป็นอันมากแล้ว จึงยกมาตั้งอยู่บ้านเล่าไกรรวบรวม พลอีกประมาณสี่หมื่น ยกมาบ้านยายหอมมาตั้งอยู่ที่ป่าแดง แล้วมีหนังสือเขาไปถึง พระยาหงไ้พระยาหง ออกมากระทำยุทธหัตถีกัน

ในหนังสือบางเรื่องกล่าวว่า กุมาร เป็นบุตรบุญธรรมของพระยาราชนบุรี ซึ่งทุกปีจะต้องนำดอกไม้เงินดอกไม้ทอง ไปถวายพระยาหง เจ้าเมืองกาญจนบุรี กุมารบุญธรรมเห็นว่า เมืองราชบุรีไม่สมควรที่จะเป็นเมืองขึ้นใคร จึงขอให้หยุดส่งเครื่องบรรณาการไ้ พระยาหงเห็นว่า พระยาราชนบุรีเป็นขบถ จึงยกทัพลงมาจะจับพระยาราชนบุรีฆ่าเสีย พระยาราชนบุรีจึงให้บุตรบุญธรรมเป็นแม่ทัพออกรบศึกครั้งนี้ ในตำนานกล่าวว่า ครั้งนั้นสมณบวชอยู่ที่แขวง เมืองนครชัยศรี พระยาหงกับกุมารบุญธรรมไ้กระทำยุทธหัตถีกัน พระยาหงเสียที ถูกกุมารพันควยของาวคือชาคกับชาวพระที่นั่ง ที่ตรงนั้นจึงเรียกว่า ถนนชาค และเรียกตำบลนั้นว่าตำบลถนนชาค มาจนทุกวันนี้ กุมารจึงยกทัพไปตั้งอยู่ในเมืองกาญจนบุรี และครองการไ้พระมเหสีพระยาหง ซึ่งเป็นมารดาของตนเป็นภรรยา แต่ก็มีเหตุคลใจไ้ทราบว่าเป็นมารดาเสียก่อน ตอนนั้นตำนานเล่าว่า เทพยาคาเนรมิตเป็นแพะ บางแห่งว่าเป็น วิฬาร (แมว) แมลูกอนนอนขวางบันไดปราสาทของมเหสี : กุมาร เดินขึ้นบันไดขามสัตว์แมลูก ในขณะนั้นไ้ยินลูกสัตว์พูดกับแมวว่า "เราเป็นสัตว์คร้จาดาน ท่านจึงขามเราไป" แมลสัตว์จึงเสริมว่า "นับปะสาอะไรกับเราเป็นสัตว์คร้จาดาน แมมารดาของ ท่าน ๆ ยังจะเอาเป็นเมีย" สาเหตุนี้เองที่ไ้ทำให้กุมาร เกิดความสงสัยใจ เมื่อพบพระมเหสี กุมารจึงตั้งสัจอธิษฐานว่า ถ้าหญิงคนนี้เป็นมารดาจริง ขอให้หน้ามไห้ลออกจากถันห้กู ถ้าไม่ใช่ก็อย่าไ้เกิดปรากฏ เช่นนั้นออกมา ปรากฏว่ามีหน้ามไห้ลออกจากถันห้กูจริง เมื่อแมลูกรู้จักกันก็ทราบวาพระยาหงนั้น เป็นบิดาบัง เกิดเกล้าก็เสียใจไ้กรขยายหอมที่ไม้บอกไ้ทราบตั้งแต่นั้น จึงจับยายหอมฆ่าเสีย ยายหอมก่อนจะตายควยความเสียใจ ก็รำเหยไ้ให้ ครั้นตายแล้วแรงลงมากินศพยายหอม บานยายหอมก็เรียกว่าโคกยายหอมมาจนทุกวันนี้ เหตุนี้เองคนทั้งปวงจึง เรียกว่า พระยาพาน (พระยาพาล) เพราะฆ่าบิดาแล้วยังไม่พอขามไ้พระคุณคือ ยายหอมอีก แต่ตำนานบางเรื่องว่า ตอนเกิด เจ้าพ่กังานเอาพานทองรองรับทานาเลยกระทบพานเป็นแผล คนทั่วไปจึง เรียกว่า พระยาพาน ตั้งแต่นั้นมา

เหตุที่เป็นผู้ฆาตกรรมและย้ายหอมนี้เอง จึงเกิดคิดว่าจะรับกรรมหนัก เมื่อ พุทธศักราชล่วงไป 569 ปี จึงไปประชุมพระอรหันต์ และพระสงฆ์ทั้งปวงว่าจะทำ กุศลสิ่งใดกรรมนั้นจึงจะเบาลง ที่ประชุมมีมติให้สร้างพระเจดีย์ใหญ่ สูงชันกเขาเห็น กรรมจึงจะเบาบางลง พระอรหันต์ที่มาประชุมนั้นชื่อ พระสิริमानนท์ พระองค์ลีมาล ที่ประชุมพระอรหันต์ เรียกว่า ธรรมศาลามาจนทุกวันนี้

พระยาพนาโคกทำฐานเพื่อจะก่อเจดีย์ที่พระพุทธเจ้าเสด็จมาบรรทมในส่วน แทนไวทามมหาพรหม แล้วเอาของที่ดีสามโหมงแล้วตั้งกระหม่อมไปจนค่ำ มาหนุนไวโคก แทนบรรทม แล้วก่อเจดีย์ขึ้นเป็นลอมฟาง (คล้ายกองฟาง) สูงชันกเขาเห็น พร้อม กับบรรจุพระทันตธาตุ (พระเขี้ยวแก้ว) ไว้องค์หนึ่ง สร้างเสร็จถวายเขตแดนโดยรอบ ชั่วเสียงฆางรอง คำว่าสูงชันกเขาเห็น คงจะหมายถึง มองเห็นนักษัตรตัวแทนกเขา บินสูงจนเห็น เป็นจุดหรือระยะความสูงที่สุดที่นกเขาสามารถบินได้ ถ้าสูงกว่านั้นแล้วไม่ สามารถบินต่อไปได้ หรือคำว่า อาณาเขตชั่วเสียงฆางรอง คงจะไกลขนาด 3 - 4 กิโลเมตรในสมัยนั้น เพราะไม่มีเสียงยวดยานรบกวน คำว่า ของดีสามโหมงตั้งกระหม่อม ไปจนค่ำ ก็คงจะตั้งประมาณเกือบครึ่งวัน แต่ไม่ได้บอกว่าใช้เวลาใด จึงคาดคะเนยาก

มีกษัตริย์ปกครองต่อมาอีกหลายองค์ จนถึงสมัยพระเจ้าหงสาวดีแห่งเมือง มอญ มีพระราชประสงค์ของดีสามโหมงตั้งกระหม่อมไปจนค่ำ จึงยกทัพลงมาชุดของที่ตั้ง ไวโคกแทนพระบรรทม พอชุดลงไปถึงของ ของก็ทรุดลงไปพระเจดีย์ก็ทรุดลงไปควย เจ้าเมืองหงสาวดีเห็นว่า การกระทำของพระองค์ไม่สมควรแน่ คงจะเป็นบาปกรรม เพราะ เจ้าของคงจะไม่อนุญาต จึงให้ออกเป็นองค์ปรารภคตตั้งขึ้นบนหลังองค์ระฆัง เติม ที่พัง แต่ก็ยังสูงไม่เท่าเดิม

สำหรับตำนานพระปฐมเจดีย์ฉบับพระยามหาอรรณนิกร และฉบับนายทอง ก็ ได้เล่าถึงการสร้างพระปฐมเจดีย์ ซึ่งมีข้อความเกี่ยวข้องกับการสร้างพระประโทนเจดีย์ ควบ แต่สร้างเมื่อพุทธศักราชล่วงไป 1199 พรรษา ในหนังสือไตรภูมิพระร่วงก็บอก เวลาไวตรงกัน ตำบลยานพราหมณ์ก็มีมาก่อน เมืองนครชัยศรี เรียกยานพราหมณ์ว่ายาน โทณะพราหมณ์โทณะ คือ ทะนานทอง ที่ของพระบรมธาตุ พระพุทธเจ้า ซึ่งบรรจุไว้ในเรือหิน เมื่อพุทธศักราชล่วงไป 1133 พรรษา

เมื่อท้าวศรีสีหิทธิชัยสร้าง เมืองนครชัยศรี เป็น เมืองหลวง เจ้าเมืองลี้กาทอง
การทะนันทองจึงขอให้พระยาภักดีศิเระมาขอเมื่อชาวลังกาไว้มัสการ ท้าวศรีสีหิทธิชัย
ยินดีขอ เปลี่ยนกับพระบรมสารีริกธาตุทะนันทองหนึ่ง พระยาลี้กาทองก็ยินดีพระยาภักดีศิเระ
ก็รับพระบรมสารีริกธาตุมามอบให้พระยาศรีสีหิทธิชัย พระยาศรีสีหิทธิชัยจึงให้ขอทะนันทอง
ทองจากหมูปราหมณ์ หมูปราหมณ์ไม่ยอมให้ เพราะบรรพบุรุษของตนได้ตั้งไว้ว่าท้าว
พระยาสามราชและ เทวคานินทร์พรหมทานซึ่งเอาพระบรมสารีริกธาตุ ไปคืนแล้ว ยัง
เหลือแต่ทะนันทองไว้บูชาเท่านั้นถึงตอนนี้ ดูอานคงสงสัยว่าท้าวพระยาสามราชและ
เทวคานินทร์พรหมนั้นคือใครทำไมจึงมาซึ่งเอาพระบรมสารีริกธาตุไปได้ เรื่องนี้เป็นเรื่อง
ปาฏิหาริย์ของพระบรมธาตุ ท่านลองสอบถามท่านผู้รู้เอง เมื่อไม่กี่ทะนันทอง
พระยาศรีสีหิทธิชัยขัดเคืองมาก จึงยกทัพออกไปตั้ง เมืองอยู่ทางหากให้ชื่อว่า เมืองปาวัน
ท่านจึงให้สร้างพระปฐมไสยาสน์ขึ้นองค์หนึ่งใหญ่ยาวหมี่มา หรือจะเป็นพระปฐมเจดีย์
ความตอนนั้นก็ลาวไว้มัซัดเจน อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุมาบรรจุไว้ในนั้น แล้วหัก
หาญเอาทะนันทองให้พระยาภักดีศิเระนำไปถวายเจ้าเมืองลี้กาทอง เจ้าเมืองนำไป
บรรจุไว้ในสุวรรณเจดีย์แรกสร้างพระปฐมเจดีย์นั้น กล่าวหา พุทธศักราชล่วงไว้สี่สา
หนึ่ง (วัดสา มาจาก ฤคฺณ, ปี) ส่วนพระประโทณเจดีย์ สร้างเมื่อพุทธศักราชล่วง
ไว้ 1199 พรรษา โดยเจ้าเมืองละโว้ ชื่อ กากะวรรณคิรราช ไคกอพระเจดีย์
ลอมเรือนศิลา ครั้งนั้นพระยาภักดีศิเระ ครอง เมืองหลวงต่อแทนยโสธรและพระยา
ไสทองสม ครอง เมืองนครชัยศรี (คือนครปฐม) บางตำนานว่าครอง เมืองราชบุรี มี
เหตุฆ่าพระยาภักดีศิเระเป็นบิดา แล้วปลงพระมารดาของตัว รู้สึกสังเวชใจ จึง
คิดกันมาซ่อมแปลงวัดพระสังฆรัตนธาตุ พระอารามบ้านศาลา ที่พระยาศรีสีหิทธิชัยสร้าง
ไว้แต่ก่อน เรื่องต่อจากนี้ไปก็คล้ายกับเรื่องของพระยาราชสัมภากรและตาปะขาว
กล่าวไว้ กล่าวคือ มีผู้สร้างเพิ่มเติมพระปฐมเจดีย์เมื่อภายหลัง คือยอดปรางค์สร้าง
ซ้อนองค์พระสถูปเดิม แต่ในตำนานเรื่องพระยาภักดีศิเระเป็น เรื่องของมอญ เจ้า
พระยาพิพากรวงศ์และ ม.จ.สุภัทรทิศ ดิศกุล ในความเห็นว่าเป็นองค์ปรางค์
นั้นเป็นแบบเขมร จึงเข้าใจว่าเขมรน่าจะซ่อมแซมปรับปรุงขึ้นใหม่ให้เป็นแบบเขมร
ครั้งที่เขมรเป็นใหญ่ในดินแดนมอญ (ละว้า) ราว พ.ศ. 1500 เป็นต้นมา

องค์พระเจดีย์ทรงเห็นว่า ไม่มีพระเจดีย์ใดที่เก่าแก่และยิ่งใหญ่เท่าเจดีย์องค์นี้ ตั้งแต่
เสด็จไปพบเห็นมาทั่วประเทศไทย พระองค์ทรงเห็นว่า น่าจะบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ
ไว้เป็นแน่ หลังจากที่พระองค์เสด็จขึ้นสวดมนต์ บนลานพระปฐมเจดีย์แล้ว ทรง
อธิษฐานว่า ถ้าพระมหาเจดีย์นี้มีพระบรมธาตุบรรจุไว้ภายใน ขอเทพดาผู้รักษาจ
โคแบ่งไหสักสององค์ จะนำไปบรรจุไว้ในพระพุทธรูปที่สร้างใหม่ และในพระเวศีย์
เงิน เพื่อไว้บูชาในกรุงเทพฯ แล้วรับสั่งให้นายรัตนมหาดเล็ก นำฉอบใส่พานขึ้นไปยัง
ไว้ในโพรงพระเจดีย์ ทางด้านทิศตะวันออก ในตอนบ่ายวันที่จะเสด็จกลับ ก็ให้เชิญฉอบ
ลงมา ก็หาได้มีอะไรไม่

หลังจากที่ท่านเสด็จกลับไคประมาณเดือนเศษ คืนหนึ่งประมาณ 5 ทุ่ม ขณะ
ที่พระสงฆ์สวดมนต์ในหอวัดพระธาตุ ซึ่งพระองค์ทรงสร้างพระเนาว์รัศมีไว้องค์หนึ่ง
ปรากฏว่าพระสงฆ์สวดมนต์ไปใดครั้งหนึ่ง ก็มีกลิ่นควันสีแดง กลิ่นหอมเหมือนควันธูป
ควันนั้นมากขึ้น จนพระพุทธรูปแลดูแดง เหมือนสีนาก พระสงฆ์ทั้งปวงตกใจลุกไปดูควย
สำคัญว่าไฟไหม้แต่ก็ไม่เห็นอะไร จึงสวดมนต์ต่อไปจนจบ เมื่อสวดมนต์จบแล้ว ควันจาง
ลง จึงช่วยกันคนควาใครสูมไฟไว้ที่ไหนก็ไม่พบ รุ่งขึ้นไปกราบทูลให้ทราบ พระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้า จึงเสด็จทอดพระเนตรพระสัมพุทธมรณเฑียรองค์หนึ่ง ในพระเจดีย์
สุวรรณผลึกองค์หนึ่ง พระองค์มีศรัทธามากจึงจะทรงสถาปนาบูรณะปฏิสังขรณ์ องค์
พระปฐมเจดีย์ ควยมันพระทัยว่ามีพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าบรรจุอยู่ จึง
นำความกราบทูลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ พระเจ้าอยู่หัวไม่ทรงโปรดฯ เพราะ
ทรงเห็นว่า เป็นของอยู่ในป่ารก จะทำขึ้นก็ไม่เห็นเป็นประโยชน์ใด จึงทรงพระจินตนา
ไว้ว่า จะทรบูรณะปฏิสังขรณ์ให้จงได้

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ เสดวยราชย์ได้ 2 ปี โปรดให้เริ่มลง
มือก่อสร้างปฏิสังขรณ์องค์พระปฐมเจดีย์เป็นการใหญ่ ในปีแรก พ.ศ. 2395 โปรด
ให้สมเด็จพระยาพระบรมมหาประยุรวงศ์เป็นแม่กองจัดสร้าง ต่อมาเมื่อ พ.ศ.
2398 สมเด็จพระยาบรมมหาประยุรวงศ์ถึงแก่พิราลัย จึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระ
ยาทิพากรวงศ์มหาโกษาธิบดี เป็นแม่กองเจ้าของการจัดทำต่อไป

เมื่อวันอังคารที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2400 (เดือน 5 ขึ้น 9 ค่ำ ปีมะเมีย)
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินมายังวัดปฐมเจดีย์ และทรง
ทอดพระเนตรปฐมเจดีย์เป็นปฐมฤกษ์ ตามรูปแบบที่ช่างได้จัดทำถวาย โดยจัดทำกรอบองค์
ไวภายใน การเสด็จครั้งนี้เป็นครั้งแรกตั้งแต่เสด็จขึ้นครองราชย์ โดยเสด็จทางเรือ
ขึ้นที่วัดไชยพุกขมาลา ตอนนั้นคลองมหาสวัสดิ์ คลองเจดีย์ชุมชนยังไม่เสร็จ แล้ว
เสด็จทางชลมารคไปประทับแรมที่พลับพลาท่าหาด คับหนึ่ง วันรุ่งขึ้น คับวันพรที่
24 มีนาคม พ.ศ. 2400 (เดือน 5 ขึ้น 10 ค่ำ) เสด็จทางชลมารค ขึ้นที่คลอง
เจดีย์ชวาแล้ว เสด็จทางชลมารคถึงองค์พระปฐมเจดีย์ประทับที่พลับพลาบนลานพระปฐม
เจดีย์ พังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ จบแล้วเสด็จพระราชดำเนินประทับณ (เวียงเทียน)
แล้วจุกคอกไม้เพลิง กระทำสักการบูชา พอทรงจุกคอกแล้ว ก็เห็นดวงยอยออกมาจาก
ซุ้มคอกทางด้านทิศตะวันออก เป็นรัศมีขาวตกลงมาหลังพระวิหารพระไสยาสน์เก่า ซึ่งอยู่
ที่วิหารหลวง เคียงนี้ บรรดาญาติเขาเฝ้าได้เห็นเป็นอันมาก

วันพฤหัสบดี 25 มีนาคม พ.ศ. 2400 ทรงทอดพระเนตรปฐมเจดีย์เป็นพระฤกษ์
โปรดให้มีการ เวียงเทียน สมโภชต่าง ๆ พระราชทานเงินสามสิบชั่ง เป็นพระราชกุศล
และทรงโปรดทานแจกราษฎรที่มาชมพระบารมี ชาวราชการที่ตามเสด็จก็เกิดศรัทธา
บริจาคเงินโดยเสด็จพระราชกุศลทั่วทุกคน กับโปรดเกล้าฯ ให้ชายฉกรรจ์ที่อาศัยอยู่
ในบริเวณใกล้เคียงปฐมเจดีย์ถวายเป็นชาพระ 126 คน และทรงตั้งผู้ดูแลรักษาพระราช-
ทานนามว่า ขุนพุทธเกษมรักษา และผู้ช่วยพระราชนามว่า ขุนพุทธจักรรักษา
สมุหบัญชี พระราชนามว่า หมื่นฐานาภิบาล ทรงยกคานาและสมพัคสร (สมพัคสร
คือ อากที่เรียกเก็บ เป็นรายปีส่วนใหญ่เก็บจากคนไม่ขึ้นตน) ที่คลองคพระเป็นกัลปนา
(กัลปนา คือ สิ่งอื่นซึ่งเจ้าของอุทิศผลประโยชน์ให้แก่วัด, ส่วนบุญที่ผู้ทำอุทิศใหญ่ตาย)
ขึ้นวัด ทรงถวายนิตยภัคถวาย (นิตยภัค คือ อาหารหรือคาวอาหารที่ถวายภิกษุสามเณร
เป็นนิตย) แล้วเสด็จพระราชดำเนินกลับพระนคร

การปฏิสังขรณ์พระปฐมเจดีย์ สร้างเป็นเจดีย์ใหญ่หุ้มองค์เดิม เปลี่ยนจากอาคาร
ความีพุทธบัลลังก์ ฐานสี่เหลี่ยมซ้อนระฆัง มียอดคนพสุลและมีพระมหามงกุฎสวมไว้บน
ยอดองค์พระเจดีย์ประดับด้วย กระจเบื้องเคลือบสีเหลือง งามแวววาว มีขนาดสูง

3 เส้น 1 คืบ 6 นิ้ว (120.5 เมตร) ฐานโดยรอบยาว 5 เส้น 17 วา 3 ศอก (233 เมตร) รอบฐานองค์พระเจดีย์สร้างเป็นบา ๓ ชั้น หินกลมล้อมรอบเป็น 2 ชั้น ทั้ง 4 ทิศ มีพระวิหารและพระระเบียงต่อเชื่อมกันรอบพระเจดีย์ พร้อมกับสร้างพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ไว้ที่วิหารทั้ง 4 ทิศ ดังนี้

วิหารทิศตะวันออก เรียกว่า "พระวิหารหลวง" หอนอกประดิษฐานพระพุทธรูปปางศรีสุประทับนั่งขัดสมาธิอยู่ใต้ถุนโพธิ์บัลลังก์ ต้นโพธิ์เป็นภาพเขียนฝีมืองดงามเหมือนของจริงมาก ส่วนทองในพระวิหารหลวงปลอยไวโลง ๆ มีแผนบุชาเป็นของเก่าในรัชกาลที่ 4 ซึ่งเป็นที่นมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ในสมัยรัชกาลที่ 6 โปรดเกล้า ฯ โปรดให้วาครูปกครองพระปฐมเจดีย์ แสดงให้เห็นลักษณะขององค์เจดีย์ตั้งแต่สมัยเริ่มสร้างมาจนถึงปัจจุบัน ฉะนั้นทั้งสองข้างเป็นภาพวาครูบาทูคา นักพรต ฤาษี และพระยาครูททุกภาพประนมมือแสดงการสักการบูชาพระปฐมเจดีย์

ที่ระเบียงกลม (วิหารคด) ล้อมรอบองค์พระเจดีย์ภายในจวักกถารวมทุก หอง รอบนอกก่อนหอรระซังไว้เป็นระยะ ๆ มี 24 หอง ชั้นล่างก่อกำแพงถมดินเป็น กระเปาะขึ้นมาทั้ง 4 ทิศ บนกระเปาะคานตะวันออก ทำโรงธรรมและพระอุโบสถ คานใต้ประดิษฐานพระคันธารารู (พระพุทธรูปสี่ลาขา) ซึ่งไ้มาจากวัดพระสุเมรุ และจำลองพระปฐมเจดีย์ไว้ทางคานทิศตะวันออก หรือทางซ้ายของพระพุทธรคันธารารู ใต้จำลองรูปพระเจดีย์เมืองนครศรีธรรมราช ที่เรียกว่าพระบรมธาตุใหญ่

กระเปาะคานตะวันตก ชั้นบนใต้ประดิษฐานพระศรีมหาโพธิ์ ชั้นล่างประดิษฐานไม้สำคัญที่ควรสักการบูชา จะขอแทรกประวัติของไม้สำคัญซึ่งรวบรวมจากหนังสือพิศยศ และต้นไม้สำคัญในพุทธประวัติ ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และหนังสือปฐมโพธิ์กถาของกรมสมเด็จพระปรมาธิบดีชิโนรส (2505)

1. ต้นศรีมหาโพธิ์ เป็นต้นไม้สำคัญยิ่ง เพราะพระสัทธตเถได้ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระพุทเจ้า ไตรมไม้นี้ มีชื่อสามัญของอินเดียว่า Peepul of India ลังกาเรียก Bo Tree แสดงว่าไทยเรียกตามชาวลังกา ไม้วงศ์นี้มีมากในเมืองไทย เช่น ไทร กร่าง มะเคื่อ และอื่น ๆ อีกมาก แต่ไม่มีต้นโพธิ์ คงมีแต่ในเมืองไทย แห่งเดียว ต้นโพธิ์มีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Ficus religiosa* วงศ์ *Moraceae*

2. ต้นไทร (บีโครธ หรือชะปาลบีโครธ) เป็นต้นไม้ที่พระพุทธเจ้าประทับ
ไทร 7 วัน หลังจากประทับที่โคนโพธิ์แล้ว ต้นไทรมีชื่อสามัญว่า Banyan Tree
ชื่อพฤกษศาสตร์ว่า *Ficus benghalensis* Linn วงศ์ Moraceae วงศ์เดียวกับคน
มหาโพธิ์ ถิ่นกำเนิดอยู่ในอินเดีย ลังกา พม่า ไทย เขมร และลาว

3. ต้นจิก หรือมูจลินทร เป็นต้นไม้ที่พระพุทธเจ้าประทับไทร 7 วัน เพื่อ
เสวยวิมุตติสุขสมาบัติ อยู่ทางทิศตะวันตกของนครวิมมาโพธิ์ หลังจากประทับที่โคนไทรมาแล้ว
ภายใต้ต้นไม้นี้ ขึ้นมาชดถาย 7 รอบพระศัพัตถุ แล้วแผ่พังพานอันใหญ่ปกป้อง เมือง
บนพระเศียร ฝนก็ไม่ร่ว น้ำก็ไม่ท่วมถึงพระวรกาย เมื่อฝนตกได้ 3 วัน ฝนก็หาย
ต้นไม้ถิ่นกำเนิดอยู่ในอินเดีย ลังกา ไทย มีชื่อพฤกษศาสตร์ว่า *Barringtonia*
speciosa; Roxb. วงศ์ Lecythyidaceae

4. ต้นเกตุ (ราชายศนะ) อยู่ทางทิศใต้ของต้นจิก เป็นต้นไม้ที่พระพุทธเจ้า
ประทับไทรเสวยวิมุตติสุข 7 วัน เป็นอวสาร หลังจากประทับไทรจิกแล้ว ต้นเกตุ
มีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Manikara hexandra*, dub. วงศ์ Sapotaceae วงศ์
เดียวกับละมุดสีดาและพิทูล ถิ่นกำเนิดในถิ่นร้อนโดยเฉพาะ อินเดีย พม่า และไทย
ภายใต้ต้นไม้นี้ พระพุทธองค์ประทับศกก่อนสกุณง ของนายปุตสกลลิกะ พอลดาเกวียน
ตั้งแต่โคตรัสรู้ สิ้นปีแปดวัน มาเสวยพระกระยาหารในวันที่ 49 พระกระยาหาร คือ
ผลสมอ

5. ต้นกร่าง (พญาคคคโคธ) เป็นต้นไม้ที่พระพุทธองค์ประทับแล้วโดย
พระมหากัสสป เป็นครั้งแรก

6. ต้นสาละ (สาละรุกโข) เป็นต้นไม้ที่พระพุทธองค์ประทับที่โคนนิพพาน
และเป็นไม้ที่ประทับไทรก่อนตรัสรู้ ไม้นี้สกุลเดียวกับต้นรัง ทั้งหมดนี้เป็นไม้วงศ์เดียวกับ
ต้นสาละมีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Shorea robusta*, Gaertn วงศ์ Diptero-
capaceae ชื่อสามัญว่า Sal Tree หรือ Sal of India เป็นภาษาสันสกฤตคือ
สาละ นั่นเอง ต้นรังชื่อพฤกษศาสตร์ว่า *Pentacme siamensis*, Kurz วงศ์
Dipterocapaceae

7. กนหว่า (ไมชมพู) คนโม่เมื่อพระพุทธองค์ยังทรงพระเยาว์อยู่ตามเสด็จพระราชมารดาไปแรกนาขวัญ ไคประทับอยู่ในกรมโม่นี้ ทรงพิจารณากรรมฐานจนถึงขั้นปฐมญาณจนเกิดอัสภรย์หลายอย่าง จนแดนหินโม่ แม้พระอาทิตย์จะเคลื่อนย้ายไป เงามีไคเคลื่อนตามไปควบ และเมื่ออรุณเวลก็สลับไปทูลนิมนต์ภักตกิจ พระพุทธองค์เสด็จไปก่อนพระองค์จะเสด็จตามไปที่หลัง พระพุทธองค์เหาะไปนำเอาคนหว่าใหญ่ประจำท่วิปในป่าหิมพานต์แล้วเสด็จมาถึงก่อนอรุณเวลก็สลับจะไปถึง

8. คนอัมพวา (ไมมะม่วง) พระพุทธองค์ไคกระทำยมกปาฏิหาริย์ คือปาฏิหาริย์ที่แสดงเป็นคู้ ๆ ภายใตโม่นี้ ซึ่งเรียกว่า คัดห้ามพฤษ์ ทรงบันดาลท่อน้ำทอไฟออกจากส่วนของพระกาย ทรงเนรมิตรพระกายเปล่งรัศมี 6 อย่างเป็นคู้ ๆ กันไป

ยังมีคนโม่สำคัญอีกหลายชนิด ซึ่งผู้อ่านจะคนควาไคจากหนังสือ เรื่องพิศยศ และคนโม่สำคัญในพุทธประวัติ ของกรมวิชาการ พ.ศ. 2516

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯโปรดไคให้สร้างพระราชมังคลาภิเษกที่ประทับไว้คู่กันกับวัดชื่อว่า วัดปฐมนคร ปัจจุบันพระตำหนักไคปรับปรุงเป็นที่ทำการเทศบาลจังหวัดนครปฐม การที่สร้างขึ้นเป็นวัง เพราะเหตุเป็นเมืองโบราณ พระราชมังคลาภิเษกนั้นอยู่ทางทิศตะวันตกขององค์พระปฐมเจดีย์ ห่างประมาณ 30 เส้น เดิวนั้นมีศิกรามานของแสนชนักไปหมด จนไม่ปรากฏหลักฐานเลย คลองเจดีย์ขุดในสมัยนี้ ทรงตัดถนนสายหนึ่งไว้เสด็จในฤดูแล้ง ทั้งแกของสะเคาถึงวัง การสร้างยังไม่เสร็จ ก็เสด็จสวรรคตก่อนพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ไคโปรดไคปฏิสังขรณ์ต่อไป เมื่อพ.ศ. 2413 ไคเสด็จพระราชมารดาเป็นนายยกขอพระปฐมเจดีย์โปรดไคให้สังกระเบียงเคลือบสีเหลืองทองจากเมืองจีน มาประดับมหาสถ)ทั้งองค์ ซึ่งมาแล้วเสร็จในรัชกาลที่ 6

(เมืองนครไชยศรีไคย้ายกลับมาอยู่ในบริเวณพระปฐมเจดีย์ในรัชกาลที่ 5 แต่ก็ยังเป็นป่ารกอยู่ จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 6 เมื่อมีการตัดถนนมากขึ้นและสร้างที่ทำการของรัฐบาล สร้างสถานที่พักของข้าราชการ สร้างตลาด บริเวณพระปฐมเจดีย์ก็กลายเป็นศูนย์กลางของเมืองและเรียกว่า จังหวัดนครปฐม ในรัชกาลที่ 6 นี้เอง)

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้ปฏิสังขรณ์วิหาร
หลวงและให้เขียนภาพพระปฐมเจดีย์ ทั้งแท่งที่ป้อมคูกับภาพเทวคา ครุฑ นาค และ
และนักบวชในศาสนาต่าง ๆ ไว้ที่ผนังวิหาร ยังโปรดให้สร้างวิหารสำหรับประดิษฐาน
พระร่วงโรจนฤทธิ์ ซึ่งเก็บใค้อัญเชิญขึ้นส่วนพระเสียบ พระหัตถ์ และพระบาท ซึ่งเป็น
ศิลปสมัยสุโขทัยมาจากสวรรคโลก นำมาปฏิสังขรณ์จนเป็นพระพุทธรูปยืนที่สมบูรณ์ ทรง
มีพระราชนิพนธ์สรรเสริญให้บรรจุพระอังคารของพระองค์ไว้ในฐานของพระพุทธรูปองค์นี้
ด้วย และถวายพระนามพระพุทธรูปว่า "พระร่วงโรจนฤทธิ์ ศรีอินทราทิตย์บรมโกศ
มหาจักรพรรดิราชบุรุษนียบพิตร" ทรงโปรดให้สร้างพระอุโบสถวัดพระปฐมเจดีย์ และมา
เสด็จขึ้นในรัชกาลที่ 7 พระปฐมเจดีย์มีหน้าที่ธุรการขึ้นอยู่กับกระทรวงศึกษาธิการ หน้าที่
ทางวิชาการขึ้นอยู่กับกรมศิลปากร

การปฏิสังขรณ์องค์พระปฐมเจดีย์นั้น มีมาตั้งแต่พระมหากษัตริย์รัตนโกสินทร์
มาจนปัจจุบัน ก็ยังคงบูรณะซ่อมแซมกันอยู่เรื่อย ๆ และคงใ้คงประมาณเป็นจำนวน
มาก ๆ ก็ยังไม่เพียงพอ คณะกรรมการวัดพระปฐมเจดีย์ จึงได้จัดงานนมัสการองค์
พระปฐมเจดีย์ขึ้น ทุกปี เพื่อรวบรวมรายได้จากผู้มาทำบุญและผู้บริจาค เพื่อทำนุบำรุง
ปฏิสังขรณ์โบสถ์สถานที่สำคัญยิ่งของชาติไทยให้คงอยู่ชั่วนิรันดร์ โดยปกติจะจัดงาน
นมัสการระหว่างเดือนพฤศจิกายน หรือระหว่างกลางเดือน 12 ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า
งานกลางเดือน มีงานทั้งหมด 9 วัน 9 คืน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วทุกสารทิศ
ได้มากราบไหว้พนมัสการร่วมกันทำบุญ การจัดงานทุกครั้ง ทางคณะกรรมการวัดจะขอ
ให้ส่วนราชการทุกส่วนในจังหวัดให้ความร่วมมือด้วย มีการจัดนิทรรศการ เกี่ยวกับการ
ศึกษา เกี่ยวกับปากทองของประชาชน การแสดงต่าง ๆ ของนักเรียน และประชาชน
ข้าราชการตำรวจ ลูกเสือชาวบ้าน การแสดงสินค้าพื้นเมือง การแสดงผลงานของทุก
ส่วนราชการ การจัดประกวดแข่งขันหลายประเภท ฯลฯ เปิดโอกาสให้ประชาชน
นำสินค้าพื้นเมือง และสินค้าทางจังหวัดมาขาย มีมหรสพมากมาย นับเป็นการจัด
งานที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัดนครปฐมทีเดียว

วิหารคตรอบฐานเจดีย์ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

วิหารคตรอบฐานเจดีย์ เคยเป็นพิพิธภัณฑ์สถานสาขาของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เป็นที่รวบรวมโบราณวัตถุที่ขุดได้จากบริเวณพระปฐมเจดีย์ และวัดข้างเคียง ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 คราวย้ายเมืองนครชัยศรีจากตำบลทานา มาตั้งที่บริเวณพระปฐมเจดีย์ โบราณวัตถุและศิลปวัตถุส่วนมากมีอายุระหว่าง ศตวรรษที่ 11 - 16 เป็นศิลปะทวารวดีเมืองโบราณที่พบในจังหวัดนครปฐมมี 2 แห่ง คือเมืองโบราณที่พระประโทน ตั้งอยู่เกือบใจกลางเมือง และเมืองกำแพงแสน วัตถุโบราณที่ค้นพบมากมาย เช่น พระพุทธรูปที่ทำด้วยศิลา พระเศียรพระพุทธรูปที่ทำด้วยปูนปั้น ธรรมจักรทำด้วยศิลา ศีลาเจ้าหลัก ประเภทดินเผาที่มี เช่น พระเศียรพระพุทธรูปและเศียร เทวรูป จากลักษณะของฝีมือช่างสมัยนั้น ทำให้เราสันนิษฐานว่า คนในสมัยนั้นมีรูปร่างไม่สูงใหญ่กว่าคนในปัจจุบัน วงหน้ามีทั้งกลมและเหลี่ยม ริมฝีปากหนา ปลายคิ้วโค้งงอเข้าหากันที่สันจมูก มักสวมตุ้มหูที่ทำด้วยศิลา ทอง เงิน ขอบสวมสร้อยคอที่ทำด้วยลูกปัดแก้วและหินสีต่าง ๆ และลูกปัดทอง นุ่งผ้าโจงกระเบน นอกจากนี้ก็มีเครื่องใช้ที่ขุดพบอีกมาก เช่น ไหปากผาย ยังมีผู้พบ เหรียญเงินขนาดเล็ก เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.2 - 1.5 ซม. ที่พระประโทน อำเภอเมือง ฯ ศาสตราจารย์ยอร์ช เซเลส์ ผู้เชี่ยวชาญด้านอารยธรรมที่มีชื่อเสียงของโลก ได้กล่าวถึงเหรียญเงินนี้ว่า "ศรีทวารวดีศตวรรษที่ ๒" ซึ่งแปลว่า "บุตของพระราชอาณาจักรศรีทวารวดี" เงินตราของนครปฐมเป็นรูปสังข์และปราสาทแสดงว่าเป็นชาติที่เจริญมาแล้ว เช่นเดียวกับกรีกและโรมัน จึงเป็นเรื่องยืนยันว่าอาณาจักรทวารวดีมีจริง และมีพระมหากษัตริย์ปกครองอยู่หลายชั่วพระองค์ เหรียญเงินที่ค้นพบยังคง เก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

ในปีพ.ศ. 2511 ได้เริ่มก่อสร้างพิพิธภัณฑ์สถานหลังใหม่ขึ้นเป็นเอกเทศ อยู่ทางทิศใต้ขององค์พระปฐมเจดีย์ เป็นอาคารทรงไทยประยุกต์ 2 ชั้น จึงได้ย้ายวัตถุโบราณและศิลปวัตถุไว้ที่พิพิธภัณฑ์หลังใหม่ บริเวณพิพิธภัณฑ์แห่งใหม่นี้มีพื้นที่เป็นสายนี้อาคารที่คอยบริการให้ความรู้ ความสะดวกดีมาก ผู้ที่เข้าชมในพิพิธภัณฑ์สถานทั้ง 2 แห่ง จะไม่เคยได้รับความผิดหวังในความรู้และความเบิกบานใจ เพราะ

พระพุทธรูปศิลาขาวทั้ง 4 พระองค์ เป็นศิลปะสมัยทวารวดี เป็นที่เคารพ
นับถือของชาวไทยตลอดเวลามานานนับพันปี จึงขอให้ประชาชนทุกคนจงรวมใจกันปกป้อง
รักษาสมบัติล้ำค่านี้ไว้ ให้ยั่งยืนชั่วกาลนาน เป็นมิ่งขวัญของเราชาวไทยต่อไป อย่า
ให้ใครมาทำลายหรือลักลอบไปได้ เหมือนที่แล้ว ๆ มา

สำหรับซากโบราณสถานวัดพระเมรุ ขณะนี้เต็มไปด้วยหลุมและต้นไม้ขึ้นเต็ม
ไปหมด ตามมีผู้ดูแลรักษาอย่างแท้จริงสมควรเสมอ โบราณสถานแห่งนี้จะเป็นหลักฐานที่
สำคัญแห่งหนึ่งที่ยุติสนใจในการศึกษาประวัติศาสตร์และโบราณคดีได้อีกนาน

วัดพระประโทณเจดีย์

วัดพระประโทณเจดีย์ ตั้งอยู่ริมถนนเพชรเกษมฝั่งเหนือ ตำบลพระประโทณ
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม มีเนื้อที่ 74 ไร่ 6 งาน 88 ตารางวา อยู่ห่าง
จากองค์พระปฐมเจดีย์ไปทางตะวันออกเฉียงประมาณ 4 กิโลเมตร พระประโทณเจดีย์เป็น
โบราณสถานที่ใหญ่โต ยังปรากฏซากเนินใหญ่อยู่กลางวัด และมีผู้สร้างปราสาทซ้อนขึ้น
บนยอดเนินรอบ ๆ เป็นปราสาทมีบันไดขึ้นไปยังองค์ปราสาท ซึ่งสูงจากพื้นดินประมาณ
20 เมตร รอบเจดีย์มีกำแพงอิฐล้อมรอบกันเป็นระยะรั้วกันมาก เมื่อขึ้นไปบนเจดีย์
จะสามารถชมจังหวัดนครปฐมได้โดยรอบ ขณะนี้บริเวณวัดพระประโทณได้เปลี่ยนแปลง
จากเดิมมาก เมื่อมีถนนเพชรเกษมตัดผ่าน ทำให้ที่ดินของวัดถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน
ส่วนหนึ่งอยู่ทางใต้ของถนน เป็นย่านการค้าและอุตสาหกรรม ส่วนฝั่งที่ตั้งของวัด ก็
ได้เป็นสถานที่ราชการส่วนหนึ่ง คือ ที่ตั้งโรงเรียนวัดพระประโทณ ขององค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดนครปฐม ถัดออกไปทางตะวันออกเฉียงมีแนวให้ กรมอาชีวศึกษาตั้งวิทยาลัย
เทคนิคนครปฐม ใกล้วิทยาลัยเทคนิคไปทางก้านตะวันออกเฉียง มีเจดีย์เก่าแก่เจดีย์หนึ่ง
เรียกว่า เจดีย์จุลประโทน ปักหลักตั้งแคบๆ เหลือซากให้เห็นจนทุกวันนี้

ประวัติของวัดพระประโทณเจดีย์นี้ ตามตำนานเล่าสืบกันมาว่า ตำบลประ-
โทณ เป็นที่อยู่ของพราหมณ์ตระกูลหนึ่ง เรียกว่า "โทณพราหมณ์" เชื่อใจว่าพราหมณ์
ตระกูลนี้มาจากอินเดียมาทำการค้าขายในสุวรรณภูมิแล้วตั้งรกรากอยู่ที่นี้ พราหมณ์ตระกูล

นี้ไต่ถามว่า "ทะนานทอง" ที่โปรดพระบรมสารีริกธาตุมาถวาย ไคสร่าง เรือนหินเป็นที่
เก็บรักษาทะนานทอง และยังมีเรือนหินอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งอยู่ริมถนนเพชร เกษมทางคาม
ทิศเหนือกิโลเมตรที่ 53 - 54 เป็นโบราณสถานที่มีทวารากปรักหักพัง มีกองอิฐขนาดใหญ
เป็นเนินสูงกวาระดับ 2 - 3 วา เมื่อสมัยรัชกาลที่ 6 ไคยาร่างกำแพงแก้วสวนราชนคร
ที่ใกล้วัดพระประโศภ ไคชนอิฐหักเศษปูนมาถมทำถนนที่ตัดจากถนนประมไปสู่อำเภอวัด
พระประโศภเป็นจำนวนมาก

ตามตำนานเล่าว่า เมื่อ พ.ศ. 1133 ท้าวศรีวิหริชัยพรหมเทพ ผู้สร้าง
เมืองนครชัยศรี ไคขอทะนานทองจากพระมหามงกุฎเพื่อจะส่งไปแลกเปลี่ยนกับ
พระบรมสารีริกธาตุ จากพระเจ้าแผ่นดินลังกา จำนวนหนึ่งทะนาน แต่ได้รับการ
ปฏิเสธ เพราะถือเป็นของสูงศักดิ์สิทธิ์ที่เหลืออยู่อย่างเดียวที่บรรพบุรุษนำมาช้มา
มาจากอินเดีย ท้าวศรีวิหริชัยไคหาสัญญากับนางลังกาไปแล้ว และต้องการพระบรม
สารีริกธาตุมา จึงยกทัพไปแย่งเอาทะนานทองมาจนได้ และส่งไปลังกาเพื่อแลกเปลี่ยน
พระบรมสารีริกธาตุความสัญญา หลังจากนั้น ท้าวศรีวิหริไชโยไคสร้างพระปฐมไสยาสน์
องค์หนึ่ง ใหญ่ยาวสามทิวา หรือจะเป็นพระปฐมเจดีย์ไม่แน่ชัด แล้วนำพระบรมสารีริกธาตุ
มาบรรจุไว้

เมื่อพุทธศักราชล่วงไค 1199 พรรษา พระเจ้ากาละวรมณดิศราชเจ้า
เมืองละโว้ ไคขอพระเจดีย์ลอมเรือนศิลาที่บรรจุทะนานทองแล้ว ไคนามว่า พระ
ประโศภเจดีย์ เจดีย์องค์นี้สูง 50 เมตร ฐานสี่เหลี่ยมกว้างด้านละ 60 เมตร กอ
เพิ่มเติมสมัยรัชกาลที่ 4 ต่อมาเกือบ 100 ปีมานี้ องค์สุภเจดีย์ชำรุดทรุดโทรมลง
หลวงกรมการ (พวง) และนางวัง กรมการ (พริ้ง) สุวรรณรัตน์ไคสร่างยอดคสลัคไค
และทะนานจำลองขึ้นที่ กรุงเทพฯ ส่วนพระเชี้ยวแก้วนั้นสร้างจำลองและอัญเชิญมา
จากลังกาครั้งพระเจ้าปดุงทรงไค เสด็จไปราชการที่เมืองลังกา ตามทั้งสองรักไค
กับพระองค์มากจึงขอพระเชี้ยวแก้วมาไค ขณะมีพระคิษฐานอยู่ในพระอุโบสถ

พระประโศภเจดีย์เป็นของคู่มากับองค์พระปฐมเจดีย์ จากหลักฐานเอกสาร
เรื่องพระประโศภเจดีย์ เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2513 หม่อมเจ้าสุภัทรรคิษ คิศกุล
ทรงบรรยายให้คณะโบราณคดีว่า ไคคนพบศิลปทวาราวคิที่เมืองนครปฐมเป็นอันมาก

ซึ่งแสดงถึงการได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะอินเดียแบบคุปตะและหลังคุปตะ เขตตัวเมือง
ยังคงไม่พบ ต่อเมื่อมีการศึกษาจากภาพถ่ายทางอากาศ ก็สันนิษฐานว่า เมืองโบราณ
ที่นครปฐมนั้นตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของพระปฐมเจดีย์ ในปัจจุบัน คือตั้งอยู่บริเวณ
พระประโคมเจดีย์นี้เอง มีเจดีย์พระประโคมเป็นศูนย์กลาง ส่วนพระปฐมเจดีย์นั้นอยู่นอกเมือง
เพราะเป็นศาสนสถาน ซึ่งต้องการความสงบเงียบ ทานกล่าวไว้ว่า
เมืองสมัยทวารวดีซึ่งนครปฐมอยู่ตรงนี้นั้น เพราะใดคนพบร่องรอยมีคูล้อมรอบตัว
เมืองรูปไข่

ทุกวันนี้โบราณสถานแห่งนี้ มีนักท่องเที่ยวและนักศึกษามาชมเสมอ ทุกปี
จะมีงานนมัสการพร้อม ๆ กับงานนมัสการพระปฐมเจดีย์ เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันและ
คณะกรรมการวัดโคกพยายามปรับปรุงปฏิสังขรณ์ ตกแต่งบริเวณวัด คุ้มคนไม่ ถนน
หนทาง คุุระอากาศ เป็นระเบียบยิ่งขึ้น เพราะเล็งเห็นความสำคัญ อันจะนำมาซึ่ง
ความสุขทางใจแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครปฐมอย่างยิ่ง

เสมาธรรมจักร

ตามคัมภีร์พระพุทธศาสนากล่าวไว้ว่า พระเจ้าจักรพรรดิมีสมบัติสำคัญ
เรียกว่ารัตนะ มี 7 อย่างคือ จักรแก้ว ขางแก้ว มาแก้ว แก้วมณี นางแก้ว ชุน
คลังแก้ว และชุนพลแก้ว ใน 7 อย่างนี้ จักรแก้ว เป็นของส้าแกงพระบรมเชษานุภาพ
สำคัญที่สุด และดูเหมือนจักรแก้วหรือจักรรัตนะนี้แหละที่เป็นเหตุให้ใคร่ชื่อว่า เป็นพระ
เจ้าจักรพรรดิ

จักรรัตนะ หรือจักรแก้วหรือล่อแก้วนี้ ตามพระคัมภีร์บาลีบอกไว้ว่ามี
ก่าพันซี่ มีลม มีคุม บริบูรณ์ด้วยอาการทุกอย่าง เมื่อจักรรัตนะบังเกิดแก่พระราชา
องค์ใด พระราชาองค์นั้นก็ เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ

จักรรัตนะหรือล่อแก้วนี้เนคัมภีร์อรรถกถาพรรณนาลายความออกไปอีกยี่ค-
ย่าว แต่พอสรุปกล่าวไว้ว่าจักรรัตนะนั้นมีรูปเหมือนล่อรด คุมเป็นแกวอินทนิลทรง

กลาง คมสอง แสงสว่างออกเป็นวงกลมเหมือนพระจันทร์ทรงกลด รอบค้อมเป็นแผ่นเงิน มีที่กล่าวแล้วควยแก้ว 7 ประการ ทั้งพันที่ กำและที่มีลวดลายประดับต่าง ๆ กัน ส่วนวงล่อเป็นแก้วประพาฬสีสุกใส วงนอกของงกษุระระยะของกำ 10 ซี่ที่สอดเข้าไป นั้น มีท่อแก้วประพาฬค้อมขอบนอกของงกษุระระยะ รวม 100 ท่อ เมื่อจักรกัณเฑาะหมุนไปในอากาศ ท่อแก้วประพาฬเหล่านั้นจะกวมเกิดเป็นเสียงไพเราะดุจเสียง ปัญจุกริยางคดนตรีรับท่อนแก้วประพาฬแต่ละอันมีเสวตฉัตรห้อยเฟื้องคอกไม้แก้วมุกดา เมื่อจักรกัณเฑาะเวียนไปจะปรากฏคล้ายวงล่อ 3 อัน หมุนอยู่ภายในของกันละกัน

เมื่อโคจรถึงจักรกัณเฑาะ หรือล่อแก้ว ซึ่งเป็นสมบัติสูง เสริมพระบรมเชษานุภาพสำคัญยิ่งของพระเจ้าจักรพรรดิ มาโดยสังเขปเช่นนี้ ก็พอจะนึกเห็นกันได้ว่า พระเจ้าจักรพรรดิก็คือผู้ทำให้จักรหรือล่อหมุนไป ซึ่งในบางพระสูตรยังกล่าวเป็นตำนานไว้อีกว่า พระราชาจักรพรรดิ ผู้ประกอบควยธรรมทรงเป็นธรรมราชา เป็นผู้ทำให้จักรหมุนไปโดยธรรม จักรนั้นอันสัตว์มนุษย์ไร ๆ ผู้เป็นปรปักษ์ (ต่อพระเจ้าจักรพรรดิ) จะหมุนไม่ได้

เมื่อพระสิทธัตถราชกุมารไม่ต้องการประสงคสมบัติจักรพรรดิ และทรงปรารถนาจะเป็นพระพุทธเจ้า จึงเสด็จออกบรรพชาและทรงบำเพ็ญเพียร จนได้บรรลุ "พระอนุตตร สัมมาสัมโพธิ" พระองค์ก็เสด็จกลับมาสัมพุทธ หรือที่เราเรียกกันเป็นคำสามัญว่า พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าโคโปรดประทานเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระภิกษุปัญจวัคคีย์ คือพวกพระภิกษุ 5 องค์ ณอิสิปตนมฤคทายวันในเมืองพาราณสี เมื่อวันอาสาฬหบูชา คือเพ็ญเดือน 8

เทศนาครั้งแรกนี้เรียกกันว่า "ปฐมเทศนา" และเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงชี้เป็นปฐมเทศนานั้น เรียกว่า ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร แปลง่าย ๆ ก็ว่าพระสูตรว่าควยเรื่องพระพุทธเจ้าทรงหมุนล่อแห่งธรรมหรือธรรมจักร

การที่นำเอาเรื่องพระเจ้าจักรพรรดิ และจักรกัณเฑาะ หรือจักรแก้วมากล่าวน่าไว้อีกยาว ก็โดยประสงคจะให้เป็นที่กำหนดหมายไว้ ว่าพระเจ้าจักรพรรดินั้นทรงมีจักรกัณเฑาะเป็นเครื่องมือนำพระบรมเชษานุภาพ

ส่วนพระพุทธรูปเจ้า เมื่อครั้งเทศนาครั้งแรก ก็ทรงใช้ธรรมจักร เป็นเครื่องหมาย
มือแผ่พระธรรม เป็นตัวอย่าง เปรียบ เที่ยบกัน

ตอนที่พระพุทธรูปเจ้าทรงแสดงธรรมจักกับปวณสูตครั้งนี้ บรรดาพุทธศาสนิกชนทุก
สมัยถือ เป็น เหตุการณ์สำคัญอย่างยิ่ง ตอนที่ในพุทธประวัติซึ่ง เรียกกันว่า "ปาง"
เช่นเดียวกับอีก 3 ตอน คือ ปางประสูติ ปางทรมาน และ ปางปรินิพพาน

แต่การที่จะสร้างพระรูปพระพุทธรูปของ ครั้ง เป็นที่เคารพขึ้น ในประเทศอินเดีย
สมัยนั้น เป็นของค่อนข้าง บรรดาศิลปินของอินเดียจึงคิดหาวิธีสร้าง เป็นรูปภาพแสดง
เรื่องราวตามปาง เหล่านั้นขึ้นแทน โดยไม่ทำเป็นพระรูปพระพุทธรูป

ในเรื่องนี้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาภาณุรังษานุภาพ ได้ทรงนำเอาแนว
ความคิดของนักโบราณคดีชาวฝรั่ง เศรษฐาธิบายไว้ว่า "มูลเหตุของรูปภาพในพระพุท
ธศาสนา ศาสนาจารย์ยูนิแควร์ตรวจหลักฐานที่มีอยู่เห็นว่า เดิมจะเกิดขึ้น ณ ที่บริเวณเจดีย์
4 แห่ง คือ ที่ประสูติ ทรมาน ปฐมเทศนา และปรินิพพาน ก่อนที่อื่น ควรมีเงินคอก
ตราเป็นรูปคอกบัว เป็น เครื่องหมายที่ประสูติ รูปคนโพธิ์ เป็น เครื่องหมายที่ทรมาน รูป
ธรรมจักร เป็น เครื่องหมายที่ปฐมเทศนา และรูปสถูป เป็น เครื่องหมายที่ปรินิพพาน
ปรากฏว่าเป็นของ เก่าก่อน เจดีย์วัดฤๅษณ์ของพระเจ้าอโศกมหาราช ชานาน.....
ครั้นต่อมาตั้งแต่ พระเจ้าอโศกมหาราช ยกพระพุทธรูปขึ้น เป็นศาสนาสำหรับ
ประเทศและสร้าง เจดีย์วัดฤๅษณ์ใหญ่โตต่าง ๆ อันประกอบด้วยฝีมือช่าง พวกช่างเอา
เครื่องหมายใน เงินตรา นั้นมาคิดประกอบ เป็นลวดลายของ เจดีย์สถาน ในสมัยนั้นยัง
หาไม่มีให้ทำพระพุทธรูปจึงทำคอกบัว เป็น เครื่องหมายปางประสูติ บัลลังก์กับคนโพธิ์
เป็น เครื่องหมายปางทรมานธรรมจักร กับกวาง เป็น เครื่องหมายปางปฐมเทศนา พระ
สถูปเป็น เครื่องหมายปางปรินิพพาน" (สาส์นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาภาณุรังษานุภาพ
2478)

ลวดธรรมจักรที่นักปราชญ์ทางโบราณคดีได้พบว่ามีอายุเก่าที่สุด เขาใจว่า
ธรรมจักร เครื่องหมายพระรัตนตรัย ห้าลวดตัว ซึ่งประดิษฐานอยู่ในสิ่งใด 4 ตัวหัน
หน้าออกสูทิศทั้งสี่บนฐานกลม เนื้อบัวหัว เสาศิวของพระเจ้าอโศกมหาราช สร้าง
ขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้าอโศก เมื่อราวปลายพุทธศตวรรษที่ 3 แต่ต่อมาได้หักพัง

ศกจมดินอยู่ที่ตำบลสวนนาดี ใกล้เมืองพาราณสี เพิ่งขุดค้นพบเมื่อ พ.ศ. 2447 แฉวง
ลวดธรรมจักรหักเสียหาย ที่ฐานกลมรองรับเหนือบัวหัวเสา ตรงเสาสิงโตทั้ง 4 ลง
มานั้น มีวงลวดอีก 4 วง ประาทั้งสี่ด้าน ระหว่างวงลวดหลักเป็นรูปสัตว์
คั่นขวางลวดละตัวรวม 4 ตัว คือรูปช้าง รูปวัว รูปม้า และสิงโต (บางท่านอธิบาย
ว่าสัตว์ทั้งสี่นี้ เป็นสัตว์ประจำทิศสี่ในคัมภีร์ไตรภูมิฉบับรัชกาลที่ 1 มีกล่าวไว้ สรร
อโนคาทมิทางนำไหลออก 4 ทิศ ทิศตะวันออก ไหลออกจากปากธารสีห์ ทิศตะวันออก
ไหลออกจากปากช้าง ทิศเหนือไหลออกจากปากโต เรื่องนี้คงมาจากแนวความคิด
เดียวกัน)

ภาพของสัตว์ทั้งสี่นี้มอง เห็นว่ามีไคยหนึ่ง แต่มีท้าววังหรือเคียนท้าวอันแสดง
ให้เห็นว่าวงลวดเหล่านั้นกำลังหมุน มีไคยทุกเฉย ซึ่งรัฐบาลอินเดียสมัยนี้ ไคยารูป
บัวหัวเสามีสิงโต 4 ตัวนี้มาไซ เป็นสัญลักษณ์ของประเทศอินเดียในปัจจุบัน

นอกจากนี้มีเสาสิงโตทรงธรรมจักร เรียกว่า สิงหลคัมภีระ ตั้งอยู่ริมประตู
หรือโถงคานาโคของพระมหาสุปสาธุเจี๊ยกเสาหนึ่ง ต่อจากสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช
มาก็มีลวดธรรมจักรซึ่งจำหลักอยู่บนเสาประตูหรือโถงของพระมหาสุปสาธุเจี๊ยก
มีอายุอยู่ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 4-5 คือราว 2,000 กว่าปีมาแล้ว

ต่อมาในสมัยคันธาระ (พ.ศ. 500-1050) เมื่อศิลปินเชื้อสายกรีกได้คิด
สร้างพระรูปพระพุทธรูปขึ้นโดยตรงแล้ว จึงสร้างรูปปางปฐมเทศนาเป็นรูปพระ
พุทธรูปทรงกลมคัมภีระสองพระองค์ ประทับนั่งขัดสมาธิเพราะบนพระแท่นนั้นพระ
พิภตรถมคำไปทางขวา พระหัตถ์ขวาทรงถือธรรมจักรอยู่ระเคียบพระชานุกาดังทรงยืน
ธรรมจักรนั้นให้แก่พระปัจจุวัคคีย์ ซึ่งนั่งอยู่ข้างพระแท่นคานขวา 2 องค์ อีก 3 องค์
นั่งอยู่ทางซ้ายของพระแท่น ที่หน้าพระแท่นมีรูปวางหมอบ 1 ตัว หันหัวเหลิยหลัง

แต่ต่อมาในสมัยอมรวดี (พ.ศ. 700-850) ทำพระพุทธรูปปางนี้เป็นพระ
พุทธรูปทรงกลมคัมภีระองค์เปิดพระองค์เปิดพระอังสาขวา ประทับนั่งขัดสมาธิราบบนพระแท่น
ยกพระหัตถ์ขวา ซึ่งแบฝ่าพระหัตถ์หันออกข้างนอกในระเคียบพระอังสา ส่วนพระหัตถ์
ซ้ายหันฝ่าพระหัตถ์เข้าเป็นท่าทรงกำจีวรอยู่ระเคียบพระอุระซ้าย พระปัจจุวัคคีย์นั่งอยู่
ทางเบื้องขวาพระแท่น 2 องค์ ทางเบื้องซ้าย 3 องค์ที่หน้าพระแท่นมีวาง 2 ตัวหัน

หน้าเขาหากัน (ไม่มีธรรมจักร) แต่พระพุทธรูปปางนี้ ในสมัยคุปตะ (ระหว่าง พ.ศ. 850-1150) ทำเป็นรูปพระพุทธรูปประทับนั่งบนพระแท่น ทรงห้อยพระบาท ทั้งสองลงอย่างหนึ่ง เกาอย่างหนึ่ง ชักสมาธิบ้าง ทรงยกพระหัตถ์ขวาจับเป็นวงหมายถึง ธรรมจักร และพระหัตถ์ซ้ายจับนิ้วพระหัตถ์เป็นทากำลังทรงหมุนอยู่ทรงพระอุระ และมีรูปธรรมจักรหันทางแบนออก อยู่ ณ บัว เบื้องล่างใต้พระบาทลงมา หรืออาจทำเป็น พระพุทธรูปนั่งชักสมาธิ ก็ทำรูปธรรมจักรหันด้านสั้นงออกข้าง หันทางส่วนแบนออก บ้าง มีรูปคนนี้ ประนมมือตรงหน้าพระแท่นหันด้านข้างออกอยู่สองฟากธรรมจักรข้างละ 3 คน รวม 6 คน (กล่าวกันว่าที่ทำเป็น 6 คนนั้น เป็นรูปพระปัญจวัคคีย์ 5 องค์ กับรูป คนสร้างพระพุทธรูปปางนี้อีก 1 จึงเป็น 6 คน)

เบื้องหน้าธรรมจักรออกมา มีวงกลมรอบเหลี่ยมหลังข้างละตัว นอกนั้นก็ มี ลวดลายประดับบ้าง ทำเป็นภาพประกอบบาง ตาง ๆ กันออกไปที่มีรูปวางอยู่ควาย ก็เพื่อให้อุบายในใจว่ากำลังทรงประทานปฐมเทศนาในมคทายวัน แต่ที่สำคัญก็คือรูป ธรรมจักร จำหลักบนแผ่นหิน ทำเป็นภาพลายนูนต่ำบาง นูนสูงบ้าง และมีภาพจำหลักอื่น ประกอบหรือจำหลักประกอบกับภาพอื่น มีภาพพระพุทธรูปทรงประทานเทศนาเป็นคนที่ ปรากฏว่าจำหลักเป็นธรรมจักร หรือรูปวงล้อลอยตัวโดยเฉพาะ เช่น ลอธรรมจักรที่ พบในประเทศไทยคงมีแต่ธรรมจักร เนื้อหิวสังโต 4 ตัว ซึ่งขุดพบที่สารนาถ และธรรม จักรบนสิงหสถัมภะ ที่สาญจี

ลอธรรมจักรที่พบและรู้จักกันในประเทศไทยนั้น เขาใจว่าเริ่มแต่ครั้งรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งโปรดให้ขุดแต่งบูรณะพระปฐมเจดีย์ ในรัชกาลที่ 4 ปรากฏว่าขุดพบธรรมจักรหรือวงล้อศิลา ในบริเวณพระปฐมเจดีย์ เป็นจำนวนหลายอัน ซึ่งบางอันแตกหัก ชิ้นส่วนสูญหายไป ที่ยังอยู่ครบถ้วนสมบูรณ์ก็ยังมี แต่ละอันมีลายประดับมากขายน้อยบ้าง

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ ได้ทรงนิพนธ์ถึง ธรรมจักรหรือวงล้อเหล่านี้ไว้ในเรื่องพระปฐมเจดีย์ มีความตอนหนึ่งว่า

"เขาขุดโคจักรศิลาที่ถนนแท่นท้าวชาพระไว้ในวัดเก่า ๆ จมอยู่ใต้ดินมี หลายอัน นี้ก็รู้ไควาแตกอนัน เห็นจะเป็น เมืองใหญ่โต ไทบุลย์ควยโกโดยไอศวรรย์

สมบัติ เป็น เมืองอันพระมหากษัตริย์ปกครองครอบครอง เห็นท่านผู้เป็นเจ้าของจักรสำคัญคือ
ว่าสมบัติของเราไว้จักรโตใหญ่อยู่แล้วยังขาดอยู่แต่จักร แกวยังหาไม่ จึงไต่หาจักร
ศิลาบูชาพระรัตนตรัยในเวลานั้นควมหวังหาผลเป็นสำคัญของท่านผู้ครอบครองแผ่นดิน
อีกอย่างหนึ่งจะทำไว้ให้เห็นว่าเมืองนี้เป็นสุทัศน์เทพนคร เมื่อถึงศาสนกาลนี้ไฉนนาม
กรว่าเมืองกุสินารา เป็นมงคลประเทศปรากฏเล่าลือมาจนกาลบัดนี้ ว่าเป็นที่เกิด
ที่มีแห่งพระเจ้าจักรพรรดิมาแต่ก่อน จักรกษัตริย์จึงไต่หัดซ่อนลับจมอยู่โคกหิน (เรื่อง
พระปฐมเจดีย์ฉบับกรมศิลปากรตรวจสอบชำระใหม่ พ.ศ. 2506)

ธรรมจักรหรือวงล้อเหล่านี้ ต่อมาได้นำมาเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
กรุงเทพฯ บาง จัดตั้งแสดงไว้ที่ระเบียงด้านตะวันตกของพระปฐมเจดีย์บาง
เก็บไว้ในพิพิธภัณฑสถานพระปฐมเจดีย์บาง

วงล้อศิลาหรือธรรมจักรดังกล่าวนี้ท่านศาสตราจารย์ อธิบาย
ไว้ว่า "เนื่องจากได้ค้นพบรูปวงล้อศิลาเหล่านี้จึงทำให้คิดกันว่า วงล้อ
เหล่านี้คงหมายถึงธรรมจักร ซึ่งพระพุทธองค์ทรงหมุน (คือ สัจสอน) เมื่อประทาน
ปฐมเทศนา ณ มฤคทายวัน" (ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ 2 พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2506
น. 46-47)

ธรรมจักรหรือวงล้อที่ทำด้วยศิลาตามที่พบเห็นแล้วนั้น มีขนาดต่าง ๆ กัน
อันใหญ่ที่สุดวัดผ่านศูนย์กลาง 1.95 เมตร เวลานี้จัดตั้งอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
พระนครอันเล็ก ๆ ก็มีอยู่ในพิพิธภัณฑสถานพระปฐมเจดีย์หลายล้อ แต่ชำรุดทุกล้อ
และมีอยู่ล้อหนึ่ง (ชำรุด) เวลานี้อยู่ในพิพิธภัณฑสถาน อุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี วัด
ผ่านศูนย์กลาง 45 เซนติเมตร ธรรมจักรทั้งล้อใหญ่ล้อเล็กมีลวดลายประดับตามซี่ก่า
วงล้อ วงคุม และฐานที่ตั้ง จั่วหลัก และประดับรูลายไวค่าง ๆ กันบางวงล้อก็ฉลุทะลุ
เป็นช่องโปร่งระหว่างซี่ก่า

ที่น่าสนใจก็คือ ซี่ก่าของวงล้อหรือธรรมจักรนี้มีจำนวนต่าง ๆ กัน และ
เนื่องจากวงล้อแต่ละอันมีจำนวนซี่ก่าแตกต่างกันนี้เอง จึงชวนให้นักเล่นธรรมะชาวไทย
ขบคิดหาหลักธรรมต่าง ๆ เขาประกอบ เพื่อหาคำอธิบาย เช่น วงล้อมีก่า 8 ซี่ก่าหมายถึง
ถึงอริยมรรค 8 วงล้อที่มีก่า 12 ซี่ก่าหมายถึงถึงอากาโร 12 ที่กล่าวว่า "ทวารทวาร"

ไว้ในธรรมจักรที่ปวัตตนสูตร ที่มีค่า 16 ซี่ ก็ว่าหมายถึงโสฬสธรรมหรืออาการ 16 ของ อริยสัจสี่ แต่ธรรมจักรหรือวงล้อศิลาที่พบมาเวลานั้น มีซี่มีแต่ลวดที่มีจำนวนค่า เพียง 8 ซี่ 12 ซี่ และ 16 ซี่เท่านั้น หากแต่มีจำนวน 14 ซี่ก็มี, 15 ซี่ก็มี, 17 ซี่ ก็มี, 18 ซี่ก็มี, 21 ซี่ก็มี, 22 ซี่ก็มี, 24 ซี่ก็มี, 26 ซี่ก็มี, 32 ซี่ก็มี, 35 ซี่ก็มี และ 36 ซี่ก็มี มีหน้ากว้างลวดอันเดียวกัน แต่พาสี่ค่าแต่ละค่านับจำนวนไม่เท่ากันก็มี ถ้าจะพาดเพียรขบคิดหาหัวข้อธรรมเขาประกอบคำอธิบายให้ลงตัวไปจำนวนเท่ากัน ซี่ค่าของวงลวดนั้น ๆ ก็เชื่อว่าคงจะพาดเพียรขบคิดค้นหาจนจนได้ แต่ก็คงจะเลอะเทอะ เลื่อนลอยไม่เป็นหลักเกณฑ์ที่จะพึงยึดถือให้เกิดสาระอันใด จึงเข้าใจว่าช่างที่สร้าง วงล้อหรือธรรมจักรศิลาขึ้นไว้อาจมีใต้งหมายจะทำซี่ค่าให้มีจำนวนเท่ากับหลักธรรม ขอนั้นขอนี้ หากแต่คงคิดประคินรู้ให้เป็นเครื่องหมายแทนพระธรรมจักร ซึ่งพระพุทธเจ้า คริสต์ เทศนาและพระธรรมจักรที่พระพุทธเจ้าโปรดเทศนานั้น ก็ตรัสไว้ตรงตัวอยู่แล้วว่า ธรรมจักรปวัตตนสูตร ซึ่งแปลได้ว่า พระสูตรว่าด้วยการหมุนล่อแห่งธรรม หมายความว่า ธรรมจักรหรือล่อแห่งธรรมนี้ไม่มีที่ตั้งอยู่เฉย ๆ แต่หมุนเวียนไป ซึ่งในพระสูตร นั้นเองก็บอกไว้แล้วว่า "ธรรมจักรประเสริฐยิ่ง ที่สมณะ หรือพราหมณ์ หรือเทวดา หรือมาร หรือพรหม หรือใคร ๆ ในโลก หมุนกันไม่ไค้นั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรง หมุนไค้แล้ว" เมื่อช่างมาประคินรู้สร้างขึ้นเป็นวงล้อ เป็นสัญลักษณ์ประทานปฐมเทศนา ก็คงมุ่งหมายให้คนดูเห็นว่า ล้อกำลังหมุนไป เมื่อวงล้อมันหมุน สายตาของเราที่มอง อยู่มองก็จะเห็นจำนวนของซี่ค่าแตกต่างกันไป สุดแต่สายตาจะกำหนดไค้แต่การ เขียนภาพ หรือทำรูปซึ่ง เป็นของตั้งอยู่กับที่ จะทำให้เห็นเป็นหมุนไค้ได้อย่างไร เขาคงคิดกันมาแล้ว ขอนี้ถ้าพิจารณาโดยอาศัยหลักศิลปทางจิตรกรรมและประติมากรรมเขาประกอบกับข้อ ถวามในพระบาลีที่กล่าวข้างตน และสังเกตให้ไค้ จะเห็นลายกระหนกที่ขอบวงชั้นนอก ของธรรมจักรหรือวงล้อศิลาบางอัน ช่างเขาทำอย่างมีความหมาย คือทำเป็นลายกระหนก เอนลู่ไปมารอบ ๆ วง แสดงว่าล้อหรือธรรมจักรนั้นกำลังหมุนไป มีไค้หยุดนิ่ง อาจหมุน เป็นอนุโลมปฏิโลมก็ไค้

และที่น้ำสังเกตอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ ธรรมจักรทุกล่อ จำหลักเป็นฐานที่ตั้งติด อยู่ในตัว แต่บางล่อก็ทำเป็นแกนละลายกับจะเสียบตั้งลงในฐานรองรับอันอื่น ฐานที่ตั้ง

คิดล่อนั้นบางอันก็ทำหลักเป็นบัวหงายบัวคว่ำ บางอันที่เป็นบัวหงายก็ทำหลักกลีบบัว เสี้ย
ยาว เพื่อยอมอง कुछลายหอยแครง บางอันก็ทำเป็นลายกานช कुछบางอันก็ทำเป็นลวดลาย
อย่างอื่น และบางอันก็ทำเป็นลายกระหนกสูงขึ้นมา ปีที่เก่ากลางจนถึงขอบค้อม มีลวด
ธรรมจักรอยู่ 2 ลอด ที่ฐานคานตั้งทำเป็นรูปเทวดานั่งชกสมาธิราบ มือทั้งสองถือกาน
ช कुछบัวค้อมข้างละดอกยกขึ้นเหนือ บาททั้งสอง ซึ่งท่านผู้บางท่านอธิบายว่าเป็นรูป
อรุณเทพบุตร และมีอยู่ลวดหนึ่งที่ข้างทั้งสองของอรุณเทพบุตรนั้น จำหลักเป็นรูปคนแกระ
หรือกุมภภัณฑ์ เอาหลังยันแบกของกลางของวงลวดข้างละตน กับมีฐานของธรรมจักรขึ้น
แตกหัก แยกตรงที่เป็นรูปอรุณเทพบุตร หรือบางท่านว่าเป็นรูปครุฑ ถือดอกบัว ยัง
อยู่ค่อนข้างสมบูรณ์ ตั้งอยู่ที่ระเบียงพระปฐมเจดีย์ อีกชั้นหนึ่ง กับชุกพบที่เนินโลกเจดีย์
ทางทิศตะวันออกของเมืองเก่ากำแพงแสน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม อีก
ลวดหนึ่ง ที่ฐานศิลา 4 เหลี่ยมจารึกคาถาภาษาบาลี ว่า

สจฺจจิจฺจกตฺตฺตฺตํ จตุธา จตุธา กตฺ คิวฺภูทฺทฺวาทสกาภา ฐมฺมจกฺกํ มฺหเสสิโน

แปลว่า ธรรมจักร ของพระ (พุทธเจ้า) ผู้แสวงหาพระคุณอันยิ่งใหญ่
หน้า (ซีก้า) ให้เป็นสี่ (คือ ทฤษ สมุทัย นิโรธ มรรค) มีญาณรู้ สัจจะ รูที่ควรทำ
รูที่ท่าแล้ว หมุนไป 3 รอบ จึงเป็นอาการ 12

ลักษณะของลวดลายในลวดธรรมจักรดังกล่าวนี้ นักโบราณคดีวินิจฉัยกันว่า
ธรรมจักรในเมืองไทย เป็นของทำขึ้นในสมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 11-16) เพราะ
ส่วนใหญ่คล้ายกับลวดลายสมัยราชวงศ์คุปตะในอินเดียจากกระนั้นก็แสดงว่าได้มีผู้นำเอา
แบบอย่างวัฒนธรรมของอินเดียโบราณเข้ามาสู่ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคนี้
อย่างน้อยก็ในสมัยราชวงศ์คุปตะในอินเดีย ระหว่าง พ.ศ. 850 - 1150 หรือถัดมา

2.4 - สถานที่ที่น่าสนใจ ศึกษา

พระราชวังสนามจันทร์

พระราชวังสนามจันทร์ อยู่ห่างจากองค์พระปฐมเจดีย์ไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 2 กิโลเมตร มีบางท่านเข้าใจว่า สถานที่นี้เคยเป็นวังเก่าของพระเจ้าแผ่นดินที่เคยครอบครองนครปฐม มาตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิ ทวาราวดี แท้จริงมีอาณาบริเวณใกล้เคียงกันอยู่ ทางทิศตะวันออกของพระราชวังนี้ ขณะนี้ไม่มีซากโบราณสถานอยู่เลย เพราะกลายเป็นตึกรามบานของเติมไปหมด

ในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นยังทรงดำรงตำแหน่งเป็นพระบรมโอรสาธิราช ทรงเห็นว่า นครปฐม เป็น เมืองที่เหมาะสมสำหรับเสด็จไปแปรพระราชฐาน เพื่อประทับพักผ่อนพระอิริยาบถ เพราะร่มเย็นเต็มไปด้วยธรรมชาติที่งดงาม อากาศบริสุทธิ์ ปราศจากเครื่องรบกวนพระราชหฤทัย ครั้งแรกได้สร้าง เป็นพลับพลาที่ประทับชั่วคราว อยู่ในคลอง บริเวณมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ปัจจุบัน โดยที่จากราษฎรซึ่งยังเป็นไร่นาและป่า โดยพระองค์ให้ราคาสูงกวาราคาที่ซื้อขายกัน ราษฎรยินดีขายให้พระองค์มีจำนวน 888 ไร่ 3 งาน 24 ตารางวา พระองค์มีพระราชประสงค์อีกประการหนึ่งคือ ต้องการสร้างพระราชวังประทับที่จังหวัดนครปฐม เพราะเห็นว่าเป็น เมืองที่มีชัยภูมิเหมาะในการต่อต้านข้าศึก หรือในยามประเทศชาติเกิดวิกฤตกาล ทรงรับสั่งว่า พระองค์เชื่อกอเหตุการณ์เมื่อ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2436 ที่ฝรั่งเศสรุกกล้าอธิปไตย นำเรือรบ 2 ลำหลวงเข้ามาทางปากอ่าว ไคยงเข้ามาทางป้อมพระจุล ำ ถูกคนบนฝั่งตาย พอไทยจะยิงป้องกัน ก็ถูกเรือรบฝรั่งเศสเข้าเกยหาด ในที่สุดไทยต้องถูปรับเสียพระราชทรัพย์แผ่นดิน ต้องเสียเงินแสนจันทบุรีฤกษ์ (กฎเทศการณ พ.ศ. 112 พระองค์จึงทรงพระราชดำริ สร้างพระราชวังสนามจันทร์ไว้ เป็นเมืองหลวงที่ 2 เมื่อบานเมืองเกิดวิกฤตกาล จะย้ายมาประทับนครปฐม

พระองค์ได้ดำเนินการสร้างพระราชวังสนามจันทร์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2450 โดยมอบให้หลวงพิทักษ์มานพ (น้อย ต่อมาเลื่อนยศเป็นพระยาสิทธิประสิทธิ์) ดำเนินการสร้าง

เสร็จพระราชทานนามว่า "พระราชวังสนามจันทร์" ตามชื่อของสระน้ำจันทร์ ที่เป็นสระโบราณอยู่หน้าโบสถ์พราหมณ์ มีอาณาเขตทิศเหนือจรดถนนเหนือวัง ทิศใ้จจรดถนนทรงพล ทิศตะวันตกจรดถนนมาดัยแมน ถนนโดยรอบพระราชวังสร้างขึ้นภายหลังพระราชวังเสร็จแล้ว ตรงกลางเป็นสนามวงกลมกว้าง เป็นที่ประดิษฐานเทวาลัยพระพิฆเนศวร ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งศิลป์ มีคู่อ้อมรอบพระราชวังดังที่ปรากฏในปัจจุบันนี้ คืออ่าวคูที่พระองค์ใหญ่ขุดขยายใหม่รอบพระราชวัง เพราะพระองค์ทรงสันนิษฐานว่า เคมคง เป็นบางส่วนของคูเมืองโบราณ พระที่นั่งต่าง ๆ ที่พระองค์สร้างขึ้นที่ปรากฏอยู่มีดังนี้

1. พระที่นั่งพิมานปฐม เป็นตึก 2 ชั้น ทรงโ้ไขเป็นที่ประทับตั้งแ้กยั้งไม้โค่ขึ้นครองราชย์ หองต่าง ๆ บนพระที่นั่ง มีหองบรรทม หองสรง หองบรรณาคม หองฎษา หองเสวย หองพระ พระที่นั่งนี้ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของศาลากลางจังหวัด

2. พระที่นั่งอภิรมย์ฤดี อยู่ตอจากพระที่นั่งพิมานปฐมออกไปทางทิศใ้ของพระที่นั่งองค์แรก ขณะนี้เป็นที่ทำการศาลากลางจังหวัดนครปฐม

3. พระที่นั่งวัชรวิรมยา เป็นพระที่นั่งที่ทรงสร้างขึ้นใหม่ พ.ศ. 2460 เป็นแบบทรงไทย 2 ชั้น หลังคามุงกระเบื้องเคลือบสีสวยงาม มีช่อฟ้าใบระกา เป็นพระที่นั่งพิมานปฐมไปทางทิศเหนือ ติดต่อกับพระที่นั่งสามัคคีมุขมาศรบ เมื่อพระองค์ทรงครองราชย์แล้ว ส่วนใหญ่ทรงโ้ไขเป็นที่บรรทม ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของศาลากลางจังหวัด

4. พระที่นั่งสามัคคีมุขมาศ เป็นที่เสร็จออกขุนนาง และแสดงโ้ชนคามโอกาส โ้ไขเป็นที่ประชุมของทางราชการ และโ้ไขประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญ ภายในพระที่นั่งวัชรวิรมยา และพระที่นั่งสามัคคีมุขมาศ คามเสาและเพดานมีลวดลาย เรียกว่าลายทอง ลอนซาค สวยงามมาก ประทุนหาตางลงรักบึกทอง ประดับกระจกสี

พระที่นั่งทั้ง 4 โ้ไขเป็นสถานที่ราชการคือ ศาลากลางปัจจุบันถ้ค้อออกไปทางทิศตะวันออกเฉียงใ้ของสนามใหญ่ เป็นพระตำหนักชาดิมงคลอาสน์ เป็นตึก 2 ชั้นแบบตะวันตก สีโ้ไขโก่ หลังคามุงกระเบื้องสีแ้ก สวยงามแบบฝรั่ง โ้ไขเป็นที่ประทับเวลาเสื่อปาเขาประจากอง หรือในพิธีเกี่ยวกับเสื่อปา หลังพระที่นั่งองค์นี้มีเรือนไม้ 2 ชั้น ทาสีแ้กอยู่คนละฝั่งกลอง มีทางเดินเชื่อมถึงกันอยู่บนบ้น มีลักษณะเป็นสะพานแ้กมีหลังคา

มีฝากัน มีหน้าตาเหมือนระหว่างพระที่เฝ้ากับเรือนหลังนี้ ซึ่งมีชื่อว่า พระตำหนักมารี
ราชรัศมีบัลลังก์ เป็นที่นาเสียดายอย่างยิ่งขณะนี้สะพานเชื่อมตำหนักถึงกลาง ถูกรถยนต์
บรพทุกชนพังไปแล้ว รวมทั้งตำหนักมารี, บางสวนควย เนื่องจากขาดการซ่อมแซมปรับ-
ปรุง จึงทรุดโทรมมาก ประกอบกับความเห็นแก่ตัวของผู้ขับรถบรพทุกชนนั้น หน้าพระที่นั่ง
ชาลิมงคลอาสน์ มีอนุสาวรีย์เป็นสุนัข ชาวบ้านเรียกว่า ยายเหล เป็นรูปหล่อควยโลหะ
โตเท่าตัวจริง

ทับแก้ว เป็นตึกขนาดเล็กแบบฝรั่ง ปัจจุบันเป็นเรือนพักรับของปลัดจังหวัดนครปฐม
ได้ปรับปรุงตกแต่งตัวเรือนและบริเวณสวยงามมาก ในทับมีเตาผิงสำหรับทำอาหารอบอุ
ทรงใจ เป็นที่ประทับในฤดูหนาว ยังมีภาพเขียนชาวต่างชาติของรัชกาลที่ 6 บนหินอ่อนสีขาว
บนฝาผนังขณะนี้ยังปรากฏชัดเจน วิทยาลัยแห่งแรกของมหาวิทยาลัยศิลปากร ฯ (ทับแก้ว)
ได้ชื่อว่าวิทยาลัยทับแก้ว เพราะตั้งอยู่หลังตึกทับแก้วนั่นเอง

ทับขวัญ เป็นเรือนไม้แบบไทยเดิม สร้างควยไม้สักล้วน อยู่ทางคานตะวันตก
ออกของทับแก้ว ต่อจากพระตำหนักมารีราชรัศมีบัลลังก์ ไปรถเกล้า ฯ ในสร้างขึ้นเพื่อ
รักษาศิลปะบ้านไทยแบบโบราณ มักใช้เวลาทำเพื่อพระราชกุศล และบางครั้งก็มีการ
แสดงละครไทยแบบโบราณ ทั้งควหนักมารี ฯ และทับขวัญ ขณะนี้ทรุดโทรมมากแล้ว

ห่างจากบริเวณนี้ไป ก็เป็นบ้านพักชาวด่างและชาวราชการทั้งฝ่ายหน้าและฝ่ายใน
ที่ตามเสด็จ เช่น บ้านพักเสนาบดีกระทรวงวัง และบ้านพักเจ้าพระยารามมานพ
สำเร็จราชการมหาดเล็ก บ้านหลังนี้ชื่อว่า ทับเจริญ ซึ่งปัจจุบันเป็นสำนักงานสาธารณสุข
จังหวัดนครปฐม นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีเรือนพักข้าราชการอีกหลายหลัง และยังคงอยู่
ในสภาพดี

เทวาลัยพระพิฆเนศวร เป็นที่สถิตย์เทพารักษ์ องค์รูปปั้นพระพิฆเนศวรอยู่หน้า
พระที่นั่ง เป็นศูนย์กลางของพระราชวัง ศักดิ์สิทธิ์มาก เป็นที่นับถือของประชาชนทั่วไป
องค์พระพิฆเนศวรนี้ใช้เป็นที่กราบหรือสวดบูชาของมหาวิทยาลัยศิลปากร

ในสมัยที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นยังทรงดำรงพระยศ
เป็นสยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จมาประทับอยู่ที่นี้เป็นประจำ และที่พระนั่งพิมานปฐมนี้เอง

พระองค์ทรงทอดพระเนตรปาฏิหาริย์ต่าง ๆ จากองค์พระปฐมเจดีย์ บนพระที่นั่งที่ชื่อว่า
ปาฏิหาริย์ทัศน์ชัย ซึ่งพระองค์ใช้ประทับทอดพระเนตร เมื่อพระองค์เสด็จสวรรคตแล้ว
กรมศิลปากรได้รื้อและนำไปปลูกไว้บนศาลา หน้าพระที่นั่งพุทธไสยาสน์ ในพิพิธภัณฑ
สถานแห่งชาติตัวพระที่นั่งนี้เป็นแท่นไม้สักซ้อนกันสองชั้น มีความกว้างราว 2 เมตร
(วันทาวินิจฉัยบุคคล การชุมนุมลูกเสือครบรอบ 60 ปี นครปฐม ช.ค. 2514)

การที่พระราชวังสนามจันทร์แห่งนี้ ยังใช้เป็นสถานที่ราชการ ควรที่ข้าราชการ
ทุกฝ่าย ประชาชนช่วยกันบำรุงรักษา ดูแลให้สวยงามสะอาดอยู่เสมอไม่ควรใช้สถานที่
ของพระราชวังส่วนกลางซึ่งใช้เป็นที่เค็น เป็นที่จอกจรจักรยานยนต์ รดสองล้อจะทำให้
ชำรุดทรุดโทรมเร็วขึ้น แต่ก็เป็นที่น่าชื่นชมที่ทางราชการพยายามปรับปรุงส่วนหนึ่งของ
สนามจันทร์ เป็นสวนรุกขชาติย่อม ๆ ริมคลองจันทระวันออก บริเวณศาลพระพิฆเนศวร
ตกแต่งด้วยไม้ดอกสวยงาม หากประชาชนช่วยกันรักษาความสะอาด และไม่ทำลายสิ่ง
ก่อสร้างของทางราชการพระราชวังแห่งนี้ก็จะเป็นความสง่าผ่าเผยของชาวนครปฐม
ตลอดไป

3. สาขา นันทนาการ ศึกษาเรื่อง

3.1 การละเล่นพื้นบ้าน คือการเล่นของชาวบ้านแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมักจะมีทุกหมู่บ้าน และแตกต่างกันไปบางตามลักษณะของท้องถิ่น การละเล่นเหล่านี้ จะนิยมเล่นตามเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานสงกรานต์ เป็นต้น กับเล่นในฤดูแล้ง หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว การเล่นนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อความสนุกสนาน ยอนคลายความเครียด และเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านเดียวกันหรือต่างหมู่บ้านกัน การละเล่นพื้นบ้านที่จะกล่าวในที่นี้ ได้แก่ การวิ่งวัว กับการเล่นแยลธู ซึ่งมีวิธีการเล่นดังต่อไปนี้

การวิ่งวัว

การวิ่งวัว ถือเป็นกีฬาวิ่งแข่งที่เป็นที่นิยมของคนหนุ่ม ๆ กันมาก ๆ เพราะเป็นเกมส์ที่ประลองฝีมือเท่ากันว่าใครจะมีฝีเท้าเร็วกว่ากัน

จำนวนผู้เล่น ผู้เขาแข่งขันการวิ่งวัว นั้นจะเล่นโต้เมื่อมีผู้เล่น ครึ่งละ

2 คน เท่านั้น

สถานที่เล่น แต่ปกติแล้วจะนิยมเล่นในบริเวณวัดซึ่งจะเป็นที่ชุมนุมของชาวบ้าน ระยะทางในการวิ่งแข่ง แล้วแต่กำหนด (จะประมาณ 80 เมตร ขึ้นไป) โดยกำหนดจุดเริ่มต้นและจุดปลายทาง ที่จุดปลายทางก็จะเอาไม้ไผ่ยาวประมาณ 1 เมตร ตรงปลายตัดขออกเพื่อให้เป็นกะบอกสำหรับใส่ธง ๆ เล็ก เพื่อให้ผู้แข่งขันที่วิ่งมาถึงก่อนคว้าเอาไปซึ่งธงนี้จะเป็นสัญลักษณ์ของผู้ชนะ จากจุดปลายทางถึงจุดเริ่มต้นจะชิงค้วยเชือกแขวงสนามเพื่อไม่ให้ผู้แข่งขันวิ่งชนกันใด

วิธีการเล่น

เริ่มจากจะมีผู้จะเขาแข่งขัน ยืนขึ้นก่อนเพื่อหาจุดแข่งขัน แล้วถ้ายุคนไหนเห็นว่าตนเองมีขนาดตัวพอ ๆ กันและมีฝีเท้าดีก็อาจรับคำท้า แล้วทั้งคู่ก็จะไปเริ่มที่จุดเริ่มต้น คณะกรรมการจะให้สัญญาณในการเริ่มตนแต่โดยมาก แต่ละฝ่ายจะมีกองเชียร์คอยช่วยเชียร์ซึ่งทำให้เกมส์สนุกขึ้น บางทีก็มีการพนันขันต่อกันค้วย วัวที่ทาขิง หรือวัวที่ขิงอาจอยู่กับคนละถิ่นก็ได้ ส่วนใหญ่แต่ ละหมู่บ้านเขาจะมีตัววิ่งประจำหมู่บ้านกันแล้ว ดังนั้น เมื่อมีการแข่งที่ไหน เขาก็จะพาตัววิ่งนี้ไปทาหรือไปรับคำท้า เมื่อมีการแข่งประเภทนี้ขึ้น

กติกาการแข่งขันทีว้าง มื้อยาว ผู้แข่งขันต้องบีเยอม ทั้งสองฝ่าย และผู้ชนะคือ อยู่ที่ควารงที่จุดปลายทางใดเท่านั้น ถ้าทำหลุมมือ ก็เป็นอันว่าแพ้ไป หรือไปถึง เส้นชัยก่อนแต่ล้มควารง ปล่อยให้คนหลังควารงไปก็ถือว่าคนหลังชนะ

ประโยชน์ของการ เล่น "วิ่งว้าง"

- ให้ความสนุกสนานแก่ผู้เล่นและผู้ชม
- เชื่อความสามัคคี ทั้งภายในหมู่บ้าน ใญ่ด้วยกันและต่างหมู่บ้านกัน

การ เล่น "แย่งร"

แย่งร เป็น เกมที่หาทายกำลังของคนหนุ่ม ๆ อีกเหมือนกันว่าใครจะมีกำลังมากกว่ากัน

จำนวนผู้เล่น เกมนี้จะต้องใช้ผู้เล่นครั้งละอย่างน้อย 4 คน และถ้ามากกว่าก็จะต้องเพิ่มขึ้นครั้งละ 2 คน เช่น จาก 4 คน เป็น 6 คน เป็นต้น

สถานที่เล่น เคมีโตลานนวดขาวที่เลิกจากการนวดขาวแล้ว เป็นสนามแข่งขันขึ้นเพราะเกมสต้องไขที่กว้าง อย่างน้อยต้องมี 3 เมตรขึ้นไป

วิธีการ เล่น ก่อนอื่นต้องหาตัวผู้แข่งขันให้ครบจำนวนคนคือ 4 หรือ 6, 8 ก็ได ใหม่ขนาดพอ ๆ กัน หรือไม่กี่แล้วแต่ผู้แข่งจะประเมินกำลังตนเองว่าสู้เขาได้ ก็ได เอาเชือกขนาดเท่า ๆ กันมาผูกเอาผู้เล่นคนละปลาย ถ้าผู้เล่น 4 คนก็ไขเชือก 2 เส้น แล้วเชือก 2 เส้นนั้นมามัดรวมกัน เป็นปมให้ไคกึ่งกลาง ในผู้เล่นนั่งคุกเข่า 1 ข้าง หันหลังให้แก่กัน จะอยู่ห่างกัน เท่าความยาวของ เชือกผู้เล่นจะอยู่ห่างกับผู้เล่นคนอื่นเท่ากัน ๆ โดยปมเชือกจะอยู่ตรง จุดศูนย์กลาง เมื่อนั่งแล้ว เชือกตึงแล้วกรรมการจะเอาขงปักหางมือที่เอื่อมแล้วของผู้เล่นประมาณ 1 ศอก ทุกคน เมื่อผู้เล่นทุกคน นั่งในท่าเตรียมพร้อมที่จะเอื่อมไปควารงแล้ว กรรมการจะให้สัญญาณเตรียม และสัญญาณเริ่มตน ผู้เล่นทุกคนก็จะออกแรงดึงตัวไปข้างหน้าเพื่อควารงให้ไค ผู้ที่ควารงไค ก็คือผู้มีแรงมากกว่าฝ่ายตรงข้าม และก็เป็นผู้ชนะไปในที่สุด

ประโยชน์ของการ เล่น แอลกอฮอล์

- เป็น เกมที่ช่วยฝึกออกกำลังกาย
- ให้ความสนุกสนานทั้งผู้ เล่น และผู้ เชียร์
- เป็น เกมที่ เชื่อมความสัมพันธ์กัน

3.2 เพลงพื้นบ้าน เป็นการละเล่นพื้นบ้านชนิดหนึ่งที่ใช้ เพลง เป็นอุปกรณ์สำคัญในการ เล่น การ เล่น เพลงพื้นบ้าน เป็นการ เล่นที่ช่วยให้เกิดความสุขสนุกสนานไปอีกแบบหนึ่ง ซึ่งต่างจาก การละเล่นประเภทกีฬา จากเนื้อเพลงจะแสดงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ประเพณี วัฒนธรรมของชาวบ้าน ทักษะ ค่านิยม และการเปลี่ยนแปลงสังคม ซึ่งจะสะท้อนออกมาใน เนื้อเพลง นอกจากเพลงพื้นบ้านจะเป็นส่วนที่ทำให้เกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน หลังจากการทำงานมาแล้วก็มีส่วนที่ช่วยทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคมอีกด้วย

สำหรับจังหวัดนครปฐม เรามีเพลงพื้นบ้านของเราเอง ซึ่งมีลักษณะต่าง ไป จากเพลงพื้นบ้านอื่น เพลงพื้นบ้านนั้นก็คือ เพลงปรบไก

เพลงปรบไก

เพลงปรบไกของจังหวัดนครปฐม นับเป็น เพลงเก่าแก่ของเรา ซึ่งได้เล่นติดต่อกันมาหลายชั่วอายุคนแล้ว จากการสัมภาษณ์ พ่อเพลงแม่เพลงปัจจุบัน ก็บอกไม่ได้ว่า เริ่มมาเมื่อใด แต่จากการศึกษาจากวรรณคดี ใพบในวรรณคดีหลายเรื่อง เช่น เรื่องอุรุท (สมัยรัชกาลที่ 1) เรื่องขุนช้างขุนแผน, เรื่องอิเหนา ซึ่งเมื่อศึกษาจาก เนื้อหาที่กล่าวถึง เพลงปรบไกพบลักษณะของ เพลงปรบไกว่าเป็น เพลงที่ทอประกบกันระหว่าง ชาย - หญิง คล้ายเพลงพวงมาลัย แต่ลักษณะของ เพลงปรบไกจังหวัดนครปฐมของเรา ไม่ได้เป็นเช่นนั้น เรามีแบบของเราโดยเฉพาะ จึงน่าจะพูดได้ว่า เพลงปรบไก เป็น สมบัติล้ำ เคมีของชาวนครปฐมโดยแท้จริง

เพลงปรบไกนี้ เล่นกันอยู่ที่บ้านสระกระเทียม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เคยเลิกเล่นไปพักหนึ่ง จนนึกว่าสาปสูญ แต่เมื่อใดที่มีการ รื้อฟื้นการละเล่นชนิดนี้ขึ้นมาอีก ปรากฏว่ายังมีผู้ เล่นที่เล่นได้อีก (รำและร้อง เพลงใด) มีการ เติมนเนื้อร้องบางตอนให้เพิ่มขึ้น

บทไหว้ครู

ยกมือขึ้นวันทา สาธุการจะกราบกรานคุณครูที่บูชา (คนตรี 2 จบ)

จะไหว้พระภูมิเจ้าที่ทั้งสี่ทิศ จะไหว้พระลักษณศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นครู

จะไหว้ครูพิณพาทย์ ราคตะโพน ถ้ามีขางปลั่งไป ไม่ชอบพอ พอช่วยทำตะโพน
ตามท่านอง (คนตรี 2 จบ)

ไหว้ครูพิณพาทย์ ระนาด ของ ถ้ามีขางปลั่งไป ในท่านอง พอช่วยด้กลองฆ้อง-
โหมองพี (คนตรี 2 จบ)

ไหว้ครูพิณพาทย์ระนาดปี ถ้ามีขางปลั่งไป ไม่สู้ดี พอช่วยด้กลองนี้ ช่วยเพิ่ม เติม

ลำสีนวล

1. เคนเอ๋ย เคนเอ๋ย ตามผู้นำ เชื่อคำที่ท่านบอก ทุกตรอกทาง
2. ท่านไปทางไหน ฉันไปทางนั้น ขอเดินทางร่วมกัน ตลอดไป
3. ท่านเอ๋ยทางเอ๋ย ไบทางไหน ฉันขอตามไปควย ไม่ถอยหลัง
4. ขอบุญนำ ค้ำชูช่วย ขอให้ชื่นสำรวจ ทุกเวลา

ลำตะนาว

1. พวกเราชาวไทย ใจองอาจ เป็นเชื้อชาติไทยจริง ทุกสิ่งสรรค์
2. ตัวก็ไทย ใจก็ไทย ไทยทั้งนั้น (ซ้ำ) สารพันล้วนเป็นไทยใช้อื่นปลอม
3. ขอถวายร่างกาย ชีวิตไว้ เพื่อรักษาชาติไทย ให้ยืนยาว
4. ถึงตัวจะตาย เอาไว้ชื่อ (ซ้ำ) ให้โลกเรารู้ลำลือ นี้เลือดไทย

ลำพระพายสายสุก

1. วันที่ 10 กันยายน สดายนล สวัสดิ์ดี มงคล ลนคณา
2. วันนี้เป็นวัน สำคัญยิ่ง ทั้งชายหญิงต้องระลึก แลวกรีกกรา
3. ชาติของเราจะอยู่ไต่ ไท้ยืนยง ต้อง เชื่อองค์ท่านผู้นำของชาติไทย
4. อี้กทั้งรัฐธรรมนูญ ของชาวไทย ต้อง ทนุเทิดไว้ทุกเวลา
5. ถึง เสียกายก็ต้องทน ขอมเสียไท ไม่ยอมเสียชาติไทย

มอญรำคาบ

1. เพื่อไครรงค์ จะ วิ. ทรง ไปรบ เอาชัย ถึง เสียกายไว้ลายนักรบไทย
2. ถึง เสียชนมต้องยอมเสียไป ไม่ยอมเสียชาติไทย ของไทยเราเฉย
3. ไครรงค์ของไทย สะบักพรวิ วิวีสีแฉง นำเงินขาว
4. กิ่ง เคื่อนลอยเคน ในหมุควา เป็นมิ่งขวัญ ของชาวประชาไทย
5. นำเงินคือสี่ประจำชาติ ชาวสะอากคือพุทธ รัตนไทร เอย
6. สีแฉงคือเลือด ของชาวไทย จงเทิดไครรงค์ไว้ตลอดกาล

ลำพัก

1. เจ้าถิ่นนอนไปเถิด แม่จะกล่อม โอดะนานาว่าดละม่อมแม่จะไกล
2. เทศไรพอจึงไม่มา นอนหลับตา
3. บนวาพิมพาร่าไฟไร
4. งูเขี้ยว งูกระคาง งูขวางซอน
5. กัดคนชื้ออน นอนไม่หลับ
6. วาพลาง วิพัก ใหญ่กแกว

เพลงลา

1. แคร่รถฉันจะหยุด ไทหายเหนื่อย พอลมเรื่อยฉันจะเดินให้ถึงแกม
2. ทานผูกเงาชา ขอลาแล้ว พมพวงดวงแก้วอยู่จงดี้
3. ไหล่ซัง พลัง มังคะลา (นัง)
4. จะกราบลาทานแล้วอยู่จงดี้ (เย็น)

4. สาขาช่างฝีมือ ศึกษาเรื่อง

4.1 เครื่องจักสาน

ในทุกภาคของประเทศไทย เครื่องจักสานเป็นเครื่องใช้ขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของคนไทยทั่ว ๆ ไป มีรูปร่างและลักษณะและประโยชน์ใช้สอยต่างกัน ปัจจุบันเครื่องจักสานจะลดจำนวนผู้ทำไปมาก เพราะวิถีชีวิตเริ่มหายากและมีราคาสูง ประกอบกับมีภาระที่ทำจากวัสดุสมัยใหม่ใช้แทนมากขึ้น ราคาที่ถูกกว่าเครื่องจักสาน จึงมีผู้นิยมใช้ภาระที่ทำใช้วัสดุสมัยใหม่มากกว่า เครื่องจักสานจึงเริ่มถูกนำมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องตกแต่งมากดวาระใช้สอยตามหน้าที่เดิม ทั้งนี้เพราะเครื่องจักสานเป็นศิลปะพื้นบ้านที่มีคุณค่าในตัวเอง ด้านวิถีชีวิตซึ่งมีความงามตามธรรมชาติ มีผลคลายจากการสาน สอด มีลักษณะเฉพาะตัวในผลงานแต่ละวัน ซึ่งเกิดจากความพยายาม ฝีมือ ความประณีตของมนุษย์

จึงพอสรุปได้ว่า เครื่องจักสานเป็นศิลปะพื้นบ้านที่ไทยประพันธ์แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยอย่างมาก ปัจจุบันแม้เครื่องจักสานจะมีราคาสูงขึ้น แต่ผู้ผลิตยังไม่ใคร่รับรายได้ที่คุ้มค่า กับฝีมือและแรงงาน ซึ่งอาจจะเป็นปัญหาทำให้ผลผลิตของเครื่องจักสานค่อยไป ดังนั้นควรมีการส่งเสริมกันอย่างจริงจัง เพื่อสร้างไว้ซึ่งศิลปะพื้นบ้านของเรา

เครื่องจักสานที่ทำในจังหวัดนครปฐมมีหลายอย่างที่ทำกันเป็นอุตสาหกรรม เช่น การสานหมวกจีน ซึ่งทำมากจนส่งไปขายทั่วประเทศ และอีกชนิดหนึ่งคือ การสานของในหมู่บ้านโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ในที่นี้เราจะศึกษาเรื่อง การสานของ ซึ่งเพิ่งทำกันเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนเมื่อไม่นานมานี้เอง เดิมทีเด็กผู้ชายบ้านจะสานของไว้สำหรับใส่ปลา ในเวลาออกหาปลาตามลำคลอง หนอง บึง ต่อมาปลาก็เริ่มลดน้อย หนองบึงบางแห่งก็แห้งขอดไป การจับปลาก็ลดน้อยลงไป ของจึงหมดความจำเป็น การสานของก็เปลี่ยนเป็นสานเครื่องใช้อื่น ๆ แทน เช่น กระชก กระบุง เป็นต้น เมื่อเหลือใช้ก็นำไปขาย แต่รายได้ก็ไม่คุ้มค่าแรงงานที่ลงไป การสานเครื่องใช้เหล่านี้จึงค่อย ๆ ลดน้อยลงไปในที่สุด ต่อมาไม่นานมานี้ก็มีผู้สนใจเครื่องจักสาน โดยการนำไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องตกแต่งอาคารสถานที่ แทนที่จะใช้สอย

เหมือนสมัยก่อน แล้วได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก จึงได้มีการสั่งซื้อหาของเป็นจำนวนมาก การสานของจึงได้เกิดขึ้นอีก การสานนี้ทำกันเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน นิยมทำกันทุกบ้าน ปัจจุบันถ้าเราไปเที่ยวในหมู่บ้าน ตำบลโพรงมะเคื่อ บางที่จะพบกับของสำเร็จรูปจำนวนมาก ๆ กองอยู่ไถ่ถนน การสานนี้มีผลทำให้เศรษฐกิจชาวโพรงมะเคื่อดีขึ้น ผู้คนมีงานทำ การทำงานก็สบายเพราะทำในบ้านของตนเอง

วิธีการสอนของ

อุปกรณ์ - ไม้ไผ่ ชาวบ้านจะออกไปหาตัดกันเอง ใ้ไผ่มา ๆ แล้วนำมาผ่าหลาย ๆ คนว่าจางรดไปจนมา เหตุที่ถองไปตัดกันเอง เนื่องจากไม้ที่วางขายนั้นมีราคาสูงจนผู้ราคาไม่ไหวแหล่งที่ตัดก็จะมีตั้งแต่แถวหมู่บ้านเรื่อยไปจนถึงเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งชาวบ้านก็เริ่มบอกว่า ใ้ไผ่นี้ไม้ไผ่ก็เริ่มหาตัดยากขึ้นทุกที

- ไม้ข่อย ใ้กิ่งขนาด ๓ นิ้ว เอาไว้สำหรับชกทำปากของ

วิธีทำ

1. สานตัวของ จะผ่าไม้ไผ่ให้เป็น 16 ส่วน หรือ 20 ส่วน แล้วแตขนาดของลำไผ่ แล้วหว่าไฟไหม้คอก 3 ชนิด คือ

- คอกตั้ง เป็นคอกแบนสำหรับเริ่มทวนสานเป็นกันชนง โดยที่หว่าปลายคอกทั้งสองให้ค่อย ๆ เล็กง เพื่อายที่จะตัดรูปทรงของ

- คอกตัว เป็นคอกเล็ก ๆ เชนยาว ใ้สำหรับสานเป็นตัวของคอกนี้จำเป็นตองใ้มากกว่าเพื่อน

- คอกขม เป็นคอกเล็กที่ใ้สำหรับสานส่วนเกือบจะถึงคอของ เรื่อยไปจนถึงปากของ ก่อนจะถึงคอของ เราจะต้องขมคอกตั้งให้ล้อมเขาหากัน โดยใ้คอกขมใ้โดยใ้คอกขมมีสานแทนคอกตัว

เมื่อถึงส่วนปากแล้ว เราจะทำปากของใ้บ้าน จึงต้องใ้ภาชนะอะไรก็ได้ มีลักษณะเหมือนกะโหลก คือส่วนกลางเล็ก มีรูปทรงกลม แล้วค่อย ๆ ขานส่วนบนมาวางส่วนบนที่จะสานเป็นปาก ... เมื่อใ้เป็นปากของคอกไปก็จะใ้ปากของ แล้วจึงสานเป็นปากของคอกไปก็จะใ้ปากของที่มีลักษณะแบนใ้ขนาดสวยทุกลูก สุดท้ายคือ

เอาไม้ขอยมาซุกเป็นทรงส่วนขอบปาก

2. ส่วนผ่าของ ไซ้คอกแบนเส้นเล็กขนาดไม้ยาวนักสานเป็นปากช่อง เมื่อสานเสร็จแล้วจะนำของทั้งหมดไปย่างไฟอ่อน ๆ เพื่อให้ยางไม้ออกมา เคลือบไม้กับไม้ให้ของผู ย่างไม้จะทำให้องมีสีเหลือง และแฉกด้วยอีกด้วย

ปกติแล้ว ชาวบ้านจะทำงานที่ละส่วน คือวันไหนหวาดคอกก็หวาดจนเสร็จหมดเลย แล้ววันต่อมาที่สานส่วนบนของก็สานจนหมดคอกเลย เก็บเอาไว้ ต่อมาก็หวาดคอกตัว สานแกตัวของอย่าง เดียวจนหมดส่วนบนของ แล้วจึงสานปาก ก็เอาตัวของทั้งหลายที่สานไว้มานำมาสานแปดปากอย่าง เดียวจนเสร็จ ดังนั้นเวลาที่เราไปเที่ยว เราอาจจะพบแขกของที่ไม่มีปากแหวน หรือวางกองเต็มไปหมด หรือถ้าเราไปเที่ยววันใดที่กำหนดที่พออาจจะมารับของไป เราก็จะพบของ ำเสร็จแล้วแหวนอยู่เต็มในถุนบ้าน

จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านทราบว่าของทั้งหลายที่พอมารับไปนี้ ให้นำส่งไปขายต่างประเทศ แต่ไม่ทราบว่าประเทศใด ซึ่งต้องการจำนวนมาก จนนำไปขายแทบไม่ทัน จึงหวังใจว่างานหัตถกรรมสานของโพรงมะเคือยังคงเป็นที่ต้องการอีกนาน ซึ่งถ้าได้มีการปรับปรุงฝีมือและรูปแบบเป็นงานรูปอื่น ๆ เชื่อว่าหัตถกรรมของชาวโพรงมะเคือ จะทำชื่อ เยี่ยงให้จังหวัดนครปฐมได้มากกว่านี้

4.2 การทำตุ๊กตา และประติมากรรม

การทำตุ๊กตาและกาว เย็บเศษผ้าให้เป็นลวดลายต่าง ๆ ไว้สำหรับประกอบกับผ้าทำเป็นเครื่องใช้ หรือตกแต่งเสื้อผ้า เป็นงานฝีมือของชาวคอนคม อ่าเภอเมืองจังหวัดนครปฐม ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นดาวโฆ่ง งานทั้งสองอย่างนี้เดิมชาวคอนคมก็ประดิษฐ์ใช้เองภายในครัว ภายหลังจากที่มีหมอสอนศาสนาโคเขาไปเผยแพร่ศาสนาโคพบเขาเห็นคุณค่าของงานฝีมือนี้ จึงได้ส่งเสริมให้มีการทำขึ้นเพื่อจำหน่าย โดยคณะมิชชันนารีนี้จะช่วยนำไปขายให้อีกที และยังช่วยส่งชื่อวัสดุให้จัดหา ก่อน กับช่วยออกแบบที่จะทำด้วย ทำให้งานฝีมือทั้งสองนี้กลายเป็นงานอุตสาหกรรมในครัวเรือนของชาวคอนคม ทำให้ชาวคอนคมส่วนใหญ่มีฐานะดีขึ้นมาก

การทำตุ๊กตา

เครื่องใช้ ผ่าพื้น หลายสี นุ่น เข็ม คาย แบบรูปสัตว์

วิธีทำ

- ลอกแบบลงบนผ้าแล้วตัดตามแบบ
- นำแต่ละส่วนเย็บเข้าด้วยกัน เว้นเฉพาะส่วนที่จะยัดนุ่น
- ยัดนุ่นให้แน่นทุกซอก แล้วเย็บปิดให้สนิท
- นำส่วนประกอบทั้งหลายมาประกอบกัน ให้ครบทุกส่วนแล้วตกแต่งส่วนเล็ก ๆ น้อย ๆ คายเลื่อมหลายสี เพื่อให้ดูสวยงาม

การเย็บผ้าสำหรับเป็นเครื่องตกแต่ง เครื่องใช้และเสื้อผ้า

การเย็บเสื้อผ้าให้เป็นลวดลายนี้ ชาวคอนคมุมจะมีลวดลายของเขาหลายแบบแล้วแต่แบบ แต่ละแบบจะประกอบไปด้วยการพับแบบสามเหลี่ยมแล้วเย็บให้เป็นลวดลายจริง หรือถักให้เป็นลวดลาย หรือเย็บผ้าเป็นเชือกขนาดเล็ก ๆ แล้วขดให้เป็นลวดลาย สอยให้เชือกนั้นติดกับผ้าแผ่นใหญ่ ก็จะได้อาที่มีลวดลาย ผ้าเหล่านี้ บางแบบก็ชิ้นใหญ่ บางแบบก็ชิ้นเล็ก ไรตกแต่งเครื่องใช้และเสื้อผ้าที่สวยงามแปลกดี

5. สาขาทหกรรมศิลป์

5.1 อาหาร

ชาหลาม

ชาหลามเป็นอาหารที่เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักท่องเที่ยวทั่วไป ที่เมื่อผ่านจังหวัดนี้จะต้องซื้อติดไม้ติดมือไป แล้วยังเป็นของฝากที่ชาวนครปฐมซื้อไปฝากเป็นประจำ จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงเรื่องชาหลามมาก เพราะนอกจากรสชาติจะเป็นที่ติดอกติดใจของผู้ซื้อและผู้รับฝากแล้ว เรายังมีชาหลามขายตลอดปี ชาหลามจังหวัดนครปฐมนี้ เป็นที่รู้จักกันมานาน จนจะถามว่าใครเริ่มขึ้นตั้งแต่เมื่อไหร่ ก็ตอบไม่ได้ บรรดาผู้ทำชาหลามขายทั้งหลายส่วนใหญ่ ก็มีอาชีพนี้สืบต่อมาจากบรรพบุรุษ เนื่องจากชาหลามได้รับความนิยมมาก ดังนั้นจึงมีผู้ประกอบการอาชีพเผาชาหลามขายกันมาก บางเจ้าถึงกับต้องมีรถคีตรา เครื่องหมายไว้ประกันคุณภาพ หรือติดชื่อผู้ทำไว้ตามหนารานคายน เพื่อให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพกันอยู่เสมอ ทางจังหวัดจึงได้มี

5. เตรียมที่เผาข้าวหลาม จะใช้แบบเอาโถยกระบอกลงดินลึก 3 - 5 เซนติเมตร ปักไม้เป็นแถว ๆ หรือใช้แบบตอกหลัก 2 หลัก เอาเหล็กพาด แลวจึงเอากระบอกข้าวหลามวาง เอนบนเหล็กเรียงกัน หลักควรวางห่างกันเท่าที่พื้นที่อำนวย จะทำเป็น 2 แถวก็น่าจะดี ศึกไฟใส่ถ่านให้ยาวเท่ากับความยาวของแถวข้าวหลามในเหล็กวางข้าวหลาม แล้วเราก็หมั่นคอยพลิกให้ข้าวหลามสุกทั่วกัน เวลาที่เผาจะใช้เวลาประมาณ 30 นาที

ถ้าอย่างมีไส้สังขยา ก็เพิ่ม ใช้น้ำตาลปึก ผสมให้เข้ากันแล้วหยอดเวลาข้าวหลามสุกแล้ว เผาต่อเพื่อให้ไส้สังขยาสุก

5.2 ยาสมุนไพร

ยาสมุนไพร คือยาที่ได้จากพืชชาติ สัตว์หรือแร่ธาตุต่าง ๆ ที่ยังมีได้ ผสมปรุง หรือแปรสภาพไป สมุนไพรที่ประกอบเป็นยารักษาโรคนั้นส่วนใหญ่มาจากพืช

เหตุที่คนเรารู้จักใช้ยาสมุนไพรรักษาโรค

กล่าวกันว่าในสมัยก่อน ก่อนที่ความรู้เรื่องแพทย์ยังไม่เจริญ ชาวป่า นายพราน คนในสมัยก่อนส่วนมากจะอาศัยความสังเกตสัตว์บางจำพวกที่สามารถไล่สัตว์-ชาติพิษของมันเป็นแสงหาพืชใช้กินเป็นอาหารและเป็นยารักษาโรค สัตว์บางพวกนี้ไต่แกลงเป็นถนน แสดงว่ามนุษย์เราได้เรียนรู้ธรรมชาติ คุณค่าของสมุนไพรจากสัตว์ในครั้งแรก ๆ

สมุนไพรของไทยเรานั้นได้รับการถ่ายทอดบางส่วนมาจากชาวอินเดีย บางส่วนมาจากจีน แต่มาจากอินเดียเป็นส่วนใหญ่

ปัจจุบันในประเทศไทย มีสมุนไพรมากมายหลายชนิด แตกชนิดที่มีปลูกกันในจังหวัดนครปฐมนั้น ได้แก่ ชิง กระเทียม ชีเหล็ก พริกไทย ทองพันชั่ง เบ็ดอกแค กระชาย ฯลฯ

ชิง เป็นยาสมุนไพร ที่ได้รับประทานเป็นอาหารจริง ๆ ไม่ใช่แค่มาประกอบเป็นยารักษาโรคเท่านั้น ชิงมีสรรพคุณในการขับลมในร่างกาย

กระเทียม เป็นส่วนหนึ่งที่เรานิยมใช้ประกอบอาหารตามปกติ เป็นพืชสวนครัว
เราไม่ได้ใช้ประกอบเป็นยารักษาโรคจริงเลย กระเทียมมีสรรพคุณ คือ เป็นยาขับเหงื่อ
ขับปัสสาวะ ขับเสมหะ แก้ออกขาว วัณโรค แก้อโรคที่คุดคอบ ทำให้สุขภาพดี อายุยืน
ใช้น้ำกระเทียมหยอดคิไสหนู แก้อู้อื้อ ไรทากแตกกลากเกลื้อน ขับลมในลำไส้
แก้อองซัน ท้องเฟ้อ แก้อหืด

ใ้กระเทียมโผลก หากนวดแก้อาการชักกระตุกของเตี้ยได้
ขี้เหล็ก เป็นพืชที่ใ้ทั้งประกอบทำเป็นอาหารไ้ร่อย หรือนำมาประกอบ
เป็นยารักษาโรคได้ ดังนี้

ใ้ขี้เหล็ก ใ้เป็นยาขับปัสสาวะ เป็นยาระบาย
ราก ใ้แก้อหืด
แก่น ใ้แก้อโรคภัย ฟอกถ่ายพิษต่าง ๆ
ใ้ทั้ง ใบ ราก แก่น โผลก แก้อหืดช้ำ
ทองพันชั่ง เอรารากแสรสุรา หรือนำผสม ใ้รักษากลากเกลื้อน
พริกไท ใ้ปรุงรสอาหารใ้ร่อย ใ้เป็นยาธาตุ ยาขับลมแก้อุจจาระ
กระชาย เป็นพืชที่ปลูกมากในจังหวัดนครปฐม ใ้ประกอบอาหารใ้หอม
ร่อย ขับลมในควาปลาไ้คี่ แล้วยังใ้แก้อโรคปากเมื่อย แก้อลมไ้คี่อีกด้วย
มะระสค แก้อโรคเบาหวาน ดคไขมัน
เหงือกปลาหมอ แก้อหนองทั้งภายนอกและภายใน
เปลือกแก, เปลือกจั่ว, เปลือกหับคิม ผนผสมน้ำปูนใส แก้อริณ, ไฟลามทุ่ง
ไ้กรวดเร็ว

การทดลองการถ่ายทอคมร กททางวัฒนธรรมท้องถิ่น
แก่เด็กวัยรุ่นในจังหวัดนครปฐม

บทคัดย่อ
ของ
วรรณิ์ ทีวีตุต

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาบัณฑิต
กันยายน ๒๕๒๔

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีอยู่ค่ายพักแรม วิธีสอนในห้องเรียน และวิธีควบคุมที่มีต่อความรู้ และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมตามท้องถิ่นของเด็กวัยรุ่นในจังหวัดนครปฐม

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 60 คน ซึ่งสุ่มมาจากนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) ปีการศึกษา 2524 ของโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดนครปฐม แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน โดยให้แต่ละกลุ่มได้รับวิธีการที่แตกต่างกัน เครื่องมือเครื่องใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และแบบสอบถามวัดทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม

ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีสอนแบบอยู่ค่ายพักแรมและวิธีสอนในห้องเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. กลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีอยู่ค่ายพักแรม มีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดด้วยวิธีสอนในห้องเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

THE EXPERIMENTS IN CULTURAL HERITAGE PROGRAMS
FOR THAI ADOLESCENTS IN NAKHON PATHOM PROVINCE

AN ABSTRACT

BY

WONNEE TIVAKUL

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
September 1981

1. The objective of this study was to compare the effects of the transferred local cultural heritage to the adolescents in Nakorn Prathom Province in the aspects of knowledge, and attitudes towards the local cultural heritage among three groups : The camp training group, the classroom instruction group and the control group.

The total subjects in this study were 60 M.S. 3 students from goverment school in Nakorn Prathom Province in 1981. The subjects were devided into two experimental groups and one control group, in which each group comprised 20 students. And each group wastreated in different way. The devices for collected data were the local cultural heritage achievement and the local cultural heritage attitude questionairs
The results of the study were.

1. The camping group and the classroom group had more local cultural knowledge as well as attitudes towards the local cultural heritage than the control group, at the .05 level of significant.

2. The camping group had more local cultural knowledge as well as attitudes towards the local cultural heritage than the classroom group, at the .05 level of significant.